

Besluit 09/21

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 26 februari 2021

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 27 november 2020

Datum

26 februari 2021

Documentnummer

4835649

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

gelezen het voorstel van de Griffier, d.d. 16 februari 2021 - 4834199;

gelet op artikel 46, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2020;

besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 27 november 2020.

's-Hertogenbosch, 26 februari 2021
Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de griffier,

mr. I.R. Adema

mr. K.A.E. ten Cate

VASTGESTELD

PS 9/20 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 27 november 2020

Inhoudsopgave	
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	5
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	8
Actualiteit	15
Vraag Provinciale Staten 27 november 2020 ongewenste ontwikkeling zonne-akkers, ingediend door PVV Noord-Brabant	15
Bespreekstukken	19
79/20 Vaststelling Interim omgevingsverordening- regelwijziging 2	19
77/20 Toestemming Provinciale Staten tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	124
90/20 Herbenoeming bestuurslid Zuidelijke Rekenkamer	125
Stemming	126
79/20 Vaststelling Interim omgevingsverordening - regelwijziging 2	126
77/20 Toestemming Provinciale Staten tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	131
90/20 Herbenoeming bestuurslid Zuidelijke Rekenkamer	133
85/20 Notulen vergadering Provinciale Staten 2 oktober 2020	133
81/20 Notulen vergadering Provinciale Staten 11 september 2020	133
86/20 Addendum notulen PS vergadering 11 september 2020	133
93/20 Lijst Ingekomen Stukken vergadering Provinciale Staten 27 november 2020	133
Sluiting	133
Stemmingsoverzicht vergadering Provinciale Staten 27 november 2020	134

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 8
Arts, mw. W.M.A., 8
Bekker, M.A. de, 8
Berg, H.F. van den, 9, 15, 16, 17, 19
Bergsma, R., 9
Boon, M.C.H., 9, 22, 28, 29, 33, 35, 36, 37, 43, 44, 45, 49, 53, 54, 58, 60, 63, 64, 67, 69, 78, 79, 87, 88, 96, 98, 99, 102, 103, 105, 106, 107, 119, 126, 132
Bräuner, mw. G.E.A., 9
Broek, H.W. van den, 14, 18, 62, 63, 64, 109, 110
Brouwers, drs. J.F.X.M., 9
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 53, 96, 97, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132
Deryckere, M.N.R.C., 9
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 9, 10, 18
Dijk, mw. E. van, 10
Dirken, mw. ir. A.M.W., 10, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 40, 41, 46, 47, 54, 55, 83, 97, 98, 123, 124, 132
Duijs, F.B.G., 10, 126, 127
Everling, M.J., 10, 17
Gremmen, R.J., 10
Hattem, LLB, A.W.J.A. van, 10
Heer, drs. ing. C. de, 10
Heijmans, N.G.L., 10
Hendriks, C.A., 10
Heusden-Wienen, mw. G.G.A.M. van, 10
Hoon, mw. A.J.M. de, 11
Janssen, R.P.M., 11
Kammen, mw. drs. P. van der, 11, 128, 129
Karaaslan, T., 11, 129, 130, 131
Kessel, mw. J.J. van, 11
Kort MSc, M.V. de, 11, 18, 22, 23, 37, 38, 49, 53, 54, 55, 56, 88, 89, 107, 120
Lemkes-Straver, mw. E.P.J., 73, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124
Linden, mw. J.J. van der, 11
Logister, E.H.P., 11
Ludwig, T.W., 11, 21, 26, 27, 30, 31, 43, 44, 45, 46, 47, 67, 68, 75, 82, 83, 84, 86, 93, 100, 101, 103, 104, 105, 111, 112, 118
Manders, drs. W.J., 11
Meeren, C.J.R.F. van der, 11
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 12, 17, 126, 127, 128, 129, 130, 131
Meijer, A.A., 12, 20, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 32, 34, 35, 39, 40, 41, 56, 62, 63, 65, 66, 70, 71, 76, 81, 82, 85, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 100, 101, 102, 103, 108, 110, 112, 113, 114, 116, 117, 122, 123, 132
Oetelaar, J.C.M. van den, 12, 29, 30, 31, 32, 33, 97, 99, 100

Panhuizen, A., 12
 Philippart, M.J.A., 12, 126, 127
 Plaatsvervangend voorzitter, 8, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133
 Roeles, S.G., 12
 Roijackers, mw. H.I., 12, 125
 Ronnes, H.A.G., 16, 17, 19
 Rutjens, W.H.A., 13, 132
 Scholder-Penders, mw. G.M., 13, 131
 Sjouw, mw. mr. L.M., 13, 127, 128
 Smolders, H.A.J., 13
 Spooren, A.J.M., 13, 18, 57, 59, 108, 120, 124, 125
 Stoop, drs. J.W.P., 13
 Swinkels, H.A.J.M., 13, 31, 38, 75, 77, 78, 101
 Thijssen, J.G.M., 13, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 59, 100, 101, 104, 105, 132
 Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de, 13
 Vlasveld, mw. A.I., 13, 25, 37, 57, 58, 59, 60, 84, 85, 90, 91, 97, 98, 106, 109, 115, 120, 121, 123, 124, 132
 Voorzitter, 58, 59, 60, 62
 Vreugdenhil, ing. H.J., 13, 18, 55, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 79, 80, 103, 104, 110, 111, 112, 113, 114
 Wel, ir. M.C. van der, 14
 Wely, L.F.A.M. van, 14
 Zwart, mw. P.S., 14

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bekker, M.A. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bergsma, R.	CDA	Woudrichem
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Bräuner, mw. G.E.A.	VVD	Veghel
Broek, H.W. van den	Lokaal Brabant	Reek
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Udenhout
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Forum voor Democratie	Maren-Kessel
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Heusden-Wienen, mw. G.G.A.M. van	Forum voor Democratie	Lage Zwaluwe
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kort MSc, M.V. de	PvdA	Vught
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Logister, E.H.P.	D66	Chaam
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oetelaar, J.C.M. van der	Forum voor Democratie	Schijndel
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Roeles, S.G.	Forum voor Democratie	Sint-Michielsgestel
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Rutjens, W.H.A.	Forum voor Democratie	's-Hertogenbosch
Scholder-Penders, mw. G.M.	VVD	Nuenen

Sjouw, mw. L.S.
Smeulders, S.J.A.H.
Smolders, H.A.J.
Spooren, A.J.M.
Stoop, drs. J.W.P.
Swinkels, H.A.J.M.
Thijssen, J.G.M.
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de
Vlasveld, mw. A.I.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Wel, ir. M.C. van der
Wely, L.F.A.M. van
Zwart, mw. P.S.

D66
PvdA
Forum voor Democratie
50PLUS
CDA
SP
CDA
CDA
Partij voor de Dieren
ChristenUnie-SGP
Partij voor de Dieren
Forum voor Democratie
VVD

Geldrop
Helmond
Tilburg
Breugel
Bergen op Zoom
Vught
Beers
Beek en Donk
Tilburg
Nieuwendijk
Rijsbergen
Oss
Lage Zwaluwe

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 27 november 2020

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Actualiteit

Vraag Provinciale Staten 27 november 2020 ongewenste ontwikkeling zonne-akkers, ingediend door PVV Noord-Brabant

III. Besprekstukken

79/20 Vaststelling Interim omgevingsverordening- regelwijziging 2

77/20 Toestemming Provinciale Staten tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

90/20 Herbenoeming bestuurslid Zuidelijke Rekenkamer

IV. Stemming

79/20 Vaststelling Interim omgevingsverordening- regelwijziging 2

77/20 Toestemming Provinciale Staten tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

90/20 Herbenoeming bestuurslid Zuidelijke Rekenkamer

85/20 Notulen vergadering Provinciale Staten 2 oktober 2020

81/20 Notulen vergadering Provinciale Staten 11 september 2020

86/20 Addendum notulen PS vergadering 11 september 2020

93/20 Lijst Ingekomen Stukken vergadering Provinciale Staten 27 november 2020

V. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 27 november 2020

mw. mr. S.M. Otters-Bruijnen, plaatsvervangend voorzitter

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Volgens de presentielijst zijn 55 leden aanwezig, te weten: Altundal, mw. Arts, De Bekker, Van den Berg, Bergsma, Boon, mw. Bräuner, Van den Broek, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, mw. Van Heusden-Wiemen, mw. De Hoon, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, De Kort, mw. Van der Linden, Logister, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Van den Oetelaar, mw. Otters-Bruijnen, Panhuizen, Philippart, Roelen, mw. Roijackers, Rutjens, mw. Scholder-Penders, mw. Sjouw, Smeulders, Smolders, Spooren, Stoop, Swinkels, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Vlasveld, Vreugdenhil, Van der Wel, Van Wely, mw. Zwart.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De plaatsvervangend voorzitter opent de vergadering om 13.30 uur.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dames en heren. Voordat ik de vergadering open, inventariseer ik wie aanwezig zijn in deze vergadering en dat gebeurt op alfabetische volgorde, in een drietal groepen, zoals al eerder gebeurd is natuurlijk. Allereerst de Statenleden met een achternaam beginnend met de letters A tot en met H, vervolgens I tot en met P en tot slot Q tot en met Z. Wanneer de groep waartoe u met de eerste letter van uw achternaam behoort aan de beurt is, wordt u verzocht de microfoon en de camera aan te zetten. Wanneer de griffier uw naam noemt, meldt u zich dan als volgt: u zegt uw naam en u zegt "Ik ben aanwezig". Spreek asjeblieft duidelijk deze woorden uit, want als het alleen maar een "ja" is of "aanwezig", dan bestaat de kans dat de camera niet reageert en dan krijgen we u niet in beeld. Als we hebben geconstateerd dat u zowel met geluid als met beeld goed door komt, dan beschouwen wij u als aanwezig en de griffier zet u dan ook op de presentielijst.

Kirsten, aan jou.

De **griffier**: Dank u wel. Dan begin ik dus met de groep A t/m H. Ik begin bij de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Nurettin Altundal. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel, gezien en gehoord. Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Willemieke Arts. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer De Bekker.

De heer **De Bekker** (FvD): Maikel de Bekker. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat zie ik nu ook. Dank u wel. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Harry van den Berg. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dat zien we nog net niet, dus zegt u nog even wat alstublieft.

De heer **Van den Berg** (PVV): Harry van den Berg. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ik heb u gezien. Dank u wel. De heer Bergsma.

De heer **Bergsma** (CDA): Renze Bergsma. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, goedemiddag. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): De heer Boon vanuit het mooie Bergen op Zoom. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Goedemiddag. Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Margriet Bräuner. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, u moet echt iets meer zeggen dan "aanwezig".

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Margriet Bräuner. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dan komt u ook in beeld. Mevrouw Bräuner, kunt u nog een keer herhalen dat u aanwezig bent?

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Margriet Bräuner. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, nu ook gezien. De heer Van den Broek. De heer Van den Broek? Ik ga even door naar de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Jan-Frans Brouwers uit Son en Breugel. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Marcel Deryckere uit Udenhout. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dat konden wij bijna horen, maar zeker nog niet zien. Mijnheer Deryckere, kunt u het nog een keer herhalen?

De heer **Deryckere** (CDA): Ik ben aanwezig. Ja, nu wel?

De **griffier**: Ja, dank u wel. Mevrouw Van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Anne van Diemen. Ik ben aanwezig en hopelijk in beeld, want ik je kijken-.

De **griffier**: Dat was nog wat te kort. U moet nog even blijven praten.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Ik klets wel verder door.

De **griffier**: Ja, gezien, gezien! Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Edith van Dijk uit Eindhoven. Voorzitter, ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Moet ik nog verder praten?

De **griffier**: Nee hoor. Mevrouw Dirken zijn we dan. Dank u wel.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Goedemiddag vanuit het ook zo mooie Hoeven. Wilma Dirken. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien. De heer Duijs.

De heer **Duijs** (FvD): Frank Duijs. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, vanuit het prachtige Uden. De heer Everling is aanwezig.

De **griffier**: Dat zien wij. Dank u wel. De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Goeiemiddag, voorzitter, Roel Gremmen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, net als jullie in de mooie gemeente 's-Hertogenbosch aanwezig, maar dan vanuit het altijd gezellige Vinkel. Alexander van Hattem is aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Ja, met Kees de Heer. Sorry, voorzitter, ik zat te dromen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Goed zo. Dank u. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nico Heijmans. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. Mijnheer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Coen Hendriks. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien, dank u. Mevrouw Van Heusden.

Mevrouw **Van Heusden-Wienen** (FvD): Gemma van Heusden. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. Tot slot mevrouw De Hoon, en dan mogen de letters I tot en P ondertussen de microfoon aanzetten en de camera. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ankie de Hoon. Ik ben aanwezig. Ben ik al in beeld vanuit- Kirsten wordt er nog niet blij van. Ankie de Hoon, ik ben aanwezig.

De **griffier**: O, sorry, Ankie de Hoon, ik had u gezien en gehoord, maar ik was intussen bij mijnheer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Voorzitter, Robert Janssen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Dank u wel. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Patricia van der Kammen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord. De heer Karaaslan.

De heer **Karaaslan** (VVD): Taner Karaaslan. Ik ben aanwezig in het alles omarmende Brabant.

De **griffier**: Gezien, dank u wel. Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja, Janneke van Kessel vanuit Maarheeze. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Martijn de Kort. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Dank u wel. Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Goedemiddag. Jade van der Linden uit Oss. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien, dank u. De heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Goedemiddag. Eric Logister. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Goedemiddag. Tom Ludwig. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook in orde. Dank u wel. De heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Walter Manders. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Camiel van der Meeren uit het prachtige Bergen op Zoom. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ine Meeuwis. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Arend Meijer vanuit waanzinnig Waalwijk. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Alleen zien we dat nog niet.

De heer **Meijer** (D66): Nou, dan praat ik gewoon de tijd vol over hoe fantastisch het hier is, met een levendig centrum en logistieke dozen om mij heen, goede uitvalswegen-

De **griffier**: Ja, ik ben bang-

De heer **Meijer** (D66): Je hebt er niks aan hè?

De **griffier**: Ik ben bang dat er ook op mijn eigen apparatuur iets mis is, want ik zie u wel in het grote scherm, dus dat keur ik dan maar goed.

De heer **Meijer** (D66): Maar ik doe het ook beter op het grote scherm!

De **griffier**: De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Joris van den Oetelaar. Ik ben aanwezig. Gelukt?

De **griffier**: Ja, gezien. Dank u wel. Mevrouw Otters is hier naast mij aanwezig, dat hebben we al lang gezien en gehoord. De heer Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Alex Panhuizen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, voorzitter, ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat zien wij. Dank u wel. Dan kunnen de letters I tot en met P ook hun camera en microfoon weer uitzetten en dan zijn we bij Q tot en met Z. Die kunnen de camera en microfoon aanzetten. De heer Roeles begin ik mee.

De heer **Roeles** (FvD): Goiedmiddag, Stijn Roeles hier. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel, gezien. Mevrouw Roijackers zie ik al in beeld.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Goedemiddag, Hagar Roijackers vanuit de provinciehoofdstad zelf. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Willem Rutjens, inderdaad vanuit dé hoofdstad, aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. Mevrouw Scholder.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Gaby Scholder. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Dank u wel. Mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Goedemiddag voorzitter. Liesbeth Sjouw. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien, dank u. De heer Smeulders. De heer Smeulders? Ik ga even door naar de heer Smolders.

De heer **Smolders** (FvD): Een hele goedemiddag. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Goedemiddag. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Goedendag. Chris Spooren uit het mooie Breugel, gelegen aan de goede kant van de Dommel.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Goedemiddag vanuit Bergen op Zoom. Jürgen Stoop is aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Henri Swinkels is aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Goedemiddag. Ik ben Marcel Thijssen en ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien en gehoord. Dank u wel. Mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Goedemiddag. Tanja van de Ven uit het prachtig mooie Beek en Donk. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Goedemiddag. Anne-Miep Vlasveld. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Hermen Vreugdenhil. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): De heer Van der Wel is aanwezig.

De **griffier**: Ja, in orde. Dank u. De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Goedemiddag. Loek van Wely. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dat zagen wij straks ook, maar ik zie u nu nog niet. Praat u nog even.

De heer **Van Wely** (FvD): Goedemiddag, voorzitter.

De **griffier**: Ja, u bent op het grote scherm wel in beeld. Mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Goedemiddag, Suzanne Zwart vanuit het alom bekende Lage-Zwaluwe. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord. Ik roep voor de goede orde nog een keer op de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ja, inmiddels aangeschoven en aanwezig.

De **griffier**: Kunnen wij dat ook zien? Ja, dat zien wij. En de heer Smeulders nog een keer? Nee, maar dan hebben we hiermee wel het quorum ruim gehaald.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dank u wel. Het quorum is er. En dan open ik deze digitale vergadering van Provinciale Staten. Ik verzoek u allen een moment van stilte in acht te nemen.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Voor degenen die hun camera's nog aan hebben staan: of ze die uit willen zetten.

Dan verzoek ik de griffier mededeling te doen van binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Er zijn geen berichten van verhindering, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heet alle deelnemers van harte welkom in deze digitale vergaderomgeving, in het bijzonder degenen die de vergadering live aan het volgen zijn via www.brabant.nl. U heeft allen al een keer eerder de handleiding ontvangen over de wijze waarop u uw inbreng in de vergadering kunt leveren, alsook het gebruik van de camera en de microfoon en uitsluitend het gebruik van de chatfunctie om aan mij het woord te vragen via de woorden 'Inter' voor een interruptie, 'Orde' voor een ordevoorstel of 'Schors' voor een schorsing.

Allereerst een voorstel van orde. Naast digitaal vergaderen gaan we vandaag ook weer digitaal stemmen met behulp van de stemapplicatie. Zoals in de recente Statenvergaderingen gebruikelijk, vinden de stemmingen helemaal aan het einde plaats van deze vergadering, na sluiting van alle beraadslagingen. Als we aan het eind van de vergadering bij de stemmingen zijn aanbeland, zal ik het stemproces nog nader toelichten. We zullen van tevoren ook nog wel even schorsen natuurlijk.

Ik stel nu de agenda aan de orde. Er is één mondelinge vraag ingediend en de agendavergadering heeft voorafgaand aan deze PS-vergadering geadviseerd om deze mondelinge vraag toe te laten. De vraag is of u daar allemaal mee kunt instemmen. Ik constateer dat dat zo is. Daarmee maken deze vragen van de PVV deel uit van de agenda.

Verder heeft de agendavergadering geoordeeld dat het beter is het Statenvoorstel 75/20, 'Actualisatie omvang provinciale EVZ's en EVZ-opgave voor het GOB', door te schuiven naar de Statenvergadering van 11 december a.s. Ook hier de vraag aan u allen of u hiermee kunt instemmen. Ik zie dat dat het geval is.

Verder verzoek ik u uw moties en amendementen tijdig te mailen naar de griffie, zoals te doen gebruikelijk. Het is belangrijk dat u tijdens uw spreektijd duidelijk aangeeft welke motie of amendement u indient. Pas dan kan de griffie overgaan tot publicatie. Alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend worden door de griffie op iBabs geplaatst onder de Statendag van 27 november 2020, onder agendapunt 8, bij het kopje 'Ingediende moties en amendementen'.

Ik wijs u erop dat interrupties conform het reglement van orde bestaan uit een korte opmerking of een vraag, zonder inleiding. Daarna mogen maximaal twee korte vervolgvragen worden gesteld.

Voordat we overgaan naar de vergadering nog even dit: digitaal vergaderen is inspannend en ik zal dan ook de vergadering zo af en toe schorsen voor een korte pauze.

Actualiteit

Vraag Provinciale Staten 27 november 2020 ongewenste ontwikkeling zonne-akkers, ingediend door PVV Noord-Brabant

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er zijn vragen ingediend van de PVV. De heer Van den Berg is de woordvoerder en het gaat over ongewenste ontwikkeling van de zonne-akkers. U krijgt van mij daarvoor twee minuten om uw vraag toe te lichten. Bij dezen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dank u voorzitter. Naar aanleiding van berichten in BN De Stem inzake zonneparken in Woensdrecht en berichten over een zonnepark tegenover industrieterrein Bemmer bij Beek en Donk – dat stond in het Eindhovens Dagblad – en het gegeven dat op 13 november jl. in onze Staten motie 234A is aangenomen, heb ik namens de Partij voor de Vrijheid-fractie de volgende vragen aan het college:

1. De Staten van Noord-Brabant hebben u 13 november het volgende medegedeeld:

"spreken uit dat wij van elk college in Brabant niets minder verwachten dan een correcte uitvoering van de zonneladder en expliciet tegen elke vorm van ontwikkeling van zonneparken zijn in regio's waar deze niet correct in acht is genomen;

vragen van gemeenten dat zij bij de toetsing van de zonneladder:

- duidelijk maken welk dakoppervlak in de betreffende regio daadwerkelijk voor zonnepanelen geschikt is en benut zal worden;
- alle (mogelijke) initiatieven voor zon op dak in de betreffende regio te inventariseren zodat die initiatieven voorrang krijgen boven zonneparken;
- de beschikbare netcapaciteit inzichtelijk te maken zodat potentiële initiatieven voor zon op dak voorrang krijgen boven zonnepanelen;

vragen GS de correcte uitvoering hiervan scherp in de gaten te houden."

Onze vraag is dan ook: gaat u de plannen in Woensdrecht en Beek en Donk, maar ook bijvoorbeeld in Oosterhout, omtrent zonne-akkers ten minste tijdelijk tegenhouden, gezien het feit dat in de omgeving nog vele daken, niet voor landbouw geschikte gronden en/of industrieterreinen voorhanden zijn? Zo ja, hoe en

wanneer onderneemt u hiervoor actie? En zo nee, wat is dan de waarde van de zonneladder en deze motie nog?

Vraag 2. In het plan aan de N279 bij Boerdonk is sprake van een zonnepark op landbouwgrond, terwijl daartegenover bedrijfsdaken leeg zijn en een boer in de omgeving juist door dit park geen panelen op zijn staldaken kan plaatsen, omdat het elektriciteitsnet vol zit. Heeft u aan het onzalige plan op de akker, dat volledig indruist tegen de wens van onze Staten, inmiddels een einde gemaakt? Zo nee, waarom niet? En wanneer gaat u dat dan wel doen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dat waren de twee minuten, dus heel snel nog de derde vraag.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja.

In het Eindhovens Dagblad stelt de Laarbeekse wethouder Briels: "De wethouder verwacht niet dat de provincie de projecten nog tegen zal houden. Dat zou onbehoorlijk bestuur zijn." "Het is niet correct om in deze fase nog in te grijpen", zei hij. Deelt Gedeputeerde Staten de mening van de PVV-fractie dat hier geen sprake is van onbehoorlijk bestuur door in te grijpen, maar dat dit juist noodzakelijk is voor een goede ruimtelijke ordening vanuit de provinciale belangen, mede gelet op de aangenomen motie?

Tot zover. Dank u, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan is het aan Gedeputeerde Staten om hier een antwoord op te geven, en dat is dan voor gedeputeerde De Bie.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ronnes!

De **plaatsvervangend voorzitter**: O, Ronnes, ja! Gedeputeerde Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Goeiemiddag. Bedankt voor de gestelde vragen. Misschien goed om toch effe inleidend te reageren op de status van de motie. Op dit moment wordt hard gewerkt aan de opvolging van de motie-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Iemand heeft zijn microfoon aanstaan! Mijnheer Philippart: kunt u uw microfoon uitzetten?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik probeer het opnieuw, voorzitter. Er wordt op dit moment gewerkt aan de uitwerking van de motie. Het is ook zo dat we een brief voorbereiden waarmee we gaan communiceren richting gemeentes, om samen te werken aan de intentie van de motie die is vastgesteld. De motie vraagt ons als GS scherp toe te zien op de juiste toepassing van de zonneladder. Dat gebeurt door ons op dit moment al op basis van de IOV, maar we onderzoeken welke aanscherping we in de omgevingsverordening nog verder kunnen bewerkstelligen, om nog iets beter grip te krijgen op de ontwikkeling van die zonneparken. Zoals eerder gezegd -ik heb dat ook tijdens de behandeling van de motie gezegd -, kunnen wij de vergunningverlening van die parken niet kunnen tegenhouden op het moment dat voldaan wordt aan de huidige geldende omgevingsverordening. Er ligt echt ook een oproep in die omgevingsverordening om zoveel mogelijk voorrang te geven aan zon op dak, en dat gaan wij ook daar waar wij kunnen aanscherpen, zoals ons verzocht wordt in de motie.

Er lopen op dit moment meerdere plannen die in diverse fasen zitten, zoals de voorbeelden die bij de vragen zijn toegevoegd, en zoals gezegd, beoordelen we deze op basis van de ladder, want pas op dat moment kunnen we iets tegenhouden als die daar niet matcht. Hier gaat het dus echt juist over de toepassing van de

ladder en niet dat het per definitie tegengehouden wordt, want dat zou onbehoorlijk bestuur zijn, omdat wij ons te houden hebben aan de vastgestelde omgevingsverordening zoals uw Staten die hebben vastgesteld. Dat in antwoord op de vragen die voorliggen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan kijk ik, maar ik kan hem helaas nog niet zien, weer naar de heer Van den Berg. Wilt u daar nog een vervolgvraag op stellen in één minuut?

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou ja, goed, ik constateer dat- U zegt van "we refereren al aan de zonneladder", ik constateer dat een boer in de omgeving van het geplande zonnepark tegenover Bemmer geen panelen op zijn dak kan plaatsen, omdat de netcapaciteit niet voldoende is en dat dan toch zo'n zonne-akker wel doorgaat en de plannen van de beste agrariër niet. En ja, dan vraag ik me werkelijk af: in welk geval kan überhaupt zon op land nog tegengehouden worden, als zelfs dit al niet tegengehouden kan worden? Want ik heb het idee dat het nu een race is om maar zo snel mogelijk nog dit jaar die wat gunstiger SDE-beschikking binnen te halen overal, dat er in zee gegaan wordt met partijen als Shell, Shell dat op Moerdijk al 30 miljoen pakt, maar ook in Oosterhout tientallen miljoenen pakt-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Kunt u afronden?

De heer **Van den Berg** (PVV): Maar goed, nogmaals: de belangrijkste vraag is even, dat gevalletje bij Bemmer, dat dus een zonnepark doorgaat en daardoor het een boer onmogelijk wordt gemaakt om die panelen op zijn dak te leggen. Dat is toch niet uit te leggen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. De heer Ronnes. U mag antwoorden.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dit is nu ook precies echt het punt waarom wij de motie, zoals wij dat overigens met alle moties doen, serieus oppakken en met name op dat laatste onderdeel ook het overleg ingaan met Enexis. Dat doe ik samen met mijn collega Eric de Bie, om te kijken hoe we hier betere afspraken over kunnen maken. Alleen, als het gaat om het kunnen tegengehouden van de ontwikkeling, is dat niet de basis waarop we dat kunnen. Dat is een feit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Dan hebben andere leden van Provinciale Staten nog de gelegenheid om vragen te stellen. Ik doe het gewoon even via het lijstje. VVD? Ik merk wel als ik iemand in het scherm zie komen, of u daar behoefte aan heeft. Forum voor Democratie? Geen reactie. Het CDA? Geen reactie. De SP.

De heer **Everling** (SP): Nee hoor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. D66?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Een korte vraag in reactie richting de PVV, de heer Van den Berg. Ik hoor hem zeggen dat hij de intentie wil uitvoeren. Ik neem aan dat hij het dan toch vooral heeft over de intentie van onze energietransitie en onze klimaatdoelen. En onze vraag is: hoe wilt u de afgesproken klimaatdoelen gaan halen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, daar komen we dan straks op terug. GroenLinks? Mevrouw Van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Ja, ook wij willen even reageren, want kijk: een zonneladder en een zonneladder- Ik wil ook wel richting de PVV de vraag stellen: waarom wilt u meteen op de bovenste tree van deze ladder gaan staan? Want als u verder door kijkt naar de ontwikkelingen en de plannen die er liggen, bijvoorbeeld zonneweide De Blauwe Poort, daar zijn in het kader van die omgevingsvisie juist wel goede dingen zichtbaar: ze gaan waterpaden doen, waterberging, ruimte aan de Boerendonkse Aa en men biedt ruimte voor het aanleggen van een verbindingszone met die specifieke zonneweide. Dat betekent dat ze op die zonneladder een aantal fantastische stappen zetten. Is het nou de intentie van de PVV om alleen maar voortdurend op de bovenste tree te gaan laten staan, of kunnen wij ook vanuit andere – en dan hebben we het weer over die omgevingsvisie: rond en breed – andere elementen die daar goed in zitten, zeker wel ook dit soort zonneweides, goedkeuren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we naar de PvdA. De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, voorzitter. Nou niet direct een reactie op de PVV, maar meer op de gedeputeerde. Wij snappen de zorgvuldigheid achter de zonneladder, maar ik hoop ook dat er genoeg inzicht is dat zowel zon op dak als zonneweiden nodig zijn om de doelen van de energietransitie te behalen en dat de zonneladder niet gezien moet worden als “daarmee geen ontwikkelingen meer als zonneweides”. Het is bepaald geen zwart-wit-verhaal en wij zijn een beetje angstig dat dit nu een heksenjacht op zonneweides in z’n algemeenheid wordt, en dat kan toch ook niet bedoeling zijn, lijkt ons.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. 50PLUS, de heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ik wil alleen reageren. Kijk, waar het om gaat, en dat vinden wij als 50PLUS belangrijk, is dat grote en massale zonneweides, gelegd door industriële partners, het niet onmogelijk moeten maken voor burgers om zelf mee te kunnen doen met zonnepanelen op hun eigen dak. Dus ik vind dat daar wel een mix voor moet komen, dat er altijd mogelijkheden blijven voor burgers om hun eigen dak te gebruiken om zonnepanelen op te leggen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, genoteerd. Partij voor de Dieren. De heer Van der Wel. Wilt u iets zeggen? Nee. Lokaal Brabant, de heer Van den Broek?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Nee, ik heb geen vragen hierbij.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil. Ik zag u al in beeld.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Volgens mij moeten we hier niet het debat over de zonneladder overdoen, maar ik ben wel blij dat de PVV, die tegen deze motie gestemd heeft, toch heel graag wil dat die motie uitgevoerd wordt. Maar ik heb een concrete vraag aan de gedeputeerde over de uitvoering op dit moment. Ik snap dat een aantal dingen pas later uitgevoerd worden, maar de afgelopen week hebben een fors aantal mensen mij de zienswijzen toegestuurd die de provincie had ingediend op verschillende zonneparken en ik vond daar eigenlijk de zonneladder zoals op dit moment al in de IOV vastgelegd daar eigenlijk niet in terug. Vaak wordt alleen verwezen naar de maatschappelijke meerwaarde daarin. Dus mijn vraag is: vindt u dat op dit moment in de zienswijzen die ingediend zijn en

worden voldoende aandacht daarin is en kunt u daarin per direct ook al een aanscherping doen op basis van de huidige verordening IOV die we vast hebben liggen, dat daar ook voldoende aandacht voor gevraagd wordt?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dank u wel. Dan zal ik eerst het woord geven aan de heer Ronnes en daarna aan de heer Van den Berg. De heer Ronnes. Het woord is aan u.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, eigenlijk is er een vraag gesteld vanuit de ChristenUnie-SGP door de heer Hermen Vreugdenhil. Hij constateert echt het punt waarop wij als provincie nog goed moeten kijken: zijn wij scherp genoeg in het nagaan van "wordt die zonneladder goed toegepast?" En dat was eigenlijk ook volgens mij de boodschap van de motie die is ingediend: kijk heel scherp of die zonneladder ook goed is doorlopen. Alleen, het punt is wel dat, als de zonneladder is toegepast, dan is er in principe geen zienswijze nodig. Dus je zult ook vaak, omdat je dat niet terugziet-, dat dan voldaan is aan de zonneladder. Maar het punt dat u maakt is: hoe kan toch dan inzichtelijk worden dat dat gedaan is? Op dat punt zijn we nu net bezig om te kijken: hoe kunnen wij als provincie beter waarborgen dat de check op het doorlopen van die zonneladder nadrukkelijker gebeurt? Het zal niet zo zijn dat wij een zienswijze gaan uitbrengen als hij goed is toegepast, want dat is natuurlijk niet aan de orde, maar we gaan wel kijken van: hoe kunnen we dat proces verbeteren, daar waar het aan de orde is?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Heel fijn. Mijnheer Van den Berg, u krijgt ook nog het woord, want er waren twee vragen aan u.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, eerst de opmerking van de heer Vreugdenhil van "u heeft tegen onze motie 234A gestemd". Ja, mijnheer Vreugdenhil, want u had daarvoor een motie 234, dat was meer een amendement eigenlijk, daarin droeg u samen met onder meer Forum Gedeputeerde Staten op zonnepanelen op voedselakkers te verbieden, indien niet eerst gekeken was naar die andere zaken. Daar hadden wij nog enigszins in mee kunnen gaan, maar waarschijnlijk ook niet voorgestemd hoor, en dat is de reden – dat is meteen het antwoord op de vraag van D66 geloof ik dat het was – dat wij überhaupt tegen subsidies voor zonne-energie, of wat voor energie dan ook, zijn in de exploitatie en diensgevolge er überhaupt geen paneel gelegd zou worden in dit land, dus dat probleem ook helemaal niet zou bestaan. Ik hoop dat daarmee onze stelling duidelijk is. Maar dat neemt niet weg dat wij het onverteerbaar vinden dat een boer geen panelen op zijn dak kan leggen, terwijl even verderop landbouwgrond, waardevolle voedselgrond kan dat zijn, gewoon wordt verzeikt. Alles gaat kapot onder die panelen, alleen maar om subsidie te graaien. Ik zou zeggen: ga eens even naar Hoogeveen, daar hebben ze allemaal van die dingen neergelegd. Kijk onder die panelen, je schrikt je helemaal suf. Het is zo dood als een pier.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel voor uw bijdrage, mijnheer Van den Berg. Daarmee sluiten wij deze actuele vragen. Hartelijk dank allemaal voor uw inbreng. En dan kunnen we door naar de besprekingsstukken.

Besprekingsstukken

79/20 Vaststelling Interim omgevingsverordening- regelwijziging 2

De **plaatsvervangend voorzitter**: We gaan door met de bespreking van het Statenvoorstel 79/20, de Interim omgevingsverordening – regelwijziging 2. En dan begin ik bij mevrouw Dirken van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel.

Voorzitter. In het bestuursakkoord 'Samen, Slagvaardig en Slim' spraken we een aantal dingen met elkaar af. Een daarvan is, en ik open een quote, dat we oog moeten hebben voor het tempo dat mogelijk is om innovaties succesvol te laten renderen, met draagvlak in de sector. Daarom passen we de datum voor aanpassing van verouderde stalsystemen aan. Einde citaat. Ook spraken we af dat er mogelijkheden voor intern salderen op bedrijfsniveau moeten komen, omdat dat voor een groep ondernemers ruimte biedt om hun investeringen beter te kunnen spreiden. Deze afspraken uit het bestuursakkoord zien we nu terug in de voorliggende wijziging van de Interim omgevingsverordening. En we zijn als VVD blij om te zien dat het college deze opdracht voortvarend heeft opgepakt, want op deze wijze blijven we én recht doen aan de doelstelling dat er in 2028 een bepaalde emissiereductie moet zijn én doen we recht aan het uitgangspunt dat onze fractie al in 2017 stelde, dat ondernemers deze bocht wel moeten kunnen nemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken, u heeft een interruptie van de heer Meijer van D66.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. Mijn vraag aan mevrouw Dirken gaat over de innovaties die nu tot stand komen en de terugverdienmodellen daarvan. Er zijn een hoop boeren begonnen met innovaties en zij zien hun koploperpositie ook als hun verdienmodel. U zegt nu: we krijgen extra tijd, we zetten de boel in de vertraging. Wat zegt u tegen die ondernemers die nu juist al zijn begonnen met investeren, over dit besluit?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Wij zeggen tegen die ondernemers dat zij hele goede dingen hebben gedaan, namelijk dat zij innovaties zijn gestart. Wij zien in meer sectoren dat er altijd koplopers zijn die als eerste een innovatie oppakken, en inderdaad: negen van de tien keer verdienen ondernemers die innovaties ook terug, omdat andere mensen vaak wat minder snel op die innovatie over kunnen gaan, meestal om financiële redenen, maar als zij zien dat er een haalbare en betaalbare innovatie tot stand is gekomen op initiatief van iemand, dat zij die dan toe kunnen gaan passen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer, de tweede interruptie.

De heer **Meijer** (D66): Ja, daar is iets voor te zeggen, dat een koploper altijd kan terugverdienen, maar deze koplopers waren zo ver voor op de groep dat zij een unieke positie op de markt aan het verwerven waren. Wat u eigenlijk doet met die vertraging die nu voorligt is dat u zegt: dat verdienmodel gaat terug. En daarmee samenhangt dat u zegt: er mag op bedrijfsniveau gesaldeerd worden en niet meer op stalniveau, waarmee u eigenlijk de ultieme prikkel om een nieuwe stal te bouwen weghaalt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nou, dan ben ik blij dat mijnheer Meijer zijn interruptie nu pleegt en dat hij nog even tijd heeft voordat hij straks zijn eigen bijdrage moet doen, want ik adviseer hem om nog even goed door de IOV heen te kijken – ik kom daar misschien later nog wel op terug, of dat is bij dezen gedaan –, want het is namelijk niet verplicht om op bedrijfsniveau te gaan salderen. Ondernemers krijgen de keuze. Dat is nou juist de essentie van deze wijziging.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Er is nog een interruptie van de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter. De VVD stelt dat ondernemers de bocht wel moeten kunnen nemen. Tegelijkertijd weten we voor een heel groot aantal sectoren dat die bocht al genomen kan worden en dat ook de rechtbank heeft gezegd: ja, voor de generieke-, heel veel stalsystemen kan die bocht worden genomen. Hoe reflecteert de VVD op de uitspraak van de rechter daarop, maar ook gewoon na de eigen eerdere bijdragen die zij in het verleden heeft gedaan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken, VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, ik interpreteer uw vraag nu even, want u lijkt te suggereren tussen de regels door dat wij haast tegen mensen zeggen: wacht maar tot 2024 met iets doen, en dat is niet wat wij zeggen. Er is een hele groep ondernemers die gelukkig al aan de slag is en die aan het kijken is wat zij kunnen doen en in welk tempo. Wij hebben altijd vooropgesteld: ondernemers moeten deze bocht kunnen maken. Dat hebben wij in 2017 gezegd, dat hebben wij in 2020 ook gezegd, dus daar is niks aan veranderd. En wij vinden het van belang dat ondernemers op een manier kunnen voldoen waarop zij ook hun toekomstplan vorm kunnen geven. De ene ondernemer doet dat misschien dit jaar, in andere sectoren zien we dat er wat uitstel nodig is voor ondernemers en dat ze dat misschien in 2022 of 2023 kunnen doen, maar daarmee ga je er ook echt in geloven dat 1 januari 2024 voor de meeste sectoren haalbaar moet zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. De heer Ludwig nog een tweede vraag?

De heer **Ludwig** (GL): Ja, graag voorzitter, want volgens mij constateren we dan, als ik de woorden van de heer Dirken zo mag interpreteren, dat inderdaad op heel veel sectoren de bocht al genomen kan worden. En dan is het wel goed om daar een einddatum aan te stellen, want we hebben daarnaast een stikstofprobleem, en dat willen we gaan oplossen, om meerdere redenen, misschien u vanuit een andere reden dan GroenLinks het wil. Maar daardoor is het ook wel goed om-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wilt u een kórté vraag stellen? Want u neemt eigenlijk best wel een lange termijn nu.

De heer **Ludwig** (GL): Dat is goed, voorzitter. Nou, wat mij betreft zou ik willen vragen: waarom stellen we die datum uit, terwijl het gewoon al kan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, dank u wel. Mijnheer Ludwig, ik wil toch even wat rechtzetten. Ik snap dat het licht misschien niet heel erg goed is, maar ik ben nog steeds niet van plan enige operatie te ondergaan, dus het is nog steeds "mevrouw".

Wat betreft uw vraag "kunnen we dan niet gewoon de datum laten staan?", nee, want dat is wat ik net al zei: het is voor verschillende ondernemers op dit moment al mogelijk en anderen kunnen in de categorie 'haalbaar en betaalbaar' nog niet met technieken uit de voeten die er nu zijn, of niet voldoende uit de voeten, vandaar dat wij die mensen extra ruimte willen geven, om te zorgen dat we daarmee in één keer ook de slag kunnen maken dat er voldoende emissiereductie is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. De heer Ludwig mag eventueel nog een derde-, maar ik geef de interruptie nu aan de heer Boon, PVV.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik heb eigenlijk een vraag aan de heer Meijer, want ik hoorde hem in een debatje met de VVD zeggen dat het voor boeren een meerwaarde creëert om deze stalsystemen aan te passen, door de koplopers. Nou, ik heb met heel veel boeren gesproken, boerenorganisaties gesproken, maar een verdienmodel zit niet in stikstofreductie. Ik heb nog nooit in de winkel een stukje vlees gezien waarop staat "Dit vlees is geproduceerd met minder stikstof". De verdienmodellen liggen in andere markten. Kan de heer Meijer me uitleggen waar het verdienmodel qua stikstofreductie in zit voor de boeren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het is een feestje vandaag: ik geef hem door aan de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dat kan ik uiteraard, en bedankt voor deze informatieve vraag, meneer Boon. Het verdienmodel zit erin dat, wanneer jij zelf een stalconcept ontwikkelt, samen met stalbouwers, dan zit daar een verdienmodelletje in. Dan krijg jij korting omdat je koploper wilt zijn en kun je hem dus goedkoper zetten dan de mensen die hem vanuit de catalogus kopen. Dat is het verdienmodel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Boon, wilt u nog een vervolgvraag stellen?

De heer **Boon** (PVV): Ja, dat is een verdienmodel voor misschien één procent van de boerenmarkt, dus het is eigenlijk te verwaarlozen als je over de gehele markt kijkt. Voor de meeste boeren is dit gewoon een kostenpost en zit er geen verdienmodel achter dus.

De heer **Meijer** (D66): Als u mij toestaat, voorzitter?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja hoor. De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Het idee van koplopers is dat dat natuurlijk niet 80 procent van de markt is, want dan zouden het geen koplopers meer zijn. Dus dit gaat juist over de ondernemers die de kop in de wind durven steken. In die zin snap ik dat het niet uw focus heeft, daarin verschillen onze partijen, maar voor D66 is dit juist een hele belangrijke groep.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, mooi. Dan gaan we naar de interruptie van de heer De Kort van de PvdA voor mevrouw Dirken.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, voorzitter. Ik voeg graag toe aan de feestvreugde door ook een vraag voor mevrouw Dirken te hebben. Mevrouw Dirken, de VVD zag gelukkig in 2017 al het belang in van ingrijpen hè? Hartstikke positief. Inmiddels is de noodzaak, zoals we weten, niet minder geworden door de uitspraken rondom de PAS. De vraag van de heer Ludwig wil ik graag op voortbouwen. In de Brabantse Ontwikkel Aanpak Stikstof van vanochtend werd nog een keer gezegd dat de stalmaatregelen in de IOV de maatregelen zijn met het grootste effect. De heer Ludwig zei al dat veel systemen al wel beschikbaar zijn. In het Pouderoyen-rapport staat dat voor maar 16 procent geen systeem voorhanden is. Kunt u mij dan uitleggen, gezien de urgentie, waarom u voor generiek uitstel gaat en niet voor die sectoren waar geen systeem is?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken, u mag misschien een kort antwoord geven?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, dat kan ik u uitleggen, mijnheer De Kort. Ik denk dat de essentie er ook in zit dat we niet aan het doorschuiven zijn in de emissiereductie die we met z'n allen beogen, want de

emissiereductie 2024 en 2028 blijven gehandhaafd. Het is dus niet zo dat de eisen die oorspronkelijk voor 2020, 2021, 2022, 2023 golden ook allemaal jaren doorschuiven. Dus dat betekent dat we nog steeds dezelfde emissiereductie willen halen als die we oorspronkelijk met elkaar afgesproken hebben, alleen dat we de ondernemers de tijd geven om ook te zorgen dat hun investeringsplan aansluit bij het goed halen van die emissiereductie. Wij geloven dat we door dit te doen en door ook rekening te houden met de time to market die daarvoor nodig is, juist beter gaan zorgen dat we in 2028 de totale emissiereductie ook gaan halen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wilt u daar nog een korte vervolgvraag op stellen, mijnheer De Kort?

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, voorzitter. Wat ik dan bijzonder daarin vind, is dat ook in de stukken die we hebben staat wat het structurele effect is, wat lager is, door het uitstel. Hoe rijmt u dat daar dan mee?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, ik heb net als u geen glazen bol, mijnheer De Kort. We hebben het er al vaker samen over gehad dat we ook in die zin moeten kijken, als we hetzelfde onderzoek doen en we doen dat over een jaar weer, wat dan de effecten zijn van bijvoorbeeld ondernemers die op dit moment stoppen. Zo zijn er nog een aantal andere maatregelen. Wat wij in elk geval zien, is dat ten opzichte van de emissiereductie er in het begin inderdaad wel wat minder reductie zal zijn als het gaat over het lopende jaar, maar dat we dat binnen enkele jaren weer volledig herstellen, en dat dan dus die reductie wel blijft richting 2024/2028 die we willen bereiken. Dat is waar we uiteindelijk wel heen willen: dat er zoveel mogelijk reductie plaatsvindt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dank u wel. De heer De Kort nog, of is het klaar?

De heer **De Kort** (PvdA): Zeer kort. Een deel van het effect haal je in, dat klopt volledig wat u zegt, maar er staat toch ook echt in het stuk dat er een, nou ja, beperkt, maar desalniettemin nog steeds aanwezig stuk is dat je niet zomaar inhaalt. Depositie gaat natuurlijk niet weg die je eenmaal daarin gehad hebt en het zal op z'n minst betekenen, denk ik, dat je nóg meer in zult moeten zetten op natuurherstel daarna. Bent u dan als VVD ook bereid om de gevolgen hiervan, mogelijk extra benodigd natuurherstel, ook financieel mee mogelijk te maken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, dat vind ik een hele lastige vraag, want dan vraagt u mij vooruit te lopen op iets wat er mogelijk over acht jaar is. Ik wil er tegen de tijd dat we wat verder in de tijd zitten en wij misschien allebei daar nog antwoord op mogen geven, graag nog eens met u over verder praten, maar dat vind ik nu echt te vroeg.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Prima. U heeft nog twee andere interrupties. Ik heb nog een interruptie van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Mijn vraag is heel kort aan mevrouw Dirken. U zei in uw beantwoording, ik meen op de heer Ludwig, dat een aantal sectoren nog niet klaar zijn voor de transitie. Wat maakt dat u dan generiek de datum opschuift?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Volgens mij heb ik daar net ook al antwoord op gegeven aan een van de andere vragenstellers. In alle sectoren geldt dat ondernemers gemakkelijker de bocht kunnen nemen – en dat was ons tweede punt naast ‘haalbaar’: ‘betaalbaar’ –, dat een heleboel ondernemers in alle sectoren in totaliteit gezien deze bocht makkelijker kunnen nemen als er een klein beetje uitstel is. Dat betekent dat we aan de andere kant ook minder hoeven te gaan handhaven en dat we tegelijkertijd zorgen dat wel heel veel ondernemers die van goede wil zijn de bocht kunnen nemen en kunnen zorgen dat ze aan die emissiereductie gaan doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik denk dat we over goede wil voor ondernemers geen discussie met elkaar hebben. Ook D66 heeft goede wil voor ondernemers en ook D66 wil graag dat de bocht gemaakt wordt. Daar vonden we elkaar in 2017 ook met een ruimhartig ondersteunend pakket hè? Maar bent u dan vanuit de VVD nu van mening dat, als er voor ondernemers geen ruimte is om een transitie door te maken, voor al die ondernemers maar een uitzondering gemaakt moet worden, en geldt dat dus ook voor andere sectoren straks?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Volgens mij hebben wij in 2017 al gezegd dat dit gaat om de ondernemers die van goede wil zijn en die ook de goede dingen willen doen, en dat dié ondernemers de bocht moeten kunnen maken. En daar zijn wij niet over van mening veranderd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, duidelijk. Mijnheer Meijer, nog één dan?

De heer **Meijer** (D66): Ja, want dan ten slotte snap ik de opmerking over handhaving niet, want hoe toetst u dan de goede wil van die ondernemers als u zegt “we kunnen wel minder gaan handhaven”? Mijn insteek zou zijn om dan juist extra te gaan handhaven, om die goede wil, die wij allebei zo belangrijk vinden, te gaan toetsen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dan denk ik dat u mijn opmerking net anders interpreteert dan ik hem bedoeld heb. Wat ik bedoel is: je kunt twee dingen doen. Je kunt heel hardnekkig vasthouden aan de datum die eerder is afgesproken, in 2017, en dan kom je tot de conclusie, als je gaat handhaven, dat er een heleboel ondernemers zijn die nog niet hebben kunnen voldoen, omdat ze financieel in allerlei bochten komen waar ze niet meer uit komen. Wij kiezen dan voor een reëel tijdspad, waarin we zeggen: we geven die ondernemers ook de kans om de bocht te maken, zodat we de goede dingen met elkaar doen en niet elkaar bezig gaan houden door tegen ondernemers te zeggen die wel van goede wil zijn, maar die de vergunning nog niet hebben kunnen aanvragen omdat ze de middelen nog niet hadden – en dan heb ik het over twee jaar geleden –, om daar dan tegen zeggen “je moet gaan stoppen of we gaan je een dwangsom opleggen”, terwijl dit mensen zijn die wel heel serieus bezig zijn met emissiereductie. Dat is wat we niet willen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan heeft u nog een interruptie van mevrouw Vlasveld van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. Ik hoor mevrouw Dirken zeggen dat we de datum gaan schuiven om een groep ondernemers de kans te geven om de bocht te nemen. Ik hoor ook mevrouw Dirken zeggen dat we nog steeds voornemens zijn om de reductiedoelen te halen. Wat ik me afvraag: stel, we gaan richting 2024 en er is nog steeds een redelijke groep ondernemers die nog steeds die bocht niet kan maken, wat gebeurt er dan met die datum?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Volgens mij hebben wij al, ik moet inmiddels zeggen: in de vorige bestuursperiode, maar laat ik het houden op een jaar/anderhalf jaar geleden, na de uitspraak van de Raad van State, steeds gezegd: 2024-2028, dat is voor ons het tijdpad waarin die emissiereductie gehaald moet worden. Wij hebben bij dit bestuursakkoord ook met elkaar afgesproken "het staande beleid is het staande beleid, daar bouwen we op verder". Dat betekent dat 2028 nog steeds is wat we als uitgangspunt hanteren voor de reductie die we met elkaar hebben afgesproken. Daar staan wij niet anders in dan voorheen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog een kleine vervolgvraag, mevrouw Vlasveld?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, ik vroeg me af of de VVD dan bij dezen kan beloven dat dit de laatste datumverschuiving gaat worden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, dan hoop ik dat u dat aan alle andere partijen ook gaat vragen, want daar gaan wij uiteindelijk met z'n allen als Statenleden over. Dus ik kan u dat in mijn eentje niet beloven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan zou ik zeggen, mevrouw Dirken: vervolg uw betoog.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel.

Zoals ik net al zei, wij vinden het sinds 2017 al van belang dat alle ondernemers de bocht wel moeten kunnen nemen, of, om kort te zijn, in VVD-jargon – ik zei het net al een paar keer –: het moet haalbaar en betaalbaar zijn, maar wel met de stip op de horizon dat er voor iedereen in alle sectoren ontwikkelruimte moet zijn in Brabant.

Voorzitter. Tegelijk zien we dat een aantal andere zaken die we in het bestuursakkoord hebben afgesproken nog niet in deze wijziging zijn meegenomen, zoals bijvoorbeeld de door de VVD al vaker benoemde voer- en managementmaatregelen. In de beantwoording van de zienswijzen zeggen GS dat zij tot aan het vaststellen van de omgevingsverordening in 2021 onderzoek blijven doen of andere voer- en managementmaatregelen en nageschakelde technieken een aanvullende bijdrage kunnen leveren aan emissiereductie met brongerichte stalsystemen die de emissie-eisen net niet halen. Die lijn onderschrijft de VVD. We kunnen ons echter ook voorstellen dat het voor ondernemers wat onoverzichtelijk begint te worden wanneer nu over welk onderwerp duidelijk wordt wat er mag en wat er niet mag. En dat is wel wat ondernemers nodig hebben om tot in de laatste details met hun aanvragen aan de slag te kunnen gaan. Daarom vraag aan de gedeputeerde: kunt u aangeven wat er in de komende tijd nog geagendeerd wordt, wanneer dat is en bij de behandeling van welk onderwerp dat is? Met andere woorden: kunt u aan de hand van deze drie w's een tijdlijn schetsen die voor alle openstaande vragen aangeeft wanneer daar meer over duidelijk wordt? En dan denken wij naast de managementmaatregelen bijvoorbeeld ook aan time to market

voor specifieke diercategorieën, zoals bijvoorbeeld de kalverhouderij. Ik denk dat de heer Meijer er net al op doelde dat ik dat misschien wel zou willen zeggen.

Voorzitter. De naam zegt het al: het is een interim-verordening die voor ons ligt, en dat betekent dat we op weg zijn naar een uiteindelijke 'overall' regelende omgevingsverordening. Wij gaan ervan uit dat we richting die uiteindelijke omgevingsverordening ook de landbouw niet langer als een aparte of exclusieve sector blijven beschouwen, maar dat we die weer meer als onderdeel van de gehele economische sector gaan zien. Wij zijn benieuwd of de gedeputeerde aan kan geven, afhankelijk van wie er antwoord geeft, wat haar of zijn visie daarop is.

Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. Ik zie nog snel een interruptie van de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter, en een vraag aan *mevrouw* Dirken. Excuses voor de verspreking. Ik was wat afgeleid, want mijn verbinding deed het wat slecht. Excuus daarvoor.

Ik heb een vraag over het vervallen van de datum van de vergunbare, onafhankelijke aanvraag. Die is nu vervallen, dus er is nu geen datum meer waarop de ondernemer uiterlijk een vergunningaanvraag moet indienen. Is de VVD niet bang dat, als we nu die datum laten vervallen, op 1 januari 2024 niet alle stallen zijn aangepast?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nee, daar is de VVD niet bang voor, voor zover het gaat om ook categorieën waar wel een techniek voor beschikbaar is wel even met wat voorbehoud. Maar het verbaast mij altijd. Toen we nog buiten coronatijd leefden en je gewoon nog eens mensen tegenkwam waar je een praatje mee kon maken: de gemiddelde ondernemer waar we het hier over hebben kan je bijna beter dan een gemeenteambtenaar vertellen hoe zo'n vergunningproces verloopt en hoeveel tijd daarvoor nodig is. Dus die mensen zijn heel goed in staat om zelf te weten wanneer zij hun vergunningaanvraag moeten doen, hoeveel tijd er nodig is om te zorgen dat ze op tijd hun vergunning hebben en hoeveel bouwtijd ze daarna nodig hebben om te voldoen. Dus wij zijn daar niet bang voor. Wij wegen wat die ondernemers zelf weten, hoe dat tijdpad loopt, en daarmee is het ook hun verantwoording.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, een kleine vervolgvraag. Volgens mij geeft die datum duidelijkheid, zowel aan de aanvrager van de vergunning als aan het bevoegd gezag om op tijd en snel alles af te handelen. Maar dan ben ik wel benieuwd: als nou na 1 januari 2024 de stallen niét gereed zijn, dus stel je een situatie voor waarin dat niet lukt, wat wilt u dan dat de coalitie gaat doen met betrekking tot handhaving?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dat ligt er wel aan hoe die situatie is ontstaan, als ik daar even heel snel over nadenk. Als het komt doordat wij aan de kant van de overheid verzuimd hebben vergunningen op tijd te behandelen, dan vind ik dat een andere vraag dan wanneer een ondernemer zelf te laat met zijn aanvraag is gekomen; dat zou in een uitzonderlijk geval kunnen gebeuren. In het geval wij daar zelf als overheid te lang over hebben gedaan ten opzichte van wat je in normale situaties mag verwachten, dan vind ik dat je daar met een bepaalde blik van coulance naar moet kijken. Op het moment dat de ondernemer in kwestie

verwijtbaar zelf in gebreke is gebleven, zoals dat dan mooi juridisch heet, dan moet je daar ook de consequenties van nemen: dan is 1 januari 1 januari.

De heer **Ludwig** (GL): Misschien een hele korte vervolgvraag daarop. Is het dan juist niet heel erg goed om een datum in te stellen die duidelijkheid geeft aan alle partijen, zowel de veehouder als de overheid, en dat de verwachtingen duidelijk zijn? Nogmaals: zou het juist niet positief kunnen werken op het realiseren, zowel voor de aanvrager als voor de overheid?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik denk dat wij daar nog de hele middag over kunnen discussiëren. Dat gaan we niet doen, maar het stellen van een datum voor het indienen van een aanvraag lijkt dan een veiligheid te geven die wat ons betreft een schijnveiligheid is, want dat betekent alleen dat er een stapel aanvragen ligt die absoluut nog niet garandeert op welk moment dan ook een vergunning is afgegeven. Die garantie kunnen we namelijk niet bieden, laat staan dat daarmee de rest van het proces ineens geregeld zou zijn. Dus wij kiezen er echt voor om het aan die ondernemer te laten om daar zelf een veilige en goede inschatting in te maken en zelf ook een planning te maken van zijn bouwproces.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken, er zijn nog twee Statenleden die interrupties hebben voor u. Ik heb er een van de heer Meijer, D66.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter. Ten eerste zou ik graag voor de notulen en de openbaarheid willen zeggen dat het introduceren van de datum van de vergunbare aanvraag destijds een VVD-eis was in de vorige coalitie. Dus laten we wel ook even de geschiedschrijving openbaren. Het is niet zomaar een of ander idee dat uit linkse hoek kwam, het was gewoon een wens van de VVD destijds – maar prima als u een nieuw inzicht heeft. Mijn vraag gaat erover: u bent ook altijd tegen bureaucratie, u wilt ook graag dat de overheid weet op welk moment extra capaciteit bijgeschakeld moet worden zodat we ondernemers zo snel mogelijk duidelijkheid kunnen verschaffen. De introductie van een datum voor de vergunbare aanvraag geeft de overheid duidelijkheid wanneer die capaciteit klaar moet zijn. Wij hebben destijds samen opgetrokken om te zorgen dat de omgevingsdiensten, toen nog op een ander tijdstip, extra capaciteit zouden hebben. Wat is dan nu uw interventie om te voorkomen dat dat alsnog gebeurt?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken. Ik constateer trouwens dat u een korte opmerking had en een vraag. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voorzitter, dat waren een heleboel dingen gelijk. Ik ben blij dat de heer Meijer in het kader van de geschiedschrijving, voordat hij de Staten gaat verlaten, nog een aantal dingen wil delen met ons. Maar het klopt: als VVD hebben we gezegd “wij zijn tegen al te veel bureaucratie en waarom gaan we eigenlijk mensen waarop we mogen vertrouwen dat zij op tijd hun aanvraag indienen, verplichten om dat op de datum A of B te doen?” Wij geven dus het vertrouwen aan de ondernemers dat zij dat zelf gaan doen. Aangezien wij weten dat er tussen nu en 2023 een heleboel aanvragen gaan komen, betekent het dat wij ook verwachten dat gedeputeerden daar voldoende op schakelen, om te zorgen dat er voldoende capaciteit is om die aanvragen te gaan behandelen. Nou, dat is wel $1 + 1 = 2$.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, korte vraag nog.

De heer **Meijer** (D66): Ja, zullen we dan samen deze vraag aan het college van Gedeputeerde Staten stellen: wat zij dan gaan doen om te zorgen dat tussen morgen, wanneer de eerste aanvragen misschien wel binnenkomen, en, nou ja, laten we zeggen vijftien maanden voor de deadline, er voldoende ambtelijke capaciteit is om al die vergunningen tijdig, snel en correct te beantwoorden, en ook op de wijze die we graag samen zien, namelijk meedenken in plaats van kruisjes zetten?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken, een kleine reactie.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik hoor dat u alvast vooruit wilt lopen op uw eigen spreektijd, maar ik denk dat wij in dat kader best deze vraag kunnen delen.

De heer **Meijer** (D66): Ten slotte, voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, ik had er eigenlijk al drie-

De heer **Meijer** (D66): Nee, nee, ik had er nog geen drie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, u gebruikt drie interrupties, maar in één interruptie een korte opmerking en een vraag.

De heer **Meijer** (D66): Ja, maar ja-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, niet 'maar ja', ik weet niet of dat mag. Ik ben hier de voorzitter.

De heer **Meijer** (D66): Het zat niet in mijn inbreng, mevrouw Dirken, dus ik ben blij voor het opzetje!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Prima. Dan nu naar de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik wil even terug naar een principeel punt, zeker van de VVD. De VVD en de PVV zijn allebei tegen oneerlijke concurrentie, we willen allebei die oneerlijke concurrentie stoppen. De VVD heeft zelfs in Europa voor de interne markt gepleit, nou, daar zijn wij minder blij mee, maar hoe gaat u uitleggen wat eerlijke en oneerlijke concurrentie is aan de boer die aan de grens met Limburg zit? In Limburg moet die stal, die aan paar honderd meter verder zit, in 2030 worden aangepast en in Brabant in 2024. Dat is zes jaar verschil. Hoe kunt u uitleggen aan die boer dat wij eerlijke concurrentie bedrijven?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, dat is dezelfde vraag, meneer Boon, die we eigenlijk steeds ook kunnen stellen als bedrijven in verschillende gemeenten zitten, want elke gemeente heeft bijvoorbeeld ook eigen bestemmingsplannen en die kunnen het ook wel eens mogelijk maken dat de boer in de ene gemeente veel meer mag dan de boer in de andere gemeente. Met andere woorden: elke overheid heeft ook de ruimte om eigen beleid vorm te geven op terreinen waar die overheid vindt dat binnen dat terrein van die overheid extra maatregelen nodig zijn. In Brabant hebben wij in 2017 besloten dat wij hier echt emissiereductie nodig hebben, met een bepaald doel in 2028, en dat betekent dat wij daar een ander beleid hebben dan Limburg.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Boon, nog een tweede vervolgvraag?

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Bij gemeenten kan er verschil zitten in accenten, dat ben ik met u eens, maar dit is geen accent meer, dit is zes jaar. Zes jaar verschil, dat is gewoon bijna een halve afschrijvingstermijn van een stalsysteem. Vindt u dat niet extreem, zeker in de ontwikkelingen, hoe die gaan? De stalsystemen die nu klaar zijn, zijn niet te vergelijken met de stalsystemen die over zes jaar klaar zijn. Dus die boeren lopen een achterstand op die niet meer in te halen is. In hoeverre vindt u dat rechtvaardig? Dit is toch geen licht accentverschil? Als u het nou hebt over zes maanden-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, oké, de vraag is helder.

De heer **Boon** (PVV): -zelfs een jaar wat mij betreft, maar zés jaar!

De **plaatsvervangend voorzitter**: De vraag is of u dat rechtvaardig vindt. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, wij hebben, denk ik, over dit onderwerp wel vaker met elkaar van gedachten gewisseld. Wij hebben ook al eerder gezegd, en dat zien we nu ook gaan gebeuren: er komen steeds meer maatregelen die ook op landelijk niveau gevraagd worden- Wij hebben ook altijd gezegd: het zou wel eens kunnen dat uiteindelijk een deel van de ondernemers in Brabant gaat concluderen dat zij weer vóór lopen op andere ondernemers in Nederland. Uiteindelijk, en daar hebben wij al vaker over gediscussieerd samen, is het eigenlijke probleem de consumentenprijs die betaald wordt voor het product, maar dat gaan wij hier vanmiddag niet met z'n tweeën oplossen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog één korte vraag, mijnheer Boon?

De heer **Boon** (PVV): Nee, ik heb geen vragen meer. Het blijft een verschil van inzicht. De consumentenprijs wordt niet bepaald door stikstofreductie, maar die wordt op andere voorwaarden bepaald, zoals diervriendelijkheid. Daar moeten slagen worden geslagen en als wij nu de boeren het mes op de keel zetten, gaat die diervriendelijkheid niet verbeterd worden, wat we allemaal graag willen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Mevrouw Dirken, ik denk dat u klaar was met uw eerste termijn hè?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Klopt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we door naar Forum voor Democratie en geef ik het woord aan de heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Vandaag gaan wij debatteren over aanpassingen in de Interim omgevingsverordening, een gevoelig dossier waarin tal van belangen samenkomen en waarin voor een grote groep ondernemers enorm veel op het spel staat. We hebben de afgelopen tijd met tal van belanghebbenden gesproken en zij hebben nog genoeg constructieve ideeën en wensen die later meegenomen kunnen worden in de definitieve omgevingsverordening. Toch zijn de meeste ondernemers het er wel over eens: de wijzigingen in dit voorstel kunnen maar beter alvast vast worden vastgelegd.

Het voorstel dat vandaag voor ons op tafel ligt is ook nog niet perfect. Gelukkig is het ook een interim-, oftewel een tijdelijke verordening. Het doet recht aan wat is afgesproken in het bestuursakkoord 2020-2023, het jaar waarin er ook weer provinciale verkiezingen zullen zijn. Forum voor Democratie zal dan ook vandaag voor dit voorstel gaan stemmen. Dit voorstel biedt ondernemers meer mogelijkheden, maar vooral

ook meer tijd, tijd die hopelijk ook zal leiden tot nieuwe en financieel aantrekkelijke innovaties, technieken of managementsystemen om stikstof te reduceren, of misschien zelfs tot nieuwe inzichten vanuit Den Haag. Een aantal partijen zal vandaag ongetwijfeld met moties en amendementen komen om voorliggend beleid gewijzigd te krijgen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van den Oetelaar, u heeft een interruptie. De heer Meijer, D66.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter. Ik denk dat namens heel journalistiek Nederland de vraag is: onder welke naam doet u in 2023 mee aan de verkiezingen? Maar dat is buiten de orde. Mijn vraag gaat erover: heeft u in de inventarisatie langs de verschillende stakeholders ook de heer Vogelaar gevraagd om advies over deze Interim omgevingsverordening?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Nee.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Heeft de heer Meijer nog een vervolgvraag?

De heer **Meijer** (D66): Nou, binnen uw kringen staat hij redelijk bekend als dé expert op dit gebied, dus ik had wel verwacht dat u het daar nog wel even aan zou vragen. Maar hij is echt faliekant tegen dit voorstel. Dus hoe kunt u nu vanuit Brabant zeggen dat dit een goed idee is, als de voorman van het boerenprotest, lid van uw partij, althans: dat denk ik, zo faliekant tegen dit voorstel is?

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Zoals ik aangaf, is dit voorstel ook nog niet perfect. Het is een tijdelijk voorstel. Ik ga er ook gewoon van uit dat de heer Vogelaar het met mij eens is dat dit voorstel leidt tot een beter resultaat dan de huidige status.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer nog één?

De heer **Meijer** (D66): Ja, ten slotte, voorzitter. Ik denk dat de heer Vogelaar zich schaamt dat u het durft om in te stemmen met deze voorstellen. Hij had hopelijk verwacht dat u een beter resultaat zou halen. Maar mijn vraag is: wat gaat u in de tussenliggende periode doen om deze tijdelijke verordening dan verder te verbeteren?

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Dat ga ik u nu vertellen, want daar kwam ik juist toe-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er zijn nog twee interrupties van andere Statenleden. Dus voordat u doorgaat met uw betoog heb ik eerst nog een interruptie van de heer Ludwig van GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter. Ik ben ook wel heel erg benieuwd, want er wordt gezegd "het is een tijdelijk voorstel, dit is niet perfect", en daarmee wordt volgens mij een soort dreigement geuit van: er komt weer verder uitstel. Dus ik ben wel benieuwd of de heer Van den Oetelaar dat verder kan toelichten.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Nou, ik heb absoluut geen dreigement geuit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, de heer Ludwig nog?

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dan ben ik heel erg benieuwd hoe wij dan zijn woorden moeten interpreteren dat dit voorstel niet perfect is. Wat bedoelt de heer Van den Oetelaar dan met die woorden?

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Nou, als dit voorstel perfect zou zijn, dan zou het ook geen nut hebben om er een interim-voorstel van te maken, toch?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. U wilt er nog één?

De heer **Ludwig** (GL): Ja. Dat antwoord begrijp ik niet zo heel erg goed, want volgens mij proberen we goede voorstellen aan te nemen, ook al is het tijdelijk. Dus nogmaals de vraag: wat is er niet perfect aan het voorstel dat hier voorligt?

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Daar kom ik nu toe. Dat wilde ik juist gaan vertellen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, daar komt u nog steeds niet toe, want u heeft ook een interruptie van de heer Swinkels van de SP. De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Een klein beetje in het verlengde, maar dan toch even de koppeling naar het partijprogramma van Forum voor Democratie in Brabant. Ik zou graag willen vernemen van Forum voor Democratie wat over dit voorstel in het partijprogramma stond en wat er dus verbeterd zou moeten worden nog.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Nou ja, wij zijn voor vrijheid van ondernemen. De status zoals het was beperkt een hoop ondernemers daarin en dit biedt iets meer lucht. Dus voor ons is dit winst.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vervolg vraag van de heer Swinkels?

De heer **Swinkels** (SP): Voorzitter, ik laat het er even bij. Ik luister het betoog verder af.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag verder met uw betoog. De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Een aantal partijen zal vandaag ongetwijfeld met moties en amendementen komen om voorliggend beleid gewijzigd te krijgen. Dit is natuurlijk een democratisch recht en Forum zal deze moties op haalbaarheid en inhoud beoordelen, uiteraard in lijn met het bestuursakkoord. Toch zouden wij partijen binnen en buiten de coalitie ook willen vragen om met ons in gesprek te gaan, om gezamenlijk tot nieuwe ideeën te komen die meegenomen kunnen worden in de definitieve versie van de omgevingsverordening. Het uitgangspunt zal natuurlijk zijn dat in Brabant plaats moet zijn voor ondernemen, bouwen en ook voor de natuur. Laten wij ons realiseren dat onze natuur voor een groot gedeelte gemaakt is, dat er zeker nog nieuwe huizen gebouwd kunnen worden, maar dat eenmaal gestopte boerenfamiliebedrijven niet meer zo makkelijk terug kunnen komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat was uw bijdrage. Dank u wel. Dan kunnen we door naar het CDA. Het woord is aan de heer Thijssen.

De heer **Meijer** (D66): Sorry, voorzitter!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Is er een interruptie? Ja, u meldt zich net. Vooruit, de heer Meijer nog een interruptie voor de heer Van den Oetelaar van Forum voor Democratie.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, dank je wel. Ik heb nog iets tegood, want ik had een interruptie welke verbetervoorstellen u ging doen-

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Ik heb u zojuist aangeboden-

De heer **Meijer** (D66): Misschien via de voorzitter, volgens mij.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, ik zou het inderdaad prettig vinden, mijnheer Van den Oetelaar, als u mij de gelegenheid geeft u het woord te geven. Uw vraag was inderdaad gericht aan de heer Van den Oetelaar. Aan u het woord.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Ik heb u zojuist de gelegenheid gegeven om met ons in gesprek te gaan om tot die dingen te komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dus als Forum voor Democratie verbetervoorstellen doet, dan zeggen ze: kom met ons praten? Maar volgens mij mag van u verwacht worden, als volksvertegenwoordiger, dat u concrete ideeën probeert te realiseren. Dus gaat u bijvoorbeeld de datum verder opschuiven, gaat u bijvoorbeeld de natuurinclusieve landbouw verder helpen, gaat u bijvoorbeeld zorgen dat er een duidelijke datum is voor een vergunbare aanvraag, gaat u bijvoorbeeld nadenken over extern salderen op basis van feitelijk aanwezige dieren? Dat soort concrete voorstellen zou u kunnen doen. Waarom doet u dat niet?

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Een aantal van die zaken-

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Oetelaar. Het woord is aan u.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Een aantal van de zaken die u nu opsomt vallen buiten het bestuursakkoord. Dat gaat helaas niet, maar voor overige dingen kunt u met mij contact opnemen, en dan gaan we om de tafel zitten en misschien kunnen we samen wel iets bereiken, mijnheer Meijer.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nou, dat begint door steun te verlenen aan de motie die D66 gaat indienen rondom de kalverhouderij en de Green Deal daarvoor, dus ik hoop op uw steun voor dat voorstel. Ik was vooral geïnteresseerd of u concrete punten had die u in de komende periode gaat verbeteren, maar ik constateer dat die er niet zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik denk dat het antwoord al gegeven was. Dan is er nog een interruptie van de heer Boon, PVV.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik sta met verbazing te kijken hoe Forum voor Democratie opeens een Europese Natura 2000 situatie zit te verdedigen, maar goed, dat is hun pakkie-an. Ik heb wel een vraag. Ik weet niet of hij de boer Ard van Calis kent uit Neerkant, die woont vlak bij de Limburgse grens. Vanuit zijn dak kan hij zijn buurman zien, die is ook boer, die woont in Limburg. Hoe kan hij die boer nou uitleggen van: u moet zes jaar eerder uw stal aanpassen dan uw buurman?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Ja, mijnheer Boon, Brabant heeft nu eenmaal een ander beleid, daar kunnen we niet zoveel aan doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, de heer Boon nog?

De heer **Boon** (PVV): Ja, "daar kunnen we niet zoveel aan doen", Forum voor Democratie zit hier in het bestuur! U kunt toch naar ons toe komen en zeggen "wij willen een eerlijk beleid"? Ik hoor nu aan u: u wilt een eerlijk beleid. Maar daar zit zes jaar tussen, geen zes maanden, geen zes weken, geen zes kwartalen, nee, zes jaar. Dat is echt een hoop. Zes jaar geleden bestond uw partij niet eens en over zes jaar-, ja, dat weten we niet, de kans is klein. Maar zes jaar, dat is niet een klein stukje beleid, dat is méga veel-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik denk dat uw vraag helder is, maar ik begrijp dat de heer Van den Oetelaar u eigenlijk niet een bevredigend antwoord geeft. Wilt u het nog één keer proberen, mijnheer Van den Oetelaar, of stoppen we deze interruptie? De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Nou ja, kijk, wij kunnen niks veranderen in Limburg en Limburg kan niets veranderen in Brabant, meneer Boon. Het is verwarrend voor de ondernemer, dat ben ik met u eens.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik denk dat we het hierbij moeten laten, mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, als Forum in het bestuur zit en nóg niks kan veranderen, dan houdt het inderdaad op.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Mijnheer Boon!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik stel voor dat we doorgaan naar de bijdrage van het CDA, naar mijnheer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. Dit is een dossier dat nog maar een jaar geleden voor flink rumoer zorgde, zowel binnen als buiten de Statenzaal. Dit dossier zorgde er een jaar geleden in feite voor dat het Brabants bestuur een zware periode kende, kort gezegd omdat wat ons betreft de huidige IOV te weinig realisme kent.

Voorzitter. Het voorstel dat nu voorligt is een passende vertaling van hetgeen in het bestuursakkoord is afgesproken. Het bevat een aantal elementen dat ervoor zorgt dat er wél meer realisme komt en tegelijkertijd gaan deze aanpassingen niet ten koste van de natuur-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Thijssen, zou u alstublieft uw camera willen aanzetten? Is dat mogelijk? Het hoeft niet, maar het is wel leuk om u in beeld te zien.

De heer **Thijssen** (CDA): Ja, dat kan wel, maar dan ga ik het iets anders doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ah, super, u bent in beeld nu. Fijn. U heeft niet voor niets uw jasje aangetrokken vandaag, toch?

De heer **Thijssen** (CDA): Zo is het!

Ik licht er een tweetal elementen uit, voorzitter: de vergunningsaanvraag en innovatie. Eerst de vergunningsaanvraag. De datum voor wanneer een vergunningsaanvraag ingediend moet zijn komt te vervallen en hiermee worden agrarische ondernemers weer gelijkgesteld met alle andere ondernemers en is eigen verantwoordelijkheid voor agrarische ondernemers weer terug. En zo hoort het ook.

Waar we vandaag wel aandacht voor moeten hebben, voorzitter, is de doorlooptijd van vergunningaanvragen. Een doorlooptijd van acht tot negen maanden komt vaak voor en zelfs twaalf maanden is eerder regel dan uitzondering. Lange doorlooptijden dus. Aan welke knoppen kunnen wij draaien om de doorlooptijden te beïnvloeden?, is daarbij onze vraag aan het college.

Het tweede element waarop ik wil inzoomen is innovatie. De datum waarop verouderde stallen moeten zijn aangepast wordt opgeschoven naar 1 januari 2024, en dat is nu de datum waarop we ons gaan richten. We gaan er nu vanuit dat er dan voldoende bronsystemen beschikbaar zijn. Innovatie is daarbij het toverwoord. Op dit moment is het echter nog niet zover dat er voldoende bronsystemen beschikbaar zijn. Er is werk te doen, er moet dus nog veel gebeuren. Alles op alles moeten we gaan zetten om in 2024 wel voldoende bronsystemen beschikbaar te hebben-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er is een interruptie van de heer Meijer. U heeft ook een feestdag vandaag hè, met al uw interrupties?

De heer **Meijer** (D66): Zeker, ik ga er nog even van genieten, voorzitter!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dat dacht ik. Heel goed.

De heer **Meijer** (D66): Er zijn twee vragen, die ik dan in één keer zal stellen. De eerste vraag is: waarom wijkt u af van de landelijke lijn door de keuze voor 2024? Dat was vorig jaar namelijk een harde eis van het CDA. En mijn tweede vraag is: ziet u dat er in veel sectoren wel degelijk stalsystemen beschikbaar zijn die voldoen aan de eisen die nu gesteld worden, en dat het een uitzondering is als er nog geen systeem beschikbaar is?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Ja, de systemen moeten vooral beschikbaar zijn, technisch, maar ze moeten ook te implementeren zijn en ze moeten economisch verantwoordelijk zijn. Dus wij vinden het heel logisch dat er uitstel is. Er moet meer realisme terug. Er was geen balans en dat realisme behalen we wel door die datum op te schuiven naar 1 januari 2024. Die lijn loopt inderdaad niet gelijk met de landelijke, maar dat spreekt ook voor zich, omdat de Brabantse situatie nu eenmaal anders is dan de landelijke situatie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een goed antwoord, mijnheer Meijer?

De heer **Meijer** (D66): Wat is er dan zo anders in Brabant ten opzichte van de rest van het land?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): We hebben meer inwoners dan gemiddeld in de provincie, we hebben een hogere veedichtheid, we hebben meer Natura 2000-gebieden, dus dat maakt de situatie anders dan het gemiddelde in Nederland.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En worstenbroodjes, zou ik zeggen! De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik gun het de heer Boon om het opzetje af te maken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is er een interruptie van de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Dank je wel, mijnheer Meijer! Dat was inderdaad mijn bedoeling. Ik wil een stukje voorlezen van 1 april 2020, van het CDA: "Wij trekken een duidelijke streep. Brabant moet in lijn komen met het landelijke landbouwbeleid. Een tijdspad dat afwijkt van het landelijke tijdspad mogen wij deze sector, mogen wij onze boeren niet aandoen." 1 april 2020. Het is vandaag 27 november 2020 en nu doet u het de boeren wel aan. Kunt u nou eens uitleggen waarom u binnen deze zes maanden totaal van gedachten bent veranderd? U heeft de coalitie daarom laten klappen. Leg het ons uit!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, hij gaat het uitleggen. De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Op de eerste plaats: volgens mij is er landelijk gezien nog helemaal geen datum. In het Rijksbeleid heb ik nog niet een datum gezien waarbij de rest van Nederland zou moeten aanpassen. Dus in die zin wijken we niet af van het lande-, hebben we niet een andere datum dan landelijk beleid. Landelijk is er nog niks.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. De heer Boon. U begrijpt het antwoord op de vraag niet, zo te zien?

De heer **Boon** (PVV): Nou, ik denk dat de heer van het CDA het niet begrijpt. Ik weet niet of ik om zijn antwoord moet huilen of moet lachen. Als boeren in Brabant als enige in 2024 klaar moeten zijn en de rest van Nederland niet, en dan zegt u "ja, er is geen landelijk beleid, dus we kunnen niet het landelijk beleid-", nee, dan moeten die regels van tafel, dan komt u in lijn met het landelijk beleid, en dan moet u hier niet een kulantwoord gaan geven van "er is nog geen landelijk beleid". Boeren in Brabant hebben het strengste beleid. In april zei u nog heel duidelijk met uw fractie "dat mogen wij onze boeren niet aandoen", en vandaag de dag doet u het de boeren wél aan. Kunt u nou een eerlijk antwoord geven en een duidelijk antwoord en niet meer met zo'n kulantwoord komen asjeblieft!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hé, hé! Hij gaat nu een antwoord geven. Ik geef nu het woord aan de heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Nou ja, kijk, mijn antwoord is niet anders dan de eerste keer. Landelijk moet er nog van alles uitgekristalliseerd worden. We hebben onderhandeld over dit bestuursakkoord en dit is de uitkomst van het bestuursakkoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Boon, ik vrees dat u geen ander antwoord zult krijgen. Wilt u nog een kleine vervolgvraag stellen, of kan de heer Thijssen door met zijn betoog?

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik denk dat de heer Thijssen het toch niet begrijpt, dus ik hou ermee op.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Thijssen, vervolgt u uw betoog.

De heer **Thijssen** (CDA): Het kan dus ook geen kwaad, voorzitter, want ik had het over innovaties en over bronsystemen die beschikbaar moeten komen, het kan dan ook geen kwaad om innovaties van extra impulsen te voorzien. Wat daarbij van belang is, voorzitter, is dat ondernemers die door willen met innoveren en daarmee aan hun toekomst werken, daar niet alleen in staan. De provincie moet die ondernemers blijven ondersteunen, en daar hoort een verbreding van innovatie bij. We zien ook dat de Rijksoverheid budgetten voor innovaties beschikbaar stelt. Concrete vraag aan het college: welke mogelijkheden ziet u om bij de minister Rijksgeld op te halen dat in Brabant gebruikt kan worden om innovaties een extra zet te geven? En kunnen we de nu nog beschikbare transitiemiddelen ook voor dit doel inzetten. Of ziet het college nog andere mogelijkheden?

Voorzitter. Omdat de ontwikkeling van bronsystemen cruciaal is in deze transitie, willen we graag de voortgang hierin volgen. Kan en wil het college toezeggen dat we jaarlijks – en dat zou voor het eerst kunnen volgend jaar bij de behandeling van de omgevingsverordening – geïnformeerd worden over de beschikbare bronsystemen op dat moment?

Voorzitter. Het is een hele toer om balans te houden tussen enerzijds verlaging van depositie en anderzijds het draaiend houden van de economie. Deze IOV is een onderdeel van de ingewikkelde stikstofpuzzel. En dit is niet het enige puzzelstukje. Veel komt nog op ons af, de landbouwvisie, de bos-, de omgevingsverordening, stuk voor stuk belangrijke bouwstenen die we in samenhang met elkaar moeten bezien om het stikstofprobleem op te lossen. Realisme, balans, haalbaarheid en betaalbaarheid zijn voor ons ook in die bouwstenen de kernbegrippen.

Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heb nog een interruptie van de heer Boon van de PVV.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Ik wil de vraag stellen aan het CDA: betaalbaarheid, wat mag het stalsysteem aan de kostprijs toevoegen voor een boer? Tot hoeveel procent is het CDA bereid van: dát mag een boer in Brabant meer aan kosten maken dan andere boeren in Nederland?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Nou ja, daar kun je natuurlijk niet zomaar een percentage aan hangen. De systemen moeten betaalbaar zijn and that's it.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dat is een hele mooie kreet, maar heel erg loos als er niks aan wordt gekoppeld. Mag de meerprijs 5 procent zijn, mag de meerprijs 30 procent zijn? Kunt u in ieder geval een richting geven, het mag van mij best 2 procent afwijken, maar wat is nou betaalbaarheid? Het is een mooie kreet en u slaakt hem regelmatig, maar niemand weet wat het is!

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Nou, nogmaals: er is niet een concreet percentage aan te geven, maar wellicht kan de heer Boon daar een goed voorstel in doen, wat hij acceptabel vindt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Boon, u laat hem gaan?

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, het is om te huilen. Hij zegt "het moet voor mij acceptabel zijn qua betaalbaarheid". Dan vraag ik "wat is dat?", "ja, daar moet een ander maar mee komen". Ongelooflijk.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Dank u voor uw opmerking. Mevrouw Vlasveld, Partij voor de Dieren, heeft ook nog een interruptie voor de heer Thijssen.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, ik heb nog een korte vraag. Ik had de vraag eerder al aan de VVD gesteld en op uitnodiging daarvan stel ik hem nu aan het CDA. Kan de CDA-fractie beloven dat dit de laatste keer is dat de datum verschoven gaat worden?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Nou, wij hebben natuurlijk niet een glazen bol waar we precies de ontwikkelingen voor de komende paar jaar in kunnen zien. Zoals ook mevrouw Dirken van de VVD aangaf: wij zijn niet de meerderheid, dus dat zult u ook andere partijen moeten vragen. Maar het belangrijkste is dat wij niet de glazen bol hebben dat we kunnen zien hoe de stand van zaken in 2024 is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld, nog een vervolgvraag? Nee. Dank u wel. Mijnheer Thijssen, u was klaar hè met uw termijn? O, dan heeft u toch pech, u bent nog niet klaar met de interrupties, want de heer De Kort heeft ook een vraag voor u.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, mevrouw de voorzitter. Ik kan bijna niet geloven dat ik het zeg, maar voortbouwend op de vraag van de heer Boon. Er staat nu in het onderzoek dat eronder ligt al dat voor 84 procent oplossingen voorhanden zijn. Als ik uw verhaal zo beluister, dan zit het 'm in het stukje betaalbaarheid waardoor u toch, ondanks dat er al oplossingen zijn, voor uitstel gaat, generiek uitstel. Maar vervolgens geeft u aan dat u niet kunt aangeven wat dan de criteria zijn voor die betaalbaarheid. Hoe rijmt u dat dan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Het is toch bij elk economisch verhaal zo dat je nooit precies op het percentage kunt afgeven hoeveel iets meer mag kosten? Het gaat natuurlijk sowieso om een kosten/opbrengstenverhaal en u vraagt om concrete percentages die ik niet kan geven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Nee, mijnheer Thijssen, ik vraag in tegenstelling tot de heer Boon helemaal niet om concrete percentages, en ook niet om twee procent meer of minder. Waar het mij om gaat, is: voor 84 procent zijn systemen nu voorhanden, u geeft aan dat betaalbaarheid blijkbaar de bottleneck is, dan wil ik van u in ieder geval iets weten waar u dat dan op toetst. Het komt helemaal niet op procenten, maar wat is die toetsing en hoe weten we dan, in lijn met de vraag van mevrouw Vlasveld, dat die toetsing over een aantal jaren niet voor u weer precies hetzelfde uitvalt en we eindeloos blijven uitstellen? U zult toch ergens aan toetsen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): In z'n algemeenheid kun je daar niks over zeggen, omdat het natuurlijk heel erg bedrijfs- en sectorspecifiek is. Wat voor de ene sector geldt, geldt voor een andere sector op een heel andere manier. Dus daar kun je niet iets generieks over zeggen. Bovendien is het aan de ondernemer zelf natuurlijk om te investeren, en dat is zelfs ondernemingsspecifiek.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, laatste vervolgvraag.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, voorzitter, dan kan ik niet anders dan concluderen dat met eigen gedeputeerden die op landbouw zitten en het niet inzichtelijk maken voor ons waar dan het betaalbaarheidsprobleem precies zit, en het ook niet uit kunnen leggen, dat wij er weinig vertrouwen in hoeven te hebben dat dit over een aantal jaren niet wederom tot uitstel zal leiden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En daarmee is dan de termijn voor het CDA beëindigd. Ik krijg een bevestiging van de heer Thijssen. Dan kunnen we door naar de termijn van de SP. Het woord is aan de heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Het provinciebestuur wenst volgens het bestuursakkoord de rapporten van de commissie-Remkes ter harte te nemen. Welnu, de belangrijkste bevindingen uit het eindrapport van de commissie 'Niet alles kan overal' zijn: borg het natuurbelang – daar doen we het uiteindelijk allemaal voor –, werk niet langer met inspanningsverplichtingen, voorkom voortdurend doorschuiven en uitstel en maak een helder afnamepad met resultaatverplichtingen, draag zorg voor een integrale aanpak, zodat resultaten van maatregelen die genomen worden niet teniet worden gedaan door maatregelen elders en maak het systeem zo eenvoudig mogelijk. Bedenk daarbij dat theorie en praktijk regelmatig uiteenlopen en daarbij de effectiviteit en het draagvlak voor maatregelen wordt ondergraven.

Laat ik nu eens deze kijk op de zaak op dit voorstel leggen, om er een soort rapportcijfer aan te kunnen geven. Dan kunnen we wellicht de opgelegde stalaanpassing met een beetje goede wil lezen als een resultaatverplichting. Ik zou zeggen: plus. Maar ja, het is wel een resultaatverplichting met een stalaanpassing die uiteindelijk andermaal wordt doorgeschoven. Een min. En verder ontbreekt elke borging van natuurbelang. De redenering van het college is dat 1 januari 2024 is gerelateerd aan het economisch begrip 'time to market', en dat terwijl de provincie zelf bevestigt dat voor nagenoeg alle diercategorieën de meeste huisvestingssystemen beschikbaar zijn. Maar hier speelt in werkelijkheid dus geen probleem met 'time to market', maar met 'time for nature'. Uitstel van maatregelen die de depositie van stikstof op de Natura 2000-gebieden reduceren betekent dat we de natuur langer dan nodig blootstellen aan te veel stikstof. Zoals bij waterbeleid elke druppel telt, zo telt bij stikstof elke emissiereductie. Kortom: borging natuur, min.

En vervolgens ondergraaft dit voorstel de noodzakelijke integrale aanpak. Deze stalmaatregel is, zo hoorden we vanmorgen nog, dé maatregel waarvan het grootste effect is te verwachten op de depositiedaling. Dit voorstel vertraagt het effect van deze maatregel, waarvoor eigenlijk een versnelling noodzakelijk is, en daarmee doet het andere inspanningen ten behoeve van de natuur tekort. De keuze tot omzetting van stalniveau naar bedrijfslocatieniveau maakt het bovendien niet eenvoudiger, ook met ruimte, om theorie en praktijk inderdaad uit elkaar te laten lopen en zo op papier een herverdeling te maken die gunstiger is voor de bedrijfsvoering, maar niet voor de natuur. Check: min.

Kortom: één plusje, vier minnen, een dikke onvoldoende. Ik vraag daarom de gedeputeerde in reactie op dit slechte cijfer in relatie tot het eindadvies van de commissie-Remkes te reageren.

Tot slot. Bij elk rapport hoort ook iets positiefs. Het laten vervallen van de termijn voor het indienen van een aanvraag in de IOV is duidelijk een vereenvoudiging. Dat klinkt dus goed, maar dan zou ik wel de

gedeputeerde willen vragen, en van hem dus willen horen, wat de minimale doorlooptijd is van een aanvraag. Tot hoeveel maanden voor 1 januari 2024 is het aannemelijk dat een aanvraag nog in behandeling kan worden genomen?

Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we door naar D66, de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter, en om eerst de administratie te regelen: D66 dient een amendement en twee moties in. Inhoudelijk zal dat in mijn bijdrage verwerkt zijn.

Voor de derde maal start een bijdrage over de emissiereductie van de veehouderij met de volgende tekst:

“Boeren zijn ondernemers en ondernemende boeren en hun families hebben hart voor hun vak, hun dieren en hun omgeving. De beste producten van voedsel bevinden zich in Nederland en voor een heel groot deel zelfs in Brabant. Wij geloven in de eigen kracht en vrijheid van ondernemers. In tegenstelling tot andere partijen, partijen die in stand willen houden wat tot nu toe functioneerde of heeft gefunctioneerd.”

De eerste keer sprak Wouter Bollen deze tekst uit namens de VVD, vorig jaar leende ik hem al een keer en vandaag acht ik hem nog steeds actueel. D66 staat bovendien achter deze tekst. Dit college kiest anders. Dit college kiest niet voor vertrouwen in de kracht van ondernemerschap, maar kiest voor achterblijvers. Dit college kiest niet voor de kracht van innovatie, maar voor het bestaande. Dit college valt terug in de lijn van bijbehorende conservatieve subsidies en conservatieve werkwijzen. Protectionisme van de agrarische branche, zou Wouter Bollen hebben gezegd. Tegen de VVD en Forum voor Democratie – of wat is uw titel op dit moment eigenlijk? – zegt D66: protectionisme in de agrarische sector, of welke branche dan ook, is ten principale niet liberaal. Als u zich liberaal wilt noemen, stemt u dus ook niet in met deze tweede regelwijziging. De agrarische sector is een economische sector en dat betekent dat elke ondernemer vrij moet zijn om te kunnen ondernemen tot het niveau dat het anderen beperkt. De emissies in de veehouderij beperken Brabanders in hun vrijheid en hun gezondheid en ze beperken bovendien de natuur om tot bloei te komen.

Het voorstel dat vandaag voorligt is volgens D66 aan twee kanten kwetsbaar. Enerzijds voor ondernemers. Innovatieve boeren die al sinds 2017 hard aan het werk zijn om de bedrijfsvoering aan te passen zien dat u hen in de steek laat. De belangrijkste zorg van deze ondernemers is dat zij misschien wel failliet gaan als de politiek continu kiest voor conservatisme en protectionisme. Daar kan toch een ondernemerspartij als VVD nooit aan meewerken? Daar kan een CDA als boerenpartij toch niet voor staan? Wat is uw verhaal richting de koplopers die hun investeringen teniet gedaan zien worden, doordat u kiest voor de grote groep achterblijvers? En wat biedt u de ondernemers nou echt? Sinds mei 2019 weten we, en de commissie-Remkes heeft het ook opgeschreven, dat een stevig afnamepad van de stikstofuitstoot noodzakelijk is. Uw regelwijziging om op bedrijfslocatieniveau te gaan meten wat de stikstofreductie is, geeft ondernemers ten onrechte de indruk dat oude stallen kunnen blijven staan. D66 weet, net als u, dat dit onhoudbaar is. De regeling om oude stallen te slopen, vroeger of later, duikt opnieuw om de hoek. Via een amendement geven wij u de kans om dit te corrigeren.

Anderzijds is er de natuur. Uw voorstel helpt de natuur op korte termijn te weinig om te voldoen aan de eisen die de rechter ons heeft gesteld. U staat verlezen van ongebruikte stikstofruimte toe, u laat oude, vervuilende stallen staan, u roomt bij extern salderen N-emissie af die enkel op papier bestaat. Allemaal zaken waarmee u de natuur méér in plaats van minder belast.

Graag staat D66 ten slotte ook nog even stil bij de kalverhouders. Vorig jaar dienden wij, mede op hun verzoek, een motie in om te komen tot een Green Deal. Destijds wilden partijen geen steun verlenen, omdat er coalitiebesprekingen gaande waren. Vandaag dient D66 dit voorstel samen met de ChristenUnie-SGP opnieuw in. Wij rekenen erop dat de partijen nu wel bereid zijn om de inhoud te beoordelen en dit mooie initiatief vanuit de kalverhouderij te omarmen.

Tot slot, voorzitter. In 2017 waardeerde D66 de versnelling van de verduurzaming van de veehouderij als een keuze vanuit het dappere midden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U krijgt een interruptie, en u zag hem hè? Hij is van mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Ja, mijnheer Meijer, u constateert nou met uw motie over de kalverhouders dat er kennelijk een sector is waar nog niet voldoende maatregelen voor beschikbaar zijn en u en een aantal collega's zeiden in hun eerdere vragen aan mij, maar ook aan andere coalitiepartijen, dat er eigenlijk toch voor iedereen al wel wat beschikbaar is. Dus kunt u die mij even uitleggen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik heb niet gezegd dat voor alle sectoren systemen beschikbaar zijn. Ik heb gezegd dat u ervoor kiest om generiek in de achteruit te gaan en wij zouden graag maatwerk leveren. In het verleden vonden wij elkaar ook hè? Voor sommige sectoren is het knap lastig om de innovatie in de tijd te redden, maar voor andere sectoren is het gewoon goed mogelijk om te doen. De kalverhouderij, een overzichtelijke, kleine sector, is bereid om op een andere manier dan via stalaanpassingen te komen tot de gewenste emissiereducties en wij zouden graag zien dat dat dan ook in een Green Deal bestendigd wordt, zodat we maatwerk leveren waar mogelijk. Ik kan me herinneren dat er een amendement was, en misschien stond uw naam eronder, waarbij maatwerk groot in de titel stond.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik ben blij dat er nog niks mis is met uw geheugen en ik ben ook blij dat u het met ons eens bent dat nog lang niet alle technieken beschikbaar zijn die we voor iedereen zouden hebben. En nou kom ik terug op eerdere stukken in uw betoog. U zegt dat er heel veel beschikbaar is, maar dan vraag ik me af: u heeft ook altijd heel veel met ons gedeeld als het ging om lengtes van vergunningprocedures en wat er allemaal moet gebeuren voordat je daadwerkelijk iets gerealiseerd kunt hebben, hoe wilt u aan ondernemers uit gaan leggen wat er nog mogelijk is om aan de gevraagde reductie te gaan voldoen als we deze wijziging niét vaststellen? Met andere woorden: dan moet er over een week of vier een aanvraag voor een vergunning liggen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Wij hadden ook veel liever gezien dat we tussen februari van dit jaar en nu keihard aan het werk waren geweest om te zorgen dat ondernemers op 1 januari inderdaad hun aanvragen gedaan hadden. Alleen, door het bestuursakkoord wisten ondernemers dat het niet mogelijk zou zijn. Kijk, wat er nu gebeurt, is dat door het bestuursakkoord mensen geen behoefte meer voelden om die aanvraag te doen, maar het liefst hadden wij natuurlijk gezien dat het wel zo was. Laten we dat van tevoren vaststellen. Maar uw vraag ging volgens mij over: "zien wij nou dat er voldoende systemen beschikbaar zijn?" Ja, maar ik ga mijn betoog uit februari 2020 niet herhalen, want toen heb ik echt een hele rij met opsommingen gegeven van stalsystemen die beschikbaar zijn. Bovendien heb ik destijds ook gewezen op de hardheidsclausule die voor GS beschikbaar is en die hardheidsclausule: dat is de route die D66 zou kiezen voor ondernemers die welwillend zijn, maar het niet kunnen realiseren. En daarover verschillen wij van inzicht, mevrouw Dirken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog een kleine vervolgvraag, mevrouw Dirken, of was het dit?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nou, ik denk te horen – dus graag een bevestiging van mijnheer Meijer – dat hij het met ons eens is dat op dit moment volhouden dat 1 januari er aanvragen moeten liggen, niet een haalbaar doel meer is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Duidelijke vraag. Mijnheer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nou ja, u ziet ook dat mijn partij geen amendement indient om de datum alsnog op 1 januari te zetten, omdat we zelf ook wel snappen dat dat niet haalbaar is. Wij hebben ons vandaag gericht op het verbeteren op de andere elementen. Wij kennen elkaar een beetje: wij zijn nooit echt van die datum geweest, het ging ons altijd om de transitie, om het tempo dat we moesten maken, en ik vind het gewoon heel erg jammer dat u voor de achteruit kiest in plaats van de vooruit die wij graag hadden gezien.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag verder met uw betoog.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter.

Ik eindigde met: tot slot de constatering dat D66 in 2017 de versnelling van de verduurzaming van de veehouderij als een dappere keuze vanuit het dappere midden zag. Een term die Madeleine van Toorenborg overigens graag gebruikt, maar die van oorsprong aan D66 werd toegekend, en daar hoort hij natuurlijk eigenlijk gewoon thuis. Vandaag ligt ons de keuze voor of we het tempo erin willen houden, of dat we kiezen voor stilstand. D66 kiest helder voor vooruitgang en voor de toekomst.

Amendement A40-2020: Eigen huisvestingsstelsel op stalniveau

“Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 27 november 2020;

behandelend Statenvoorstel 79/20 Vaststelling Interim Omgevingsverordening-regelwijziging 2;

besluiten de conceptwijziging Interim omgevingsverordening - regelwijziging 2, vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 16 oktober 2020, als volgt aan te passen en de alsdan gewijzigde wijziging Interim omgevingsverordening - regelwijziging 2 vast te leggen als GML-bestand met plan-IDN:

NL.IMRO.9930.IOVwijzregels2-va01:

Artikel 2.66, eerste lid, wordt in zijn geheel vervangen en luidt als volgt:

Lid 1

Vanaf 1 januari 2024 is het verboden een huisvestingsstelsel toe te passen of in werking te hebben dat:

- a. is gerealiseerd op basis van een omgevingsvergunning, onderdeel milieu, dan wel een melding ingevolge het Activiteitenbesluit, die:
 1. voor de hoofdcategorie rundvee uit de Regeling ammoniak en veehouderij: langer dan 20 jaar geleden onherroepelijk is geworden respectievelijk langer dan 20 jaar geleden is ingediend,
 2. voor alle andere diercategorieën: langer dan 15 jaar geleden onherroepelijk is geworden, respectievelijk langer dan 15 jaar geleden is ingediend:
- b. niet voldoet aan de vereisten opgenomen in Bijlage 2 Technische eisen huisvestingsstelsel bij deze verordening.”

Toelichting:

Op 16 oktober 2019 namen de Provinciale Staten van Noord-Brabant de eerste IOV-regelwijziging aan. In deze regelwijziging werd besloten dat op stalniveau moet worden voldaan aan de eisen zoals de IOV deze in bijlage 2 heeft vastgelegd. Deze eisen gelden alleen voor rundveestallen ouder dan 20 jaar, voor andere diercategorieën geldt 15 jaar. Dit laatste is overigens niet anders dan hoe de IOV-regelwijziging 2 is geformuleerd.

De tweede regelwijziging wil de eisen op bedrijfslocatieniveau opleggen, waardoor een ondernemer een oude stal (met of zonder dieren) mag laten staan. Dit schept ten eerste risico op verrommeling van het landschap - de oude stal mag immers blijven staan. Daarnaast is er het risico dat - wanneer de schone stallen leegstaan en de oude stallen volstaan met de dieren - een bedrijfslocatie alsnog meer emissies uitstoot dan gewenst is. Ook in het kader van slimmer meten en digitale toezicht en handhaving, is het wenselijk om eisen op stalniveau te formuleren, omdat alleen dan effectief kan worden gecontroleerd wat de uitstoot van een ondernemer feitelijk is.

Arend Meijer, D66

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Tom Ludwig, GroenLinks

Martijn de Kort, PvdA

Henri Swinkels, SP.

Motie M240-2020: Green Deal Kalverhouderij

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 27 november 2020;

behandelend Statenvoorstel 79/20 Vaststelling Interim omgevingsverordening-regelwijziging 2;

constaterende dat:

- sinds 2014 in de provincie Noord-Brabant volop ingezet is op de transitie in de veehouderij;
- de provincie het terugdringen van uitstoot ondersteunt en stimuleert via het innovatiespoor;
- vrijwillig staken van veehouderijbedrijven zoals in de warme sanering varkenshouderij ook de uitstoot van de veehouderij vermindert;

overwegende dat:

- de werkgroep Emissiereductie Kalverhouderij in februari 2020 Provinciale Staten heeft geïnformeerd over haar gedachtevorming rondom een extra optie om te voldoen aan het huidige provinciaal beleid;
- een Green Deal kan voorkomen dat kalverhouders in Brabant op een later moment alsnog getroffen worden door eventueel te ontwikkelen Rijksbeleid;
- initiatieven vanuit de sector die goed aansluiten bij de provinciale doelstellingen in principe altijd op een welwillende overheid moeten kunnen rekenen.

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- in gesprek te treden met de werkgroep Emissiereductie Kalverhouderij om te verkennen/onderzoeken of naast het huidige tijdstraject voor kalverhouders om hun stallen aan te passen, er een extra mogelijkheid kan ontstaan waarbij dierplaatsen van stoppende kalverhouders worden opgekocht om te voldoen aan de gestelde eisen.
- hierbij via een Green Deal met het Rijk te borgen dat hierbij in de toekomst geen stapeling plaatsvindt met rijksregelgeving met hetzelfde doel van vermindering van uitstoot."

Arend Meijer, D66

Martijn de Kort, PvdA

Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP.

Motie M241-2020: Luchtige stikstofruimte

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 27 november 2020;

behandelend Statenvoorstel 79/20 Vaststelling Interim Omgevingsverordening-regelwijziging 2;

constaterende dat:

- de door Gedeputeerde Staten vastgestelde Beleidsregel natuurbescherming een regeling bevat voor extern salderen;

- de Raad van State-uitspraak helder heeft uitgesproken dat Nederland op slot staat voor (economische) ontwikkelingen wanneer de natuur hiervoor niet gecompenseerd wordt;
- extern salderen en verleasen van stikstofruimte een instrument is om de (economische) ontwikkeling in Brabant op gang te brengen;

overwegende dat:

- natuur alleen gecompenseerd kan worden met reductie van echte stikstofemissies en niet met stikstofemissie die enkel op papier bestaat;
- de huidige beleidsregel uitgaat van N-emissie waar toestemming voor is verleend en niet de feitelijke N-emissie, waardoor gesaldeerd wordt met lege ruimte en niet bestaande stikstofemissies;

dragen Gedeputeerde Staten op:

- bij extern salderen en verleasen uitgegaan wordt van feitelijke N-emissie (feitelijke dieraantallen) in plaats van de N-emissie waarvoor toestemming is verleend (vergunde stikstofruimte) en daartoe de vastgestelde Beleidsregel natuurbescherming waarin extern salderen is opgenomen aan te passen.”

Arend Meijer, D66

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Martijn de Kort, PvdA

Tom Ludwig, GroenLinks

Henri Swinkels, SP.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we door naar GroenLinks. Het woord is aan de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank u wel, voorzitter. Hopelijk ben ik zo goed te horen en te verstaan.

Voorzitter. Het woord ‘realisme’ bij dit Brabantse college is synoniem voor ‘vooruitschuiven’ of ‘afstel’. Hier gaan we namelijk weer: een noodzakelijke transitie voor de toekomst van de landbouw en behoud van onze natuur wordt vooruitgeschoven. Met de protesten, grote trekkers tot aan de ingang van het provinciehuis en druk op de politiek heeft een deel van de agrarische achterban gekregen wat ze wilde. Het CDA ging overstag, Brabant kwam in een bestuurscrisis. Deze val leidde niet alleen tot het vooruitschuiven van de benodigde stalmaatregelen, maar tot een gehele rechtse koers van het provinciaal bestuur. Voor de Brabantse natuur komt deze rechtse koers extra hard aan. Extra natuurmiddelen uit de vorige coalitie zijn teruggedraaid, structurele bezuinigingen en ambitie stikstofreductie werden losgelaten. Was het beleid van de vorige coalitie onrealistisch? Nee, allesbehalve. De hoofdarchitect van dit alles, de VVD, stond er de afgelopen jaren op dat we de transitie zouden maken. Zo waren er uitzonderingsposities voor enkele deelsectoren en was er een hardheidsclausule om in te grijpen waar het nodig was. Maar het overgrote deel van de stallen kon en kan worden aangepast. Ook de rechtbank kwam tot het oordeel dat de eisen voor stalvernieuwing niet onevenredig zijn. Met normale woorden: de provincie mag stalmaatregelen aanscherpen. Ze sluiten aan bij de economische afschrijvingstermijnen, veehouders hebben voldoende tijd gekregen om verscherpte emissie-eisen te halen en er zijn ondersteunende maatregelen, ook financieel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er is een interruptie. De heer Boon van de PVV.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik hoor GroenLinks zeggen van “alle stallen kunnen nu worden aangepast”. Ja, dat kan, als we een luchtwasser op het dak zetten. Bent u niet veel meer bereid om iets meer tijd aan die boeren te geven, dat ze een integrale oplossing kunnen realiseren qua diervriendelijkheid, eventueel andere uitstoten, brandveiligheid? Is dat niet een veel betere weg dan te zeggen: nee, dit was het, allemaal een luchtwasser, klaar?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag is gesteld. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, volgens mij wordt er niet goed geluisterd, want ik citeer uit mijn spreektekst: "Maar het overgrote deel van de stallen kan en kon worden aangepast". Dus dat zijn niet alle stallen, mijnheer Boon.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dat is een duidelijk antwoord.

De heer **Boon** (PVV): Nee, dat is geen duidelijk antwoord, want ik heb het niet over alle stallen, maar de meeste stallen inderdaad die u citeert, die gerealiseerd kunnen worden, hoe kunnen die gerealiseerd worden: met een luchtwasser. En dan blijft nog steeds de vraag staan die ik net stelde: kunnen we niet beter kiezen voor een integrale oplossing, waar we brandveiligheid, diervriendelijkheid, eventueel uitstoot, luchtverfrissing, ook in meenemen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, ik denk-, maar ik hoop dat de heer Boon het kan zien, dat hij bekend is met dit document 'Innovatie overzicht stalsystemen'. 21 pagina's, voor de pluimveehouderij zijn het er ongeveer 60. Dat zijn niet alleen maar luchtwassers hè? Dus ik zou heel goed nog willen adviseren aan de heer Boon om ook voor een aantal sectoren eens goed te kijken naar die overzichten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan kunt u verder met uw betoog, mijnheer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank u wel, voorzitter.

Sommige partijen in deze Staten en ZLTO zwaaien nog steeds met het convenant uit 2019. Dit convenant uit 2019 had emissiereductie tot doel. De rechtbank oordeelde dat er in het convenant een 'hand aan de kraan'-principe stond en dat het de provincie vrij staat om stalmaatregelen te treffen indien de doelstellingen uit het convenant niet worden gehaald.

Voorzitter. Het hoofdpunt van deze verandering van de IOV is het generiek doorschuiven van de datum waarop de stallen moeten worden vernieuwd: van 1 oktober 2022 naar 1 januari 2024. Ook zal niet meer op stalniveau worden gekeken, maar op bedrijfslocatieniveau. De stikstofafname zal minder zijn en wordt later gerealiseerd. In een tijd dat de natuurgebieden in Brabant zo zwaar overbelast zijn is dit een cruciale fout. In het Statenvoorstel wordt gesteld dat dit uitstel niet de instandhoudingsdoelstelling voor natuur in gevaar brengt. Een uitspraak van dit bestuur die uit de lucht wordt gegrepen. De stikstof blijft zich namelijk maar ophopen in de bodem en door het vooruitschuiven van de noodzakelijke afname gaan natuurgebieden in Brabant achteruit. Dit college wil uitdrukkelijk op zoek naar zuurstof, maar ze laten tegelijkertijd de natuur verstikken. En daarmee bedoelt de fractie niet alleen de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, want uitstel van de stalaanpassingen heeft ook gevolgen voor prachtige andere Brabantse natuur, bijvoorbeeld De Maashorst, een mooi, groot natuurgebied dat te lijden heeft onder een teveel aan stikstof, een natuurgebied waar veel mensen rondom Oss of Uden graag komen en genieten van haar schoonheid. Er moeten nu kunstgrepen worden uitgevoerd door met helikopters steenmeel te verspreiden, Operatie Steenmeel genoemd, waar 600.000 kilo steenmeel is uitgestrooid over een klein deel van het gebied, dit alles om de natuurgebieden nog een beetje te redden. Maar voor alle natuur in Brabant geldt, of het nou wel of niet een Natura 2000-label heeft: de stikstofuitstoot moet minder. Plaggen of het verspreiden van steenmeel met helikopters kun je niet blijven doen. Het is dweilen met de kraan open. Daarnaast weten we inmiddels dat afplaggen ook negatieve effecten heeft. Voordeel is vooral op dat moment, maar het zorgt bijvoorbeeld voor heide voor een monocultuur. De organische bovenlaag valt namelijk weg, waar nuttige nutriënten in

zitten. De experts van Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit raden daarom ook afplaggen, bij heide vooral, sterk af.

Voorzitter. De coalitie stelt voor om de termijn voor het indienen van een ontvankelijke en vergunbare aanvraag te laten vervallen. Nu wordt het de verantwoordelijkheid van ondernemers om op tijd een vergunning in te dienen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Weer een interruptie. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik heb toch nog een interruptie, want de heer Ludwig van GroenLinks zegt "we kunnen dat niet blijven doen". Maar kent hij de geschiedenis van de Brabantse zandgronden en hoe het ging? Ik ken het wel. Kijk: u ziet hier de plaggen. Wat gebeurde er: er werd bos geplant. Ja? Na een tijdje werd het bos gerooid, kwam er weer heide, kwamen er schapen, die aten het op. De natuur in Brabant is altijd in beweging. De gebieden die nu heide zijn, zijn vroeger bossen geweest, en andersom. Alle natuur is in feite gemaakt. Dat hebben we jaren gedaan, dus waarom zouden we daar niet mee kunnen blijven doorgaan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank, voorzitter. Het is inderdaad zo dat we verschillende typen natuurgebieden hebben, soms ook door menselijk handelen, of door cultuurhistorisch handelen. Maar wat wel zo is, en dat is wel interessant - ik zal het artikel van het Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit naar u doorsturen -, is dat het afplaggen en de structuur waarop het nu wordt gedaan, dat dat negatieve effecten heeft op die heide en dat we eigenlijk naar een soort monocultuur van jonge heide gaan. Daarom raden ze het ook af, omdat je het niet kan blijven doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dat is de beweging: jonge heide wordt na een aantal jaren oude heide, oude heide worden mooie bossen, en die bossen worden gekapt, of er is een bosbrand, en dan wordt het weer zandgrond, zandgrond wordt weer jonge heide, en zo gaat de kringloop van de Brabantse natuur door. Dat doet hij al duizenden jaren en waarom moeten we nu in één keer een stop zetten en zeggen: de natuur die er nu is, alle lijntjes blijven staan en we gaan er miljarden tegenaan gooien, het moet zo blijven? Dat is juist tegen de natuur in.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Nou, kijk, ik zal het artikel wel even doorsturen, sterker nog: ik zal het rapport wel even doorsturen. Het gaat ook vooral om het afplaggen van bepaalde soorten van heide. Wat het belangrijkste is, is dat je op dat moment die soort ook verstoort daar, dus je zou dat eigenlijk niet moeten doen, hetzelfde als dat je maatregelen moet gaan treffen door steenmeel met helikopters te gaan verspreiden: dan ben je volgens mij niet handig bezig en hopelijk kan ook de PVV zich daarin vinden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Ludwig** (GL): Voorzitter. Ik was bij het indienen van ontvankelijke en vergunbare aanvragen. Nu wordt het de verantwoordelijkheid van ondernemers om op tijd een aanvraag in te dienen. Het lijkt een klein punt, maar het heeft enorme gevolgen. We weten namelijk dat het doorlopen van een vergunningsaanvraag

en het aanpassen van een stal tijd kost. Door een termijn te hanteren voor het uiterlijk indienen van een aanvraag zorg je dat op tijd de stallen zijn aangepast. Nu weten we al wat de gevolgen zijn van dit schrappen: gedoe, rechtszaken over afhandelingsnelheid van vergunningen, wat uiteindelijk tot gevolg zal hebben dat op 1 januari 2024 niet alle stallen gereed zijn. Concrete vragen aan het college op dit punt-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van de heer Dirken van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Het is nog steeds *mevrouw*, maar ik snap de verwarring als mijnheer Ludwig in beeld is en we daarstraks dezelfde verwarring hadden!

Ik zat naar uw verhaal te luisteren, mijnheer Ludwig, en ik dacht eerst: ik laat u even tot het einde gaan, want we hadden natuurlijk daarstraks omgekeerd een beetje dezelfde vraag. Wat ik gewoon niet heel goed begrijp in uw redenering is hoe het voor een bepaalde tijd verplicht indienen van een aanvraag er automatisch toe leidt dat mensen gaan bouwen. Met andere woorden: het aanvragen van een vergunning is één. Die vergunning wordt op enig moment verleend, ga ik maar even van uit, maar daarna moet de ondernemer iets gaan doen en zorgen dat zijn bouwproces in orde komt, en dan pas wordt er iets gebouwd en gerealiseerd. Volgens ons wijst de praktijk uit, en mijn vraag is of u zich daarin kunt vinden, dat het handiger is als een ondernemer dat hele proces aan de voorkant kan plannen, omdat hij dan ook al afspraken met aannemers kan maken en concreet een bouwplanning kan maken, dan wanneer we alles eraan ophangen dat iedereen en alles tegelijk diezelfde aanvraag in moet dienen. Daarmee worden wel vergunningen verleend, maar de vraag is wanneer dat bouwproces dan aan de orde komt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank voor uw vraag, mevrouw Dirken, en hopelijk gaan we het nu goed doen! Wat ik vooral belangrijk vind, is dat ook de ondernemer kan plannen en dat hij weet wanneer hij die aanvraag binnen heeft, dus wanneer die wordt afgehandeld. Volgens mij is het handig om daar aan beide kanten duidelijkheid over te geven, misschien vanuit overheidsbelang, dat ze weten wanneer die binnenkomt, maar ook vanuit de ondernemerskant, wanneer hij weet van "nou, dan moet ik echt mijn aanvraag indienen, omdat het een bepaalde doorlooptijd heeft", en dat allemaal met het doel om op 1 januari 2024 klaar te zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, en wij zijn dan van mening dat een ondernemer dat heel goed zelf in kan schatten, want hij weet ook wanneer hij er met zijn bank aan uit is om, niet geheel onbelangrijk, de financiering rond te krijgen om de benodigde investeringen te kunnen doen. Vandaar dat wij ook zeggen: laat de ondernemer vrij wanneer hij die aanvraag in gaat dienen, want dat kan hij zelf in zijn proces plannen. En mijn vraag is of u in uw redenering als partij ook met al die soort aspecten rekening heeft gehouden, als u zegt "nou, wij zijn voor een datum aanvraag die verplicht zou moeten zijn".

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ik constateer wel dat u een andere redentatie heeft dan toen wij samen in de coalitie zaten. Want toen vonden we beiden dit belangrijk, en dat vinden wij nog steeds belangrijk omdat wij denken, en ook vanuit zowel de vergunningsaanvrager als de natuur als de overheid, het goed is om duidelijkheid te verschaffen en ook een verplichting, een resultaatverplichting vanuit de overheid, om dan op dat moment tijdig die vergunningen af te handelen. Dat is ook een beetje zelf-bindendheid, dus dat je als overheid

duidelijkheid geeft op het moment dat je het indient, of uiterlijk dan indient – het mag natuurlijk altijd eerder –, dan handelen we het snel en correct af.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog een korte vervolgvraag, mevrouw Dirken?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, ik constateer dat wij meer vertrouwen in de ondernemers hebben dat zij zelf die planningen goed kunnen maken, dan GroenLinks heeft.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig, vervolg uw betoog.

De heer **Ludwig** (GL): Ik was met een aantal concrete vragen juist op dit punt aan het college. Wat gaat het college doen als op 1 januari 2024 een stal niet gereed is? Volgt direct op 2 januari een last onder dwangsom, of gaan ze over tot stopzetting van de bedrijfsvoering? Zo nee, waarom niet? En welke VTH-capaciteit hebben GS ingeboekt om op 1 januari 2024 de stallen te controleren? En hoe verhoudt het zich met het stopzetten van het traject 'Intensivering toezicht veehouderij'? Waarschijnlijk weten we het antwoord al: nee, we controleren niet op of na 1 januari al deze stallen. De stikstofreductie zal dus nog minder zijn dan nu is berekend. Daarom dienen GroenLinks, D66, Partij voor de Dieren en PvdA een amendement in om weer een datum in te voeren wanneer een ontvankelijke en vergunbare aanvraag moet worden ingediend.

Voorzitter. Mijn betoog is scherp en soms ook hard. We maken weer dezelfde fout: vooruitschuiven en uitstel, en misschien zelfs afstel als ik de woorden van enkele coalitiepartners, zoals Forum voor Democratie, heb gehoord. Maar op één punt wil ik een compliment maken en steun geven. GroenLinks heeft in de vorige periode gepleit voor uitzonderingsposities voor veehouders die natuurinclusief of biologisch werken. Dat is op enkele punten ook gerealiseerd; zie de uitzonderingsposities voor strooiselstallen, zoals potstallen, hellingstallen en vrije uitloopstallen met strooisel. Het beleid daarop wordt nu verder doorgezet en veehouders die aantoonbaar natuurinclusief werken krijgen uitstel. Maar de uitzonderingsbepalingen die nu worden geformuleerd maken het lastig voor biologische boeren. Deze boeren werken al in balans met hun omgeving en belangrijker: integraal. De IOV stelt een flink aantal, terechte, voorwaarden aan de uitzonderingspositie natuurinclusieve veehouderij, maar is het wenselijk dat biologische veehouders deze voorwaarden ook moeten doorlopen? De biologische sector kent al een monitoringsysteem, namelijk de Skal-certificering. De fractie van GroenLinks dient daarom samen met een aantal andere partijen een motie in, of de eisen die worden gesteld aan de uitzonderingspositie natuurinclusieve veehouderijen voor biologische veehouders simpeler gemaakt kunnen worden. Graag een reactie daarop.

Dan kom ik tot mijn laatste punt. De fractie van GroenLinks verbaast zich verder dat er nog geen beleid ligt voor het aanpakken van de stikstofreductie van andere sectoren. GroenLinks heeft eerder, in 2019, samen met de PvdA en D66 een motie ingediend en aangenomen om de stikstofuitstoot te verlagen voor de bouw en de industrie. Wanneer kunnen we dit plan verwachten? Graag een reactie.

Voorzitter, ik rond af. Een noodzakelijke transitie wordt wederom uitgesteld, niet omdat het niet kan, maar omdat de wil ontbreekt.

Tot zover.

Amendement A41-2020: Invoeren datum ontvankelijke aanvraag omgevingsvergunning

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 27 november 2020;

behandelend Statenvoorstel 79/20 Vaststelling Interim Omgevingsverordening-regelwijziging 2;

besluiten de volgende tekst aan het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel als volgt aan te passen:

1. Artikel 2.66 wordt als volgt gewijzigd:

- a. het eerste lid aanhef luidt als volgt:
'Vanaf 1 oktober 2022 geldt dat:'
 - b. na het tweede lid wordt een nieuw derde lid toegevoegd dat als volgt luidt:
Lid 3
In afwijking van het eerste lid, aanhef, geldt als datum 1 januari 2024, indien voor het nieuw toe te passen huisvestingssysteem uiterlijk op 1 oktober 2022 een ontvankelijke en vergunbare aanvraag voor een omgevingsvergunning, onderdeel milieu, dan wel een melding ingevolge het Activiteiten besluit is ingediend.
 - c. het voorgestelde derde lid wordt vernummerd tot vierde lid;
2. in artikel 2.69, vijfde lid wordt de passage 'derde lid' vervangen door 'vierde lid'."

Toelichting

In de voorgestelde Interim omgevingsverordening vervalt de datum voor de uiterlijke indiening van een ontvankelijke en vergunbare omgevingsvergunningaanvraag. Daardoor ontstaat het risico, gezien het afhandelen van een vergunningsaanvraag alsmede het realiseren van het stalsysteem tijd vergt, dat de nieuwe stallen niet op 1 januari 2024 zijn gerealiseerd en daarmee de beoogde emissiereductie niet wordt gerealiseerd.

Het hanteren van zo'n datum heeft tevens voor zowel het bevoegd gezag als voor de vergunningsaanvrager voordelen. Het bevoegd gezag kan zich voorbereiden op deze uiterlijke indieningsdatum en voldoende ambtelijke capaciteit vrijmaken om de vergunningen tijdig en zorgvuldig af te handelen. Voor de vergunningsaanvrager is er de borging dat stalsystemen op tijd kunnen worden gerealiseerd. De indieners willen voorkomen dat na 1 januari 2024 handhavend moet worden opgetreden.

Tom Ludwig, GroenLinks

Arend Meijer, D66

Martijn de Kort, PvdA

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren.

Motie M242-2020: Biologisch is van nature natuurinclusief

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 27 november 2020;

behandelend Statenvoorstel 79/20 Vaststelling Interim omgevingsverordening- regelwijziging 2;

constaterende dat er uitzonderingsregels zijn voor de natuurinclusieve veehouder voor het aanpassen van bestaande stallen;

constaterende dat deze veehouderij moet aantonen dat:

- o de stallen onderdeel zijn van een natuurinclusieve bedrijfsvoering;
 - o de veehouderij blijvend beschikt over voldoende grond voor een veebezetting van 2 GVE per hectare grond of minder;
 - o door het treffen van aanvullende maatregelen de gemiddelde emissie op bedrijfslocatieniveau gelijk is aan de toepassing van emissiearme huisvesting die voldoet aan bijlage 2 Technische eisen huisvestingssysteem als onderdeel van een niet natuurinclusieve bedrijfsvoering;
 - o uit monitoring moet blijken dat het bedrijf gemiddeld op jaarniveau aan deze voorwaarde voldoet;
- overwegende dat:

- biologische veehouders van nature al natuurinclusief werken;
- een 'beetje biologisch' niet bestaat en biologische boeren in het bezit zijn van een Skalcertificaat, waarbij stichting Skal inspecties uitvoert en toezicht houdt om te kunnen garanderen dat deze bedrijven zich ook aan de regelgeving houden bij het produceren van biologische producten;

- het moeten aantonen dat je aan de provinciaal gestelde eisen van een natuurinclusieve bedrijfsvoering voldoet de nodige kosten met zich meebrengt, en onnodig is wanneer er jaarlijks gecontroleerd zou worden of de boer nog in bezit is van een geldig Skal-certificaat;
- een Skal-certificaat als voldoende bewijs zien van een natuurinclusieve bedrijfsvoering zorgt voor minder bureaucratie;

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- onderzoek te doen naar de mogelijkheid om biologisch als natuurinclusief te verklaren en een geldige Skal-certificering als voldoende bewijs voor een natuurinclusieve bedrijfsvoering te zien;
- met een voorstel te komen om de biologische veehouder te betrekken bij de uitzonderingsregel onder artikel 2.67 van de IOV;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Tom Ludwig, GroenLinks

Jade van der Linden, GroenLinks

Martijn de Kort, PvdA

Arend Meijer, D66

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. U had nog meer dan vier minuten, maar dank u wel. Ik ga door naar de PVV, naar de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Dank u voorzitter. Waarom krijgen Brabantse boeren geen gelijke kansen van dit college? Waarom krijgen Brabantse boeren de strengste regelgeving van Nederland opgelegd? Waarom voert dit college beleid van D66 en GroenLinks uit, terwijl we een coalitie hebben met VVD, Forum voor Democratie en het CDA? Waarom? In dit Statenvoorstel staat: “Nederland heeft zich op Europees niveau verplicht om instandhoudingsdoelstellingen te halen.” U hoort het goed: Nederland heeft zich daartoe verplicht, maar waarom moeten er dan veel zwaardere regels alleen voor Brabantse boeren worden verzonnen? Waarom?

De PVV is richting onze boeren altijd consequent en duidelijk geweest: wij willen geen absurde veehouderijmaatregelen, boeren moeten niet kapotgemaakt worden met onzinnige Brabantse stikstofregels, Brabantse stikstofregels die enkel en alleen dienen om de bureaucratische Natura 2000-waanzin van de EU in stand te houden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er is een interruptie van de heer De Kort van de Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, inderdaad, mevrouw de voorzitter, want ja, ik voel me een beetje buitengesloten in het mooie rijtje van de heer Boon, die deze coalitie ervan beschuldigt GroenLinks- en D66-beleid uit te voeren, maar in 2017 en de vorige bestuursgroep waren wij toch echt erbij! Dus ik wil graag toegevoegd worden aan uw lijstje, meneer Boon.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Waarvan akte, zeggen we dan. Dan kunt u verder met uw betoog.

De heer **Boon** (PVV): Voor de PVV is afspraak is afspraak. De veehouderij is goed op weg om de afgesproken doelen uit 2009 te halen. De stalemissies zijn met bijna 25 procent gedaald in tien jaar tijd. We moeten richting de Brabantse agrarische sector een betrouwbare overheid zijn, waar de hardwerkende boerenfamilie- en gezinsbedrijven op kunnen vertrouwen. Helaas zijn sommige partijen in deze Staten minder consequent, en als ze al consequent zijn, dan zijn ze consequent onbetrouwbaar.

Het schoolvoorbeeld van onbetrouwbaarheid is ook in Brabant het Forum van Democratie. Op 14 juli 2019 diende Forum voor Democratie de motie 'Geef Brabantse boeren een eerlijke kans' in. De motie wilde dat Brabantse boeren ten minste gelijke kansen kregen ten opzichte van boeren in andere provincies, dit door het besluit uit 2017, waarin de beperkende maatregelen aangaande de emissie van stikstof vervroegd worden opgelegd, vooralsnog uit te stellen tot 2030. Hierdoor zouden Brabantse boeren teruggebracht worden in hun concurrentiekracht. Een goede motie, maar helaas heeft deze motie het niet gehaald. En nu komt dit college, waar Forum deel van uitmaakt, met een Statenvoorstel om de stalaanpassingen al te verplichten in 2024. Dit is een verschil van zes jaar. Er zit zes jaar verschil tussen het voorstel van Forum van Democratie één jaar geleden en het voorstel dat er nu ligt. Luister goed: zes jaar! Nu kan Forum voor Democratie roepen: deze verandering komt omdat we nu op het pluche zitten. Maar wat zei de fractievoorzitter van Forum voor Democratie zelf op 14 juli 2019 tegen het CDA, dat toen ook net op het pluche zat: "Hier ziet men overigens een partij die zich in de oppositie hard heeft gemaakt voor de agrarische sector, maar voor twee lichtgewicht-baantjes in het pluche haar achterban in een handomdraai verloochent, en dat vind ik een trieste constatering." Die zinnen werden uitgesproken door de fractievoorzitter van Forum voor Democratie. Helaas heeft Forum voor Democratie één jaar later zelf ook voor twee lichtgewicht-baantjes in het pluche haar achterban in een handomdraai verloochend, en dat vindt de PVV een trieste constatering. Het enige wat deze coalitie met VVD, Forum voor Democratie en het CDA heeft bereikt, is dat de deadline, voornamelijk vanwege administratieve redenen, een klein stukje is verschoven naar 1 januari 2024. Dit is nog steeds zes jaar verschil met de oorspronkelijke wens van Forum. Zes jaar, zo oud is mijn dochter. En toch denkt dit college nu de redder te zijn van de boeren, door de boeren iets meer lucht te geven. Maar dit is absoluut geen oplossing voor het probleem. Het zijn en blijven onzinnig strenge regels enkel voor onze Brabantse boeren. Dit blijft het schenden van gemaakte afspraken. Dit blijft het jarenlang naar voren halen van de deadline. De PVV was hier altijd al mordicus tegen en blijft wel consequent opkomen voor onze boeren.

Deze schamele broodkruimels zijn voor onze hardwerkende boeren volstrekt onvoldoende. De PVV komt daarom met een amendement op de omgevingsverordening, om zo de hele versnelling van de transitie veehouderij terug te draaien en de deadline voor nieuwe stallen weer op 2028 te plaatsen, zoals ook eerder met de veehouderijsector klip en klaar is afgesproken. Zo kan de provincie tegemoetkomen aan de flinke inspanningen die door de veehouderijsector al worden geleverd, en wordt een einde gemaakt aan het moedwillig de nek omdraaien van boerenbedrijven die zo belangrijk zijn voor Brabant.

Veel innovatieve bronsystemen voor veehouders zijn nog steeds niet gereed. En niemand kan voorspellen of ze straks gereed zijn in 2024. En als ze wel gereed zijn kunnen Brabantse boeren straks maar uit een heel beperkt aantal stalsystemen kiezen. En vergis u niet: deze stalsystemen zijn duur, heel duur. Deze stalsystemen kosten al snel tonnen per boerderij. Het kost dus bakken met geld, maar deze investeringen brengen de boer niets op, geen cent. En de geschiedenis leert ons dat nieuwe stalsystemen vaak veel kinderziekten bevatten. En wie mag straks opdraaien voor deze extra kosten? Precies, de Brabantse boeren, terwijl boeren in Limburg zes jaar langer kunnen wachten om te kijken of deze systemen daadwerkelijk werken. Ze kunnen rustig kijken welk systeem het beste is. En mogelijk zullen die stalsystemen dan ook goedkoper op de markt worden aangeboden. Hoe oneerlijk willen we het hebben? Sommige Brabantse en Limburgse boerenbedrijven liggen maar enkele honderden meters uit elkaar, zoals het melkveebedrijf van boer Ard van Calis uit Neerkant, hij kan vanaf het dak zijn Limburgse buurman zien. Maar boer Ard moet in 2024 zijn stallen hebben aangepast en zijn buurman pas in 2030. Volgens boer Ard is Brabant het braafste jongetje van de klas, maar de PVV denkt eerder dat Brabant het domste jongetje uit de klas is. Want waarom doen wij dit de Brabantse boeren aan? Waarom loopt Brabant als enige provincie in Nederland voor de troepen uit? Als oud-beroepsmilitair kan ik u vertellen dat het absoluut niet verstandig is om alleen voor de troepen uit te lopen, helemaal omdat we allemaal weten dat er vanuit Den Haag uiterlijk eind 2025 per veesoort aangescherpte emissienormen voor ammoniak voor nieuwe stallen en renovatie gaan gelden. Vanuit Den Haag is hier al een bedrag van

280 miljoen euro subsidie gereserveerd. Dus waar komt deze Brabantse haast vandaan? Wat is de echte reden dat Brabantse boeren een mes op hun keel gezet krijgen? Of vindt dit college het misschien niet eens erg als 40 procent van de Brabantse boeren moet stoppen? Wil dit college het Brabantse platteland omvolken? Hugo de Jonge van het CDA heeft al gezegd dat Nederland er tot 2030 één miljoen mensen bij gaat krijgen en dat daarom de weilanden volgebouwd moeten gaan worden. Worden daarom de Brabantse boeren weggejaagd? Is dit onderdeel van de agenda 2030 van de VN, de Verenigde Naties waar dit college zo mee wegloopt?

Vanwege de onverklaarbare haast van dit college, staart dit college zich volledig blind op de zogenaamde stikstofdepositie. Maar waarom zouden we de markt niet meer tijd geven om integrale stalsystemen te ontwikkelen? Ik zal u het volgende voorbeeld geven. Eerst waren cfk's de grote boosdoener, toen CO₂, nu stikstof, morgen methaan, overmorgen fluorwaterstoffen. Moeten boeren straks bij elke nieuwe milieuhype opnieuw gaan investeren? En in deze haast: in hoeverre hebben ontwikkelaars tijd om rekening te houden met de brandveiligheid en het welzijn van de dieren? Voor de PVV heeft brandveiligheid en dierenwelzijn juist prioriteit. Als de datum voor stalaanpassingen teruggaat naar 2028, kunnen ontwikkelaars hier meer rekening mee gaan houden. Vanwege dit argument verwachten wij dat de linkse partijen ook het PVV-amendement kunnen steunen.

De PVV vindt het belachelijk dat de provincie zulke strenge regelgeving, onafhankelijk van de landelijke politiek, zomaar aan de Brabantse boeren mag opleggen. De kosten van deze nutteloze stalaanpassingen lopen in de tonnen. Dit veroorzaakt zeer oneerlijke concurrentie met de boeren in de rest van Nederland. Daarnaast brengen deze stalaanpassingen de boer geen cent op. Boeren krijgen vanuit de EU en Nederland al genoeg regeltjes op hun bord en nu besluit de provincie Brabant dat er nog strengere regelgeving bovenop moet. Boeren moeten kunnen ondernemen en daarom moeten er zo min mogelijk belemmeringen zijn via onzinregels of doorgeslagen natuurregelgeving. Laten we stoppen met het pesten van onze Brabantse boeren, laten we stoppen met dit D66- en GroenLinks-beleid. Laat er vandaag een doorbraak komen. Laten we waardering tonen voor onze Brabantse boeren. De boeren zorgen voor onze eerste levensbehoefte, ons eten. Daar moet meer waardering voor komen. Nederland heeft de beste boeren. Onze boeren hebben al de laagste milieu-impact ter wereld. De gezamenlijke voetafdruk van onder meer het gebruik van energie, pesticiden en antibiotica is in Nederland het kleinst. Per hectare land produceren we hier meer dan in andere landen. Onze agrarische universiteiten zijn de beste van de hele wereld. En elke boer houdt tien mensen aan het werk in Nederland.

Heel de wereld kijkt met jaloezie naar hoe goed onze boeren zijn. En wat doen wij in Brabant? Wij pesten onze boeren weg. De PVV wil dat de boer de boer kan blijven. En daarom trekken we vandaag een duidelijke streep. Het landbouwbeleid in Brabant moet in lijn komen met het landelijke landbouwbeleid. De deadline voor vergunningaanvragen in Brabant moet van tafel. De PVV hoopt dat de VVD, Forum voor Democratie en het CDA er ook zo over denken en vandaag voor ons amendement durven te stemmen. Laat de boeren vandaag niet in de steek, laat je kiezers vandaag niet in de steek, laat Brabant vandaag niet in de steek en stem voor het amendement van de PVV.

Voorzitter, ik ga afronden. Ik heb hier een boek, dat gaat over de geschiedenis van boeren. Ik hoop dat er nog veel van dit soort boeken zullen volgen, dat er nog heel lang boeren in Brabant blijven en dat boeren niet tot de geschiedenis gaan horen.

Voorzitter, tot zover.

Amendement A42-2020: Terug naar 2028

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 27 november 2020, ter bespreking van Ontwerpbesluit 79/20 B Vaststelling Interim omgevingsverordening- regelwijziging 2;

besluiten de concept Wijziging Interim omgevingsverordening - regelwijziging 2, vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 16 oktober 2020, als volgt aan te passen en de alsdan gewijzigde Wijziging Interim omgevingsverordening - regelwijziging 2 vast te leggen als GML-bestand met plan-IDN:NL.IMR0.9930.IOVwijzregels2-va01:

1. artikel 2.66 wordt in het geheel vervangen door de volgende tekst:
Het is met ingang van 1 januari 2028 verboden een huisvestingssysteem toe te passen of in werking te hebben dat niet voldoet aan de vereisten opgenomen in Bijlage 2 Technische eisen huisvestingsystemen bij deze verordening;
2. artikel 2.67 vervalt;
3. artikel 2.69 komt als volgt te luiden:

Lid 1

In aanvulling op artikel 1.11 Wet natuurbescherming, geldt bij het realiseren van een nieuwe stal dat deze voldoet aan de technische eisen zoals opgenomen in Bijlage 2 op het moment dat de voor het realiseren van die nieuwe stal vereiste:

- a. aanvraag om een vergunning ingevolge artikel 2.7, tweede lid, Wet natuurbescherming is ingediend;
- b. melding ingevolge artikel 2.7, eerste lid Regeling natuurbescherming is gedaan;
- c. aanvraag om een vergunning ingevolge de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht of een ingevolge de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht vastgestelde algemene maatregel van bestuur is ingediend, waarvoor op grond van artikel 2.27 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht een verklaring van geen bedenkingen is vereist; of,
- d. als onderdelen a tot en met c niet van toepassing zijn:
 1. een aanvraag om een vergunning ingevolge de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is ingediend;
 2. een melding ingevolge het Activiteitenbesluit milieubeheer is gedaan;

Lid 2

Onder nieuwe stal wordt verstaan:

- a. een opgericht of gerenoveerd dierenverblijf,
 1. waarvoor op of na 25 mei 2010 een omgevingsvergunning onderdeel bouwen vereist is en door de oprichting of renovatie een wijziging plaatsvindt van het huisvestingssysteem uit de dan geldende Bijlage bij de Regeling ammoniak en veehouderij; of
 2. waarbij sprake is van het aanleggen, aankoppelen of installeren van een of meer van de systemen opgenomen in artikel 2.70 Lijst met systemen, op het moment dat de daarvoor vereiste aanvraag om een vergunning is ingediend of de benodigde melding is gedaan, voor zover het aanleggen, aan koppelen of installeren van deze systemen betrekking heeft op de emissiereductie van stikstof;
- b. een nieuw opgericht verplaatsbaar dierenverblijf;
- c. een gebouw dat in de beoogde situatie als dierenverblijf wordt ingericht;

Lid 3

Voor de toepassing van dit artikel omvat een dierenverblijf ook de daaraan gekoppelde mestopslag of mestbewerkingstechniek waarvoor een Rav-code is opgenomen in de lijst behorende bij de Regeling ammoniak veehouderij.

En dragen GS op de data in Bijlage 2 in overeenstemming te brengen met bovenstaande amendering."

Maikel Boon, PVV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Boon. Ik ga u intussen even mededelen dat er een aantal moties en amendementen zijn ingediend, die dus ook deel uitmaken van de beraadslagingen.

Ondertussen hebben we motie 240 van D66 en ChristenUnie-SGP, 'Green Deal Kalverhouderij', motie M241, 'Luchtige stikstofruimte', ingediend door D66, Partij voor de Dieren, Partij van de Arbeid, GroenLinks en SP en een amendement A40, 'Eisen huisvestingssysteem op stalniveau', van dezelfde partijen die ik zojuist noemde, dan amendement 41, ingediend door GroenLinks, D66, Partij van de Arbeid en Partij voor de Dieren, 'Invoeren datum ontvankelijke aanvraag omgevingsvergunning', dezelfde partijen hebben motie 242 ingediend, 'Biologisch is van nature natuurinclusief', en een amendement zojuist ingediend door de Partij voor de Dieren, A42, 'Terug naar 2028'.

De **griffier**: Partij voor de Vrijheid was dat!

De **plaatsvervangend voorzitter**: O, de Partij voor de Vrijheid, goed; we zijn toe aan een pauze! Ze zijn te vinden op iBabs. Dan gaan we nu naar de bijdrage van de heer De Kort van de PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het generiek uitstellen van een deadline, terwijl voor verreweg de meeste stallen dat niet nodig is omdat de systemen veranderd zijn, conform uw eigen onderzoek, het toestaan van intern salderen met als gevolg dat oude stallen blijven, het loslaten van een vergunningsdeadline die ons doet vrezen dat in de toekomst weer uitgesteld zal worden omdat boeren, of wij als provincie, met vergunningen verlenen het niet redden: voorzitter, het zal u niet verbazen, als PvdA zijn wij hier heel erg tegen. Zijn we dan onredelijk richting de boeren? Nou, nee hoor, want als we deze discussie hadden over een deel van de stallen waarvoor nog geen goede systemen voorhanden waren, in plaats van generiek uitstel, dan hadden we daar waarschijnlijk nog best een eind in mee gekund. Maar dit zien we vooral als een zeer misplaatst besluit in een periode dat de noodzaak om in te grijpen groter is dan ooit. In de bijeenkomst van vanochtend gaf u als coalitie zelf nog een keer aan dat de stalmaatregelen in de IOV de maatregelen zijn met het grootste effect. Uw eigen aanpak stikstof serieus nemen en tegelijkertijd generiek uitstel verlenen vinden wij dan ook volstrekt onbegrijpelijk. Vandaar een vraag aan de gedeputeerde. Zijn er sectoren waarin naar uw mening voldoende betaalbare systemen voorhanden zijn om te voldoen aan de scherpere eisen, en indien ja, waarom geeft u die sectoren dan ook uitstel om te voldoen aan deze strengere eisen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Inmiddels zijn er twee interrupties van twee Statenleden. De eerste was van de heer Boon van de PVV.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, een heel simpele vraag. Is de heer De Kort niet van mening dat over zes jaar veel betere en veel meer integrale stalsystemen beschikbaar zijn voor ondernemers? En is het dan niet oneerlijk dat Brabantse boeren daar dan geen beschikking over hebben? Want als ze nu al moeten kiezen-, er wordt nu al een mes op de keel gezet, en de boeren in Limburg, die kunnen rustig achterover leunen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, mijnheer Boon, sterker nog: ik ben het met u eens dat er over acht jaar nog betere systemen zijn, en over twaalf nog meer en in 2050, nou, dan gaan we helemaal los qua fantastische systemen! Maar u bent het wellicht ook met me eens dat we nu, op dit moment, een acuut stikstofprobleem hebben, een groot probleem, dat in Brabant nog groter is dan in een aantal andere provincies. Daarom vind ik de vergelijking met Limburg ook niet zo nodig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon, vervolgvraag?

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, wij verschillen van mening. Wij zien het stikstofprobleem niet en wij geloven dat- tussen Brabant en Limburg, de grens, zitten heel veel boerderijen en bij de ene boerderij is er wel een stikstofprobleem voor de natuur en een paar honderd meter verder in Limburg is het probleem opeens opgelost? Ja, ik geloof dat niet. Dus ik zou zeggen: kies voor een generiek beleid voor heel Nederland.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dat was een opmerking. Daar mag u op reageren.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, mevrouw de voorzitter. Ja, meneer Boon, als ik in Limburg in de Staten had gezeten, had ik voor hetzelfde geknokt als hier in Brabant en als ik in de Tweede Kamer zou zitten, dan zou ik daar ook voor gaan. Dus ja, mijn boodschap is consequent, die van mijn partij overigens ook, zowel in Limburg als landelijk als in Brabant.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is er een interruptie van de VVD, mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Ja, in tegenstelling tot de PVV zien wij wel dat er iets aan de stikstofdepositie moet gebeuren en hebben we ook in een vorige coalitie al, waar u als PvdA ook lid van was, geconstateerd dat het goed is om iets te gaan doen en dat we bepaalde doelen voor 2028 hebben. Daar verschillen wij niet over van mening. Waar we wel over van mening verschillen, is die datum waarop we nu zorgen dat er dingen gerealiseerd kunnen zijn en ik heb dezelfde vraag aan u die ik eerder aan een van de collega's gesteld heb: hoe ziet u het voor u, als u zegt "wij zijn tegen deze wijziging", dat er vóór 1 januari a.s. nog aanvragen kunnen zijn, op dit moment, voor alle ondernemers die nu moeten gaan voldoen aan de nieuwe eisen? Wat ziet uw partij dan voor zich, wat we dan voor systemen krijgen om te zorgen dat we ook in 2028 de reductie halen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Nou, mevrouw Dirken, als u een voorstel had waarin u praktische bezwaren die op dit moment leven puur adresseerde, dan hadden we een heel andere discussie gehad, maar het voorstel dat voorligt, dat weet u ook – ik noemde het net op in mijn opsomming –, daar zitten een heleboel elementen in die toch echt wat breder gaan dan wat u nu noemt. Dat is ook wat ik in mijn bijdrage zeg. Als er nu voor bepaalde situaties uitdagingen zijn, en daar heeft u een oplossing voor, heeft u dat ook met ons samen in de coalitie gezien, zijn we altijd bereid om daar in redelijkheid naar te kijken. Als u een motie heeft, of een amendement, om een bepaalde bottleneck aan te pakken, kijk ik daar ook graag naar, maar als u met dit generieke verhaal komt, ja, dan kan dat echt niet op onze steun rekenen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dan ga ik toch nog een keer de vraag stellen, want ik heb wel geluisterd naar wat u zei, maar ik blijf dan wel met de vraag in mijn hoofd zitten "ja, maar als u nou niet instemt met het verschuiven van de datum, hoe ziet u dan aanstaande 1 januari voor zich?" Want dan is dat het beleid dat nog steeds staat en denkt u dat we dan gaan bereiken wat we met elkaar afgesproken hebben?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Nou, mevrouw Dirken, als u nou met een mooi voorstel komt om dat probleem op te lossen en u zorgt er dan tegelijkertijd voor dat in datzelfde voorstel staat dat u niet voor een generiek

uitstel gaat, met alle praktische bezwaren die u net noemde, die mag u dan ook meenemen, om dat daarvoor op te lossen, dan ga ik graag met u daarover in gesprek.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Voldoende zo, mevrouw Dirken?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Het is wel vandaag dat iedereen andere mensen voorstellen laat doen, geweldig! Maar volgens mij hoeft ik dat voorstel niet te doen. Volgens mij ligt er een voorstel van het college om een uitstel mogelijk te maken en te zorgen dat iedereen met het beste aan de gang gaat wat er verkrijgbaar is op de markt voor zijn of haar categorie. En ik blijf met het punt zitten, ja: als nou het besluit vandaag niet wordt genomen om uit te stellen, dan moeten er 1 januari vergunningaanvragen liggen. Dat is over koud vier weken, als ik de kerst meetel. Ik ben gewoon heel benieuwd hoe de partijen die zeggen "wij gaan hier tegen stemmen" dan voor zich zien dat we dat allemaal gerealiseerd krijgen en wat er dan uitkomt.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, nou, ten eerste, mevrouw Dirken, heb ik niet de illusie dat vandaag dit voorstel niet aangenomen wordt, dus volgens mij is uw vergunningendeadline niet het grootste probleem. En ten tweede, ja, de vergunningendeadline is ook weer een probleem, omdat we deze zaken continu aan het uitstellen zijn met elkaar. Als we nou het vorig jaar met elkaar in de vorige coalitie eruit gekomen waren, hadden we een duidelijk signaal gehad, inclusief duidelijke tijdslijnen. Het is ook door de veranderingen dat deze situatie weer ontstaan is, maar goed.

De **plaatsvervangend voorzitter**: We gaan door naar de volgende interruptie, en die is van de heer Vreugdenhil van ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had het eigenlijk al bij een aantal eerdere sprekers, maar ik wil hier toch de vraag stellen aan de heer De Kort, want er wordt af en toe net gedaan alsof er niks gebeurd is in de afgelopen jaren. Als ik gewoon naar de cijfers kijk, vanaf het convenant dat we gesloten hebben, dan is er nu al een reductie van 33 procent gehaald en gaan we straks, richting 2028, naar een 70 procent reductie van de stalemissies. Dan kunt u toch niet volhouden, meneer De Kort, dat er niks gebeurd is, maar kunt u toch ook een stukje waardering uitspreken voor die 33 procent die nu al gerealiseerd is in 2020 door de ondernemers?

De plaatsvervangend voorzitter: De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Nou, meneer Vreugdenhil, ik wil met liefde en plezier die waardering uitspreken. Er zijn zeker grote stappen gezet en u heeft mij ook nergens in mijn verhaal horen ontkennen dat dat het geval is. Maar ook u weet, en u pleit zelf ook terecht voor een gebiedsgerichte aanpak, u pleit ook voor ingrijpen en u ontkent de stikstofproblematiek in tegenstelling tot een aantal andere partijen in de Staten niet, dat de noodzaak om in te grijpen heel hoog is. En dan stel ik u de wedervraag: als aangegeven is dat voor heel wat sectoren – en dan kunnen we twisten over hoeveel, maar even los daarvan – nu al goede en betaalbare systemen zijn, waarom bent u dan voor een generiek uitstel, terwijl de stikstofproblematiek zeer groot is?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil**: Ja, voorzitter, u zal mij vragen om een kort antwoord en ik zal ook straks in mijn bijdrage het grote antwoord daarop geven, maar omdat ik zie dat er daadwerkelijk ook stappen gezet worden en dat die niet daadwerkelijk afhankelijk zijn van een deadline die we dus stellen, maar van het

klimaat dat we met elkaar creëren, waarin ondernemers ook een goede keuze daarin kunnen maken, en als u dan Brabant vergelijkt ten opzichte van een aantal andere provincies, en ik zie de reductie die we hier met elkaar van 27 kiloton naar 7 kiloton terugbrengen, dan denk ik dat we ook wel eens aan iets mogen werken waar we samen met elkaar de schouders eronder zetten, en dan kan je aan de linkerkant en aan de rechterkant misschien hebben “het is niet helemaal wat ik wil”, maar mag je ook wel een stuk waardering hebben voor de stappen die hier gezet worden. Dat geluid wil ik hier ook laten klinken.

De heer **De Kort** (PvdA): Nou, meneer Vreugdenhil, ik zal in het laatste stuk van mijn betoog, als ik daar straks na de interrupties aan toe kom, wellicht ook nog een hand uitsteken waar u ook gelukkig van wordt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan gaan we door naar de interruptie van de heer Meijer, D66.

De heer **Meijer** (D66): Ja, die kan ik heel kort houden, voorzitter. Ten eerste op de heer Vreugdenhil de opmerking: mijn betoog ging voor een heel groot deel juist over waardering voor de innovatieve ondernemers, dus ik hoop niet dat hij D66 bedoelde in dat rijtje. Maar mijn vraag is eigenlijk via mevrouw Dirken aan het college: wat heeft u de afgelopen maanden gedaan om te voorkomen dat ondernemers in de knel komen, mocht het voorstel het vandaag niet halen? En we hebben de afgelopen week gezien hoe kwetsbaar uw coalitie is met maar één zetel meerderheid en een hoop gedoe bij een onervaren partij, dus wat heeft het college de afgelopen maanden gedaan om te voorkomen dat ondernemers op 1 januari een probleem hebben wanneer het voorstel het vandaag niet haalt?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit is een vraag voor mevrouw Dirken toch?

De heer **Meijer** (D66): Nee, voorzitter, dit is een vraag aan het college, als gevolg van de vraag die mevrouw Dirken continu stelt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: O, een vraag aan het college, in een interruptie? Ik hoop dat ze mee opletten dan. Dan gaan we door met het betoog van de heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, mevrouw de voorzitter. Goed, na mijn vraag aan de gedeputeerde, waar ik zojuist mee eindigde, het volgende stuk van mijn betoog.

Alles wat we nu doen stelt weer uit, zonder dat de oplossing een stap dichterbij komt. Toen we eerder dit jaar de deadline al eens een keer negen maanden uitstelden, toen nog in de coalitie waar we zelf, nou ja: demissionair, zoals het genoemd werd, in zaten, noemde ik dat “weer een stukje asfalt bijgelegd op een doodlopende weg”. Vandaag heb ik het gevoel dat we het nog langer uitstellen en dat we die doodlopende weg dus alleen nog maar langer maken. Ik had toen de hoop, en die sprak ik ook duidelijk uit, dat we door de toegenomen urgentie op het stikstofdossier en de eindelijk geopende ogen van het Rijk op dit vlak, eindelijk eens een keer fundamentele keuzes zouden maken. De rapporten van de commissie-Remkes gaven daar ook al fantastische handvatten voor; eerdere sprekers hadden het er ook over. Helaas blijken we met een kabinet te zitten dat absoluut niet door durft te pakken, nou ja: wel op de honderd kilometer, maar niet op dit, en een coalitie hier waar ik, hopelijk alleen vooralsnog, ook dat doorpakken nog niet zie. Wij zijn als PvdA dan ook heel erg benieuwd naar de visie van deze coalitie op de landbouw van de toekomst. Hoe komen we naar die landbouw die wel in balans is met de omgeving en waarmee de boer tegelijkertijd ook nog een fatsoenlijke boterham verdient? Wellicht kunnen we het daar wel over eens worden en kunnen we daarna samen mooi uitstippelen welke maatregelen het beste zijn. Voorzitter. Ik hoop dat, als die visie voorligt, we een constructief gesprek met elkaar hebben en we van links tot rechts eindelijk eens een keer

een discussie hebben waar we op landbouw bruggen kunnen bouwen en samen een stip aan de horizon kunnen zetten.

Voor nu dank.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank ook voor uw bijdrage. Dan kunnen we door naar 50PLUS, de heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter. Er wordt al lang gesproken over dit onderwerp en de daarbij passende aanpak. Het zal u niet vreemd in de oren klinken als wij ook nu weer wijzen op de uitspraak 'afpraak is afspraak'.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Spooren, kunt u misschien uw camera aanzetten? Het is wel zo gezellig als we u zien. Ja, daar bent u!

De heer **Spooren** (50PLUS): Oké. Dan begin ik weer even opnieuw. Er wordt al lang gesproken over dit onderwerp en de daarbij passende aanpak. Het zal u niet vreemd in de oren klinken als wij ook nu weer wijzen op de uitspraak 'afpraak is afspraak'. Dus geef onze boeren de tijd tot 2028. Desalniettemin zijn wij ook realistisch en zien dat er geen meerderheid in de Staten is om hier gevolg aan te geven, en dan rest maar één aanpak, en dat is wat 50PLUS betreft een weg die geplaveid is met draagvlak – en dan wel te verstaan draagvlak bij de slachtoffers van deze exercitie, namelijk onze hardwerkende en nu ondergewaardeerde boeren. Laten we dan als eerste stoppen met de heksenjacht op de boeren. We spreken onze grote waardering uit voor onze boeren en zien dat zij nu al op alle mogelijke manieren werken aan de onmogelijke opgave die hen is opgedrongen. Het zou mooi zijn dat we als bestuurders eens kijken naar de realiteit. Niet alles moet, maar doe wat mogelijk is, in samenspraak met de experts, de boeren dus. Vaak worden door de overheid experts ingehuurd om advies te krijgen, meestal duurbetaalde experts zelfs, maar op dit onderwerp hebben we heel veel experts: onze boeren. Maar ja, wie luistert naar hen? Neem de boer serieus. Zij weten wat kan, zij kennen de markt van innovatieve stalsystemen en ze hebben verstand van voedersamenstellingen. Praat niet over deze mensen, maar betrek ze. Geef ze een serieuze rol in dit dossier en je zult zien dat er dan ook draagvlak zal worden gecreëerd én voortgang wordt geboekt. Samen met de ChristenUnie-SGP zullen we een motie indienen om met brede steun het draagvlak voor dit IOV bij de boeren te verhogen, zodat we in de volgende bospresentatie ook zien dat in de doelen voor 2020-2050 de boeren ook nog een plaats hebben. Voor 50PLUS is draagvlak de sleutel tot het succes.

Voorzitter, tot zover onze eerste termijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. Dan kunnen we door naar de Partij voor de Dieren, mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel.

Voorzitter. Laten we geen tijd verdoen en gelijk tot de kern komen. Deze regelgeving van de IOV is het zoveelste moment van een decennialang beleid van problemen vooruitschuiven en naïef vertrouwen in technische lapmiddelen. Het voorstel is om de noodzakelijke ingrepen weer verder uit te stellen. Daarnaast steken we tientallen miljoenen euro's belastinggeld in de ontwikkeling van innovatieve stalsystemen. Stel je toch eens voor dat we de waarheid gewoon onder ogen zouden zien, dat de intensieve veehouderij in Brabant onhoudbaar is geworden. De nadelen die de intensieve veehouderij met zich meebrengt zijn al decennialang bekend en er wordt al net zo lang tevergeefs geprobeerd ze op te lossen met techniek. De fabrikanten van luchtwassers en mestfabrieken mogen de huidige politiek dankbaar zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er is een interruptie van de heer Boon.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik was al aan het wachten.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, als er onwaarheden worden gesproken, dan kom ik altijd in actie. Daar kan ik niet tegen. Er wordt gezegd dat het naïef is en dat de boeren gewoon doorgaan. Dat is niet waar. Wat de boeren al gedaan hebben: die hebben al 25 procent minder stalreductie behaald in tien jaar tijd-

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Mijnheer Boon mag ik u heel even onderbreken?

De heer **Boon** (PVV): Nee, nee-

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik verstond het begin van uw zin niet. Kunt hem nog even herhalen?

De heer **Boon** (PVV): Natuurlijk. U zei dat de boeren naïef zijn en dat de boeren eigenlijk niks hadden gedaan. Laat ik het even zo parafraseren. Maar de boeren hebben al 25 procent minder emissies gehad in tien jaar tijd. Afgesproken was 50 procent te halen in achttien jaar tijd, in 2009. En je weet: bij technologische ontwikkelingen gaat het laatste stukje altijd het hardst, dus de boeren zaten volkomen op de rit om alle afgesproken doelen te halen. Dus dat moet u wel eerlijk zeggen: dat de boeren wel op het juiste pad zaten.

De **voorzitter**: Oké, dit was een korte opmerking van uw kant. U mag erop reageren, u mag ook doorgaan met uw betoog, mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dat doe ik bij dezen; dan ga ik nog even verder.

De fabrikanten van luchtwassers en mestfabrieken mogen de huidige politiek dankbaar zijn, wat ik net al zei, de boeren echter niet. Dagelijks gaan boeren failliet doordat ze de ratrace verloren hebben. Zij kunnen niet verder mee in de eindeloze intensivering van de veehouderij: steeds meer dieren per bedrijf om te kunnen blijven investeren in steeds weer nieuwe innovatieve middelen. Het steeds meer opschuiven van de datum, zoals ook vandaag weer gaat gebeuren, houdt het systeem in stand en geeft de boeren geen toekomstperspectief. Hoe innovatief zou het zijn om voor de verandering de problematiek eens echt bij de bron aan te pakken? Zorg dat veehouders met minder dieren uit de voeten kunnen. Minder dieren is minder mist is minder ammoniak is minder stikstofdepositie, en dat is precies wat we nu moeten bereiken. Nu is er wat dat betreft een aardige stap gezet met de uitzonderingsregel voor natuurintensieve landbouw, maar we hebben ook te maken met veel veehouders die geen opvolger hebben en over een paar jaar moeten stoppen. Vaak hebben zij nog, zoals een vorige gedeputeerde het zo eloquent kon noemen, ouwe meukstallen. Is het mogelijk dat deze ondernemers hun emissie reduceren door simpelweg minder dieren in die oude stallen te huisvesten? Door alleen aan de aantal-knop te draaien kan tenslotte ook de gemiddelde emissie naar het gewenste niveau worden verlaagd, maar dan zonder enorme investeringen, waarvoor juist weer meer dieren gehouden en gedood moeten worden. We horen graag van de gedeputeerde of deze ultieme brongerichte aanpak kan worden toegestaan en of hij bereid is hiervoor ook een uitzondering te maken.

Voorzitter. Toen in 2017 werd besloten om de deadline naar voren te halen, is het pakket van ondersteunende maatregelen transitie veehouderij opgezet-

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld, u heeft een interruptie van de heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter, ik hoor net mevrouw Vlasveld zeggen van "ja, als er boeren zijn met ouwe meukstallen, dan moeten ze maar draaien aan de knop van minder dieren". Maar minder dieren, ook bij een ouwe meukstal, betekent minder inkomsten, minder eten, minder drinken voor de boer. U lijkt dat onderdeel uit het oog te verliezen.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dat ben ik – als ik daarop mag reageren, excuus voorzitter –, dat ben ik niet uit het oog verloren. Dit hele specifieke voorbeeld is juist een voorbeeld van een boer die bij ons aangeklopt heeft en aangegeven heeft: ik heb geen bedrijfsopvolger, ik moet nog een aantal jaar tot mijn pensioen, ik ben verplicht om minder emissie uit te stoten en ik wil daarvoor niet mijn hele stal aanpassen, maar minder dieren gaan houden, maar dat mag niet. Dus dit is juist iets wat we mét boeren besproken hebben.

De **voorzitter**: Oké, vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Met dit verzachtende pakket van 75 miljoen euro worden veehouders geholpen met de noodzakelijke versnelling. Vandaag wordt besloten dat de stallen toch minder snel moeten worden aangepast, maar die 75 miljoen gemeenschapsgeld is wel al bijna op. Wij vinden dat ongehoord. Door de uitgestelde deadline zou er ook minder ondersteunende subsidie vanuit het pakket nodig moeten zijn, zeker gezien de teruglopende financiële ruimte van de provincie en het ons altijd voorgehouden vermogen van de Brabantse veesector om zaken zelf op te lossen. Daarom dienen wij een motie in waarmee we GS vragen om de ondersteunende maatregelen zo ver mogelijk te ontmantelen. Tot slot, voorzitter. Iedereen hier is het erover eens dat het verbeteren van dierenwelzijn in Brabant nadrukkelijker en blijvende aandacht behoeft. In de praktijk bevinden we onszelf echter permanent in een dilemma tussen economische en politieke keuzes enerzijds en dierenwelzijn anderzijds.

De **voorzitter**: Een interruptie van de heer Thijsen van het CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Ja, mevrouw Vlasveld, ik hoor u zeggen dat u de transitiemiddelen wilt terugschroeven. Waarop baseert u dat de agrarische ondernemers nu geen ondersteuning meer nodig hebben op dat punt?

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Goed dat u dat vraagt. De reden waarom ik dat vraag is dat het pakket met ondersteunende maatregelen in 2017 is opgestart om vanwege de versnelling boeren te kunnen helpen met die transitie, nu is de versnelling eraf, dus is wat mij betreft die financiële injectie ook niet meer nodig.

De **voorzitter**: Oké, nog een vervolgvraag, mijnheer Thijsen?

De heer **Thijssen** (CDA): Nou ja, de boeren hebben natuurlijk nog steeds hulp nodig bij het maken van de keuzes die ze moeten doen. Er is wel iets meer tijd, maar de keuzes moeten ze nog steeds maken, dus dan hebben ze nog steeds die ondersteuning nodig.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Maar wie zegt dat we daar nog het resterende bedrag voor moeten gebruiken? Zoals gezegd: het is gebruikt voor de versnelling en de versnelling is weg. Dus ik zie niet

in dat we daar extra in moeten investeren, plus: er is eventueel landelijk geld beschikbaar, dus laten we daar dan gaan kijken.

De **voorzitter**: Oké, voldoende zo, mijnheer Thijssen? Ja. Dan is er een interruptie van de heer Boon, PVV.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik had een vraag, of ik begreep het niet helemaal goed. Maar wil de Partij voor de Dieren nou stoppende veehouders die geen opvolger hebben de mogelijkheid geven om toch de periode na 2024 door te boeren met minder dieren, om zo de reductie tegemoet te komen? Klopt dat en komt u met een voorstel daartoe?

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dat heeft de heer Boon correct begrepen. Ik heb daar geen voorstel voor gemaakt, ik heb de gedeputeerde gevraagd om een toezegging.

De heer **Boon** (PVV): Oké. Nou ja, het zou mooi zijn als daar eventueel, als dit gedrocht wordt aangenomen, een motie of amendement voor komt. In tweede termijn gaan we elkaar daar misschien in vinden. Tot zover.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik ben benieuwd.

De **voorzitter**: Oké, vervolgt u uw betoog, mevrouw Vlasveld, of was u klaar?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik ben bijna klaar. Het ging over emissie. Nog emissiearmere vloeren, dichte stallen met een benauwd leefklimaat voor de dieren en met allerlei gevaren op de loer, zoals ziekte, verstikking en brand: ik zie niet in hoeverre dit bijdraagt aan een verbeterd dierenwelzijn. Stalbranden zijn geen zeldzaamheid in Brabant en zorgen voor onnoemelijk veel dierenleed. Het leed van honderden dieren die een verstikkingsdood sterven door falende apparatuur doet daar niet aan onder. Wij vragen GS daarom, en dat zal de PVV deugd doen, om bij de ontwikkeling van innovatieve stalsystemen alles in het werk te stellen om slachtoffers door verstikking en brand in stallen te voorkomen. Wij dienen hiertoe een motie in.

Voorzitter, tot slot. Ik zei al aan het begin van mijn bijdrage: laten we geen tijd verdoen en tot de kern komen. Laten we nu eindelijk inzetten op een drastische krimp van de veehouderij.

Dank u wel.

Motie M243-2020: Resterende ondersteunende maatregelen transitie veehouderij schrappen

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 27 november 2020, behandelend Statenvoorstel 79/20 Interim Omgevingsverordening - regelwijziging 2; constaterende dat

- in 2017 de deadline voor het voldoen aan de emissie-eisen naar voren is gehaald, waarop ter verzachting het pakket 'Ondersteunende maatregelen transitie veehouderij', à 75 miljoen euro, is vrijgemaakt;
- de deadline voor het voldoen aan de IOV-eisen nu wordt doorgeschoven naar 1 januari 2024, waardoor veehouders meer tijd hebben om te voldoen aan de emissie-eisen;
- er in de stelpost Ondersteunende Maatregelen nog 7 miljoen euro aan restantmiddelen over zijn, die zonder wijziging op een later moment aan de programmalasten worden toegevoegd;¹

overwegende dat

- het teruglopen van de financiële ruimte maakt dat scherpe keuzes gemaakt moeten worden;²
- we rekening mogen houden met het vermogen van de Brabantse veesector om zaken zelf op te lossen;
- veehouders meer tijd hebben gekregen om te voldoen aan de emissie-eisen, waardoor minder verzachting in de vorm van ondersteunende subsidie vanuit de provincie nodig is;

verzoeken Gedeputeerde Staten

- de ondersteunende maatregelen transitie veehouderij zoveel mogelijk te ontmantelen, en lopende projecten zoveel mogelijk af te bouwen, om zoveel mogelijk middelen uit de stelpost Ondersteunende Maatregelen hiertoe niet in te zetten;
- een inhoudelijke en financiële uitwerking hiervan aan PS voor te leggen ter vaststelling voor de Bestuursrapportage 1-2021;

en gaan over tot de orde van de dag."

¹ <https://www.brabant.nl/bestuur/provinciale-staten/statenstukken/ps/20201113/download?qvi=1614293>

² <https://www.brabant.nl/bestuur/provinciale-staten/statenstukken/ps/20200515/download?qvi=1386088>

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Martijn de Kort, PvdA

Motie M244-2020: Voorkom slachtoffers van brand en verstikking in nieuwe stalsystemen

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 27 november 2020, behandelend Statenvoorstel 79/20 Interim Omgevingsverordening - regelwijziging 2;

overwegende dat

- Provinciale Staten unaniem van mening zijn dat het verbeteren van dierenwelzijn in Brabant nadrukkelijke en blijvende aandacht behoeft;¹
- Provinciale Staten unaniem Gedeputeerde Staten heeft verzocht zich uit te spreken dat het verbeteren van dierenwelzijn de komende jaren een prioriteit blijft;²
- stalelektronica niet alleen oorzaak van brand kunnen zijn, maar ook een essentiële oorzakelijke rol kunnen spelen in het stikken van dieren in stallen³, met ernstig dierenleed tot gevolg;

constaterende dat

- het aantal slachtoffers van stalbranden de afgelopen jaren niet is gedaald⁴, en Noord-Brabant aan kop staat betreffende de aantallen dodelijke slachtoffers onder varkens;⁵
- de regelwijziging 2 van de Interim Omgevingsverordening (IOV) emissie-eisen stelt waarvoor
- nieuwe innovatieve stalsystemen worden ontwikkeld;
- de provincie 35 miljoen euro, waarvan 20 miljoen euro subsidie, aan steun inzet op de ontwikkeling en toepassing van innovatieve stalsystemen;⁶

verzoeken Gedeputeerde Staten

- om de Subsidieregeling transitie veehouderijen aan te passen zodat voor het verstrekken van subsidie op grond van §2 First movers een voorwaarde wordt opgenomen dat subsidie alleen verstrekt wordt als alle mogelijke en relevante technieken ter voorkoming van slachtoffers door stalbranden en verstikking worden ingezet bij de betreffende innovatieve stalsystemen;

en gaan over tot de orde van de dag."

¹ <https://www.brabant.nl/bestuur/provinciale-staten/statenstukken/ps/20200515/download?qvi=1403786>

² idem

³ Zie o.a. <https://www.ad.nl/binnenland/2100-varkens-stikken-in-stal-maarheeze-door-stroomuitval-en-warmte~a15092df/>

en <https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2458550/Boer-niet-beboet-voor-900-gestikte-varkens-activisten-woedend>

⁴ <https://www.lto.nl/registratie-van-stalbranden-en-dierlijke-slachtoffers-2019/>

⁵ <https://www.platform-investico.nl/artikel/kaart-stalbranden/>

⁶ <https://brainps.brabant.nl/media/a8bec803bed34db2881dffe2a59c93c6.pdf?la=nl&hash=61395P0946C8AP8C8CE82F132BA995BE9AF56FEA>

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren
Tom Ludwig, GroenLinks
Martijn de Kort, PvdA.

De **voorzitter**: U ook bedankt voor uw bijdrage. Dan gaan we naar Lokaal Brabant, de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. De Interim omgevingsverordening en de regelwijziging zoals die voorligt. Lokaal Brabant kan zich vinden in de voorliggende regelwijziging, waarbij een doorvertaling is gemaakt van het bestuursakkoord in de Interim omgevingsverordening. Het verschuiven van de datum van 2022 naar 1 januari 2024 geeft de sector tijd. Daarbij is er de mogelijkheid om te voldoen op bedrijfsniveau in plaats van dierniveau en is intern salderen mogelijk. We zien dat er in de effecten, analyse en berekeningen nog onduidelijkheden zijn en het blijft een zorg, en vraagt aandacht, dat we nog steeds te maken hebben met een onvoldoende geactualiseerd BVB-bestand en er ook nog duidelijk sprake is van een achterstand in de feitelijke aanpassing van de stallen. Vergunningen en rechten in relatie tot het werkelijke aantal dieren geven ook nog steeds een vertekend beeld van de werkelijke stikstofdepositie. Daarom is meten weten en wordt het ook hier steeds belangrijker om het monitoren en beleidsmaatregelen en de urgentie, om passend beleid te kunnen beoordelen.

Stalsystemen, hebben we vanochtend ook besproken in het themagesprek over de IOV, hebben een groot effect. Echter, onderbelicht hierin zijn de overige bronmaatregelen, zoals voer- en managementmaatregelen. Wij vragen de gedeputeerde dan ook op welke wijze deze bronmaatregelen een plek hebben in de IOV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, en er is een interruptie van de heer Meijer, D66.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik sloeg even aan op de opmerking van Lokaal Brabant dat zij constateren dat het niet duidelijk is hoeveel dieren er nou feitelijk in de stallen zitten en dat zij het vergunde aantal dieren en het werkelijke aantal dieren ingewikkeld vinden. Kunt u daar nog heel even wat uitleg over geven misschien?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ik vind het niet ingewikkeld, maar het is blijkbaar nog steeds zo-, sorry voorzitter, ik ging al-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, mijnheer Van den Broek, het is goed.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Excuses. Nee, laat helder zijn dat dat wat wij op dit moment aangeven als omvang gerelateerd is aan vaak de rechten en niet aan de werkelijke dierenbestanden. Dat verschil, zeg maar, is nog onduidelijk. Of het ingewikkeld is, is een ander verhaal, maar ik vind het wel onduidelijk. Dat geeft nog een ruimte dus eigenlijk die we niet inzichtelijk hebben en die er feitelijk wel is. Dat heeft enerzijds ook te maken met de actualisatiestanden die op het moment nog achterlopen. Nou ja, een bekend verhaal, denk ik, ook voor u.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dat brengt mij tot mijn tweede vraag, want u vindt dit blijkbaar belangrijk, en u vindt dit belangrijk omdat, als je dus stikstof zou reduceren met de vergunde capaciteit in plaats van met de werkelijke capaciteit, de natuur er niks aan opschiet, neem ik aan. Heb ik dat goed begrepen van u?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dat heeft u wel goed begrepen, ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan nog een laatste vervolgvraag?

De heer **Meijer** (D66): Ja, want dan brengt mij dat op het punt dat ik aanneem dat uw motie 241 zult steunen, want die gaat er dus vanuit – en ik snap dat u hem nog niet gelezen heeft, hoor – dat we uitgaan van het werkelijke aantal aanwezige N-emissies in plaats van vergunde emissies, en daarmee kom ik tegemoet aan uw zorg. Dus ik reken op uw steun op motie 241.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): U geeft mijn antwoord al: ik heb hem inderdaad nog niet kunnen lezen, maar dat ga ik zeker doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Prima, dan kunt u verder met uw betoog.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ten aanzien van het voorliggend voorstel hebben we nog een andere vraag openstaan. In regelwijziging 2 is ook de termijn voor het indienen van een aanvraag in de IOV komen te vervallen. Met de aangepaste datum vervallen de huidige indientermijnen. Echter, dat vraagt wel hoe we met de nieuwe datum om willen gaan in relatie tot nieuwe innovatieve bronmaatregelen op weg naar 1-1-2024. De vraag daarvoor: kunt u in de komende jaren op regelmatige momenten bij de Staten terugkomen over de status, als het gaat over de time to market-bronmaatregelen, welke beschikbaar komen onderweg naar 1-1-2024?

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dan is er een interruptie van de heer Boon, PVV.

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik wil even doorgaan op de vragen die de heer Meijer stelde, want ik sta er anders in. Het verbaast me dat Lokaal Brabant een 180 graden-draai gemaakt heeft. Dat is veel in die vergunde ruimte, dus de latente ruimte. Daar heeft de boer een vergunning voor gekregen, want dat is gewoon eigendom. Dus u wilt nu dat eigendom van de boer gaan afpakken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Nee, ik heb het hier niet over rechten. Ik heb het hier over het meetbaar maken van emissies, deposities, als we dat doen op vergunde rechten, maar niet op de werkelijke dieren die er zijn, en als we dat meten, dan weten we dat ook. Dus we willen graag dat dat gemonitord wordt en gemeten wordt, dan hebben we het over de feitelijke depositie en niet over een rekenkundige depositie. Dat is het verschil, niet meer.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vervolgvraag van de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Als boeren hun stal moeten gaan aanpassen, gaat u dan uit van het daadwerkelijke aantal, of van de vergunde?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Bij stalaanpassingen zal het gaan voor de vergunde, maar we zullen wel moeten kijken in hoeverre daar nog gebruik van gemaakt wordt of niet. Dus we willen wel naar

de feitelijke activiteit kunnen blijven kijken. Dat heeft ook een rechtmatigheid, want als dat niet gebruikt wordt na zoveel tijd, kan dat ook ingetrokken worden. Maar daar zijn regelingen voor, dus daar zullen we wel wat zorgvuldiger naar moeten gaan kijken. Ik meen ook te begrijpen, ook vanuit de omgevingsdienst, dat de actualisaties wat betreft gemeentes, om daar zicht op te hebben, dat daar wat achterstand in is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wilt u nog een vervolgvraag stellen, mijnheer Boon?

De heer **Boon** (PVV): Nee, voorzitter, dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, genoeg. De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ik hoop dat we met elkaar in ieder geval in de komende omgevingsverordening zoals we daar nu mee bezig zijn, ook op de thema's en de visies die we met elkaar bespreken, zoals vanmorgen, verdere stappen gaan maken in het IOV-overleg. Deze ochtend hebben we ook gezien dat we die stappen niet alleen kunnen maken, maar ook dat dat resultaten gaat geven en gaan bereiken. De problematiek is complex en vraagt om integrale en gebiedsgerichte aanpak, samen met de omgeving, waarin ook burgers en agrarische ondernemers in gesprek en dialoog komen. Wij gaan graag actief met Statenleden in gesprek ook ten aanzien van de keuzes die we moeten maken hierin. Daarbij wil ik het voor vandaag laten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel voor uw bijdrage. Ondertussen deel ik u mede dat er weer twee nieuwe moties ingediend zijn. Deze waren van de Partij voor de Dieren: motie 243 met als titel 'Resterende ondersteunende maatregelen transitie veehouderij schrappen', die wordt mede ingediend door de Partij van de Arbeid, en motie 244, 'Voorkom slachtoffers van brand en verstikking in nieuwe stalsystemen'. U kunt ze weer vinden op iBabs. Dan gaan we nu naar de laatste bijdrage voor vandaag, in ieder geval wat betreft de eerste termijn voor Provinciale Staten, de heer Vreugdenhil van ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. Niet alles kan. Dat was de pakkende titel van de commissie-Remkes en toen in mei vorig jaar de PAS-uitspraak kwam, leek er ook wel een bom in Nederland te ontploffen. Tegelijkertijd zijn we in Brabant al veel en veel langer bezig met het hele stikstofvraagstuk. Toen ik in 2007 Statenlid werd, lagen er eigenlijk twee grote vraagstukken op dit terrein: de verdroging en de vermesting, de stikstofuitstoot. Ik heb me dan ook altijd ingezet voor een goede uitvoering van het convenant dat in 2009 gesloten werd, ook samen met de provincie Limburg en tal van partners, waarin we een reductie van 50 procent zouden gaan realiseren in Brabant. In die tussentijd heb ik de PAS zien komen en gaan als Statenlid. Ik heb gezien dat er in Brabant een stikstofdepositiebank werd opgericht en ook weer de teloorgang van die stikstofdepositiebank meegemaakt, de decentralisatie van het hele natuurbeleid. Als ik dan kijk in de afgelopen jaren, dan hebben we echt heel veel stevige discussies gevoerd, maar ik heb het gevoel gehad dat we steeds meer het doel uit het oog verloren zijn. Steeds meer kwam de focus te liggen op het middel "wat schrijven wij nou voor als provincie?", juridisch afdwingbaar, want we moeten de ruimte ook weer benutten voor andere economische activiteiten. En zo is er eigenlijk, denk ik, een hele generatie aan politici ontstaan in Brabant die op dit vraagstuk eigenlijk alleen maar over deadlines gesproken hebben, waarbij het uitstel van een jaar gezien werd als een overwinning voor de een en het verlies voor de ander. Voorzitter. Het leverde ook hele stevige en scherpe maatschappelijke discussies op, die steeds scherper werden, en verhitte politieke discussies. Ik hoef niemand wat te zeggen na vorig jaar. Alleen, de echte gevolgen voor wat er speelde werden gevoeld aan de keukentafel, waar toekomstplannen gemaakt moesten worden. Die werden gevoeld midden in de natuur, waarin terreinbeheerders de gevolgen zagen voor de biodiversiteit. Niets doen is dus ook absoluut

geen optie, de uitspraak van de PAS laat dat ook wel zien. Wat ons betreft is de kern van de aanpak een realistische en een eerlijke manier, waarin elke sector en iedereen proportioneel bijdraagt. Ik ben blij dat we daar ook in de gebiedsgerichte processen invulling aan gaan geven. Als je dat niet doet, vlieg je ook zomaar uit de bocht. We zagen dat deze week, toen er een krantenartikel was dat vrij populistisch was en meteen een aantal partijen zeiden van: ja, maar als we die enkele kalkoenboerderij nou opruimen, dan kunnen we weer 130 gaan rijden, of dan kunnen we weer helemaal gaan bouwen. Was het maar zo simpel, voorzitter. En dan denk ik wel eens aan Wim van de Donk terug, die ongetwijfeld op dat moment had gezegd: mensen, het loket van makkelijke oplossingen is gesloten.

Als ik nu kijk wat hier voorligt, dan ligt er echt daadwerkelijk een voorstel dat, denk ik, ook wel uniek is in Nederland, waarbij we 60 procent van de huidige uitstoot aan stallen reduceren, 10 kiloton reductie aan ammoniak, 252 mol per hectare per jaar. Dat is ook belangrijk voor de natuur, maar dat doet wel stevig pijn op een heel aantal terreinen, en dat moeten we wat mij betreft dan ook niet rücksichtslos doen, maar we moeten daar de proportionaliteit in zien, waarbij we ook, in lijn met de heer Bakkes, die daarin ook de gevolgen ervan neergezet heeft, ook op een goede manier de hardheidsclausule wat ons betreft kunnen toepassen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heb twee Statenleden voor u die met interrupties klaar staan. De eerste is de heer Meijer van D66.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, even voor de administratie: er is een gecorrigeerde motie van de heer Vreugdenhil en mij ingediend; dan hebben we dat maar weer geregeld. Dat scheelt mij weer tijd in de tweede termijn.

Motie M240A-2020: Green Deal Kalverhouderij

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 27 november 2020;

behandelend Statenvoorstel 79/20 Vaststelling Interim omgevingsverordening-regelwijziging 2;

constaterende dat:

- sinds 2014 in de provincie Noord-Brabant volop ingezet is op de transitie in de veehouderij;
- de provincie het terugdringen van uitstoot ondersteunt en stimuleert via het innovatiespoor;
- vrijwillig staken van veehouderijbedrijven zoals in de warme sanering varkenshouderij ook de uitstoot van de veehouderij vermindert;

overwegende dat:

- de werkgroep Emissiereductie Kalverhouderij in februari 2020 Provinciale Staten heeft geïnformeerd over haar gedachtevorming rondom een extra optie om te voldoen aan het huidige provinciaal beleid;
- een Green Deal kan voorkomen dat kalverhouders in Brabant op een later moment alsnog getroffen worden door eventueel te ontwikkelen Rijksbeleid;
- initiatieven vanuit de sector die goed aansluiten bij de provinciale doelstellingen in principe altijd op een welwillende overheid moeten kunnen rekenen.

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- in gesprek te treden met de werkgroep Emissiereductie Kalverhouderij om te verkennen/onderzoeken of naast het huidige tijdstraject voor kalverhouders om hun stallen aan te passen, er een extra mogelijkheid kan ontstaan waarbij dierplaatsen van stoppende kalverhouders worden opgekocht om te voldoen aan de gestelde eisen.
- zich in te spannen via een Green Deal met het Rijk te borgen dat hierbij in de toekomst geen stapeling plaatsvindt met rijksregelgeving met hetzelfde doel van vermindering van uitstoot."

Arend Meijer, D66

Martijn de Kort, PvdA
Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP.

Mijn vraag gaat over het onderzoek van deze week. Mijn partij heeft onder andere gepleit voor het zo snel mogelijk uitkopen van de top-stinkers, eigenlijk. U zegt nu dat dat populistisch is aangepakt, maar wat is uw antwoord dan om op korte termijn de woningbouw weer vlot te trekken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Mijnheer Meijer, op dit moment hebben we eigenlijk nauwelijks problemen met de bouw van woningen. Kunt u mij voorbeelden noemen waarin het echt op dit punt vastloopt en waarin er geen oplossingen zijn? Kunt u mij voorbeelden noemen? Ik zie een minister van I&W die volop tracébesluiten aan het nemen is en daarmee gewoon de ruimte heeft om blijkbaar een A27 dwars door Amelisweerd neer te zetten. Dat neemt niet weg dat we een aantal stevige maatregelen moeten nemen, maar het ook wel even in de huidige context zien van waar we staan en ook de ruimte die gecreëerd is, onder andere door de 100-maatregel, waardoor de woningbouw weer voldoende vooruit kan – we hoorden het ook afgelopen week nog in de Tweede Kamerdebatten. Dat is wel het eerlijke verhaal. En als u dan nu ook weer zegt “de top-stinkers”, ja, dan denk ik dat dat op geen enkele manier recht doet aan het onderzoek waarin een aantal bedrijven opgepakt zijn die een bepaalde piekbelasting hebben, waarin op geen enkele manier aangegeven is of dat ook tot depositie op de natuurgebieden leidt. Laten we daar voorzichtig in zijn, want het vraagstuk is veel ingewikkelder dan op deze manier makkelijk zeggen “dan kunnen we met z’n allen weer 130 gaan rijden”.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vervolgvrage de heer Meijer? Ja.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, mijn partij is voor de snelheidsreductie, dus laten we niet doen alsof wij dit nu bepleiten om 130 te rijden. D66 maakt zich vooral zorgen over al die starters die op dit moment geen huis kunnen vinden. We zien gewoon dat de woningmarkt op dit moment behoefte heeft aan bouwen, bouwen, bouwen. Overigens vinden wij elkaar daar op andere podia altijd, als u zegt dat de woningbouw weer vlot getrokken moet worden. En bouwen in het buitengebied, dat bepleit u, zodat het woningtekort aangepakt kan worden. Daar is mijn partij geen voorstander van, maar dan zegt u ineens: er moet gebouwd kunnen worden. Dus waar ik alleen een reactie op gaf, was dat u zei dat de bedrijven die in het onderzoek naar voren kwamen, dat die niet uitgekocht zouden mogen worden. En mijn partij zegt: laten we dat zo snel mogelijk wel doen, omdat we misschien niet het hele stikstofprobleem oplossen, maar omdat we wel een grote hap van de emissies uit de markt trekken op die manier. En daar reageer ik op.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik denk dat we het daarover met elkaar eens zijn, maar als je denkt dat je even makkelijk met een kalkoenbedrijf in Ermelo uitkopen, dat je met z’n allen weer 130 gaat rijden, wat een aantal politici wel daadwerkelijk zei, of dat je kan denken dat je in de Randstad weer volop kan gaan bouwen, zo simpel ligt het niet, en laten we daar ook eerlijk in zijn, want dan versimpelen we het vraagstuk niet. Maar ik ben het met u eens, en volgens mij heb ik dat net ook in mijn tekst gezegd: dat neemt niet weg dat we wel om verschillende redenen, en mijn belangrijkste reden is ook echt de natuur-reden wat dit betreft en niet de reden om weer zoveel mogelijk te kunnen bouwen, dat we daarmee ook echt een pas op de plaats moeten maken. Daar heb ik me al vanaf 2009 voor ingezet, en daar zal ik me voor blijven inzetten in de komende periode.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan is er nog een interruptie van de heer Boon, PVV.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, het loket makkelijke oplossingen is gesloten, dat ben ik met u eens. Maar er is wel iets wat Nederland uniek maakt: ons stikstofmodel, hoe wij dat meten, het AERIUS-model. Als wij gewoon de internationale modellen pakken, die veel gebruikt worden, dan heeft de landbouw al lang zijn doelen gehaald. Is het niet veel beter om van die stikstofwaanzin, die bureaucratische regels die uw minister in Den Haag maakt, afscheid te nemen en een model te pakken waar we wel mee vooruit kunnen, zodat we wel gewoon een gunstige oplossing hebben?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Kijk, ik zal aan uw bijdrage nog komen van dat wij ook het liefst van de modellen af willen en dat we gewoon naar echt daadwerkelijk meten willen gaan, real time meten. Daar zal ik zo met een voorstel toe komen. Maar het belangrijkste, meneer Boon, is niet op dit moment zeggen van "we moeten modellen", het belangrijkste vind ik nu, en dat heb ik vaker hier ook in de Staten gezegd, dat we niet met verschillende modellen gaan werken, dat we een model pakken dat het wegverkeer daarin bevoordeelt en vervolgens dat combineren in externe saldering met de opkoop van ammoniak, waardoor uiteindelijk toch weer meer stikstof op de natuur komt. Misschien vind ik dat nog wel een veel groter vraagstuk, dat misschien al opgepakt moet worden, dan een hele discussie over modellen te gaan doen, maar ik ben het met u eens: laten we gaan meten, zodat we dan op die manier ook daadwerkelijk vanuit de effectieve winst en de effectieve uitstoot ook onze vergunningen kunnen gaan afgeven en daarop kunnen gaan handhaven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Heel goed, ik neem aan dat dat voldoende beantwoord was voor de heer Boon, want ik zie hem niet meer. De heer Ludwig heeft ook een interruptie.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank, voorzitter. "Het loket van makkelijke oplossingen is gesloten" is natuurlijk een prachtige uitspraak. Alleen, het gaat er natuurlijk wel om wat voor vervolg je hieraan geeft. Wat Groenlinks betreft is het niet of-of, maar en-en, dus zowel kijken naar piekbelasters, zowel kijken naar achtergronddeposities, zowel kijken naar de industrie als zowel kijken naar de veehouderij. En dan vraag ik me af hoe de uitspraak die u doet rijmt met uw amendement van 14 februari om de stalmaatregelen uit te stellen tot 2028.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, ik denk niet dat wij een amendement voor 2028 in hebben gediend. We hebben juist op 25 oktober 2019 een amendement ingediend om de stalaanpassingen naar 2024 te doen, om op dat moment, ook al in een hele verhitte landbouwdiscussie, een handreiking te doen aan de Staten, mede ingediend door Lokaal Brabant, en daarmee dus ook aan te geven van "we zien dat er dingen opgepakt moeten worden, maar we komen wel met een realistische termijn daarin". Ik ben heel blij dan dat in ieder geval daar een stuk invulling aan gegeven is hierin. Ik heb nog een aantal wensen, hoor, daar kom ik zo mee, anders wordt gedacht van "hé, we zijn er al". Maar u heeft ons altijd horen pleiten voor een stuk realisme daarin, in combinatie met een aantal aspecten om het ook daarmee daadwerkelijk uitvoerbaar te maken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig nog?

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank, voorzitter. Ik heb het over amendement A16, in 2020 ingediend, en de titel van dat amendement heet 'Uitstel eisen stalaanpassing tot 2028', ondertekend door u en de heer Van Pinxteren, destijds nog in de oppositie. Dat vind ik wel een lastige, want als het loket makkelijke oplossingen voorbij is, dan betekent het ook dat we actie moeten ondernemen. En als dan aanpassingen kunnen – dus we hebben het niet over de sectoren waar het niet kan, maar waar het wel kan –, dan moeten we, is onze mening, dat ook gaan doen. Hoe kunt u dan zeggen van “wij zijn voor een lagere stikstofemissie/depositie” als die makkelijke oplossing telkens wordt verschoven, zodat het loket van makkelijke oplossingen nog niet voorbij is?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Maar mijnheer Ludwig, kijk eens wat er op dit moment- sorry, voorzitter- Oké? Mijnheer Ludwig, kijk eens wat er op dit moment al gebeurt. Kijk gewoon naar de realistische cijfers, dan ziet u ook dat er al een 33 procent gerealiseerd is. Het is niet zo dat er niks gebeurt, het is niet zo dat er niks gereduceerd wordt. Op het moment in 2016, toen we die discussie hadden, lieten alle modellen ook al zien dat die reductie van 50 procent daadwerkelijk gerealiseerd zou worden. Dat neemt niet weg dat we toen ook gezegd hebben “ja, maar als er meer nodig is voor de natuur, moeten we erover gaan nadenken”, dat hebben we ook in het convenant opgeschreven, maar ook nadrukkelijk met een passage erbij “dan doen we dat in combinatie met andere maatregelen bij andere bronnen, zoals verkeer en industrie”, oftewel: niet alleen kijken naar stalmaatregelen, of niet alleen kijken naar deadlines, maar in de volle breedte het vraagstuk bekijken. Daarom heeft u mij – ja, in die tijd zat u niet in de Staten –, maar daarom heb ik hier altijd in de Staten gepleit voor een gebiedsgerichte aanpak, waarin we kijken wat de opties, wat de mogelijkheden zijn, waarbij ook verplaatsen, mogelijk uitkoop, van piekbelasters, zoals u dat dan noemt, van bedrijven die heel dicht op Natura 2000-gebieden zitten, daarin een mogelijkheid is. En die zaken zijn gerealiseerd in de afgelopen jaren. Dus nu net doen alsof vanaf 2009 niks gebeurd is, dat is echt bezijden de waarheid. Ik hoop dat we weer op een moment komen dat we met elkaar, terreinbeherende organisaties, natuur- en milieuorganisaties, de landbouwsector en alle andere partijen, weer gezamenlijk de schouders kunnen zetten onder een aanpak waarmee we in Brabant weer perspectief gaan bieden voor zowel de agrarische sector als voor de natuur, als voor de economische ontwikkeling.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, heel goed. Dan nog een laatste vraag van de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank u, voorzitter. U hoort mij niet zeggen dat er in het verleden niets gedaan is, alleen wel dat de opgave enorm groot is en dat daarom moet worden ingegrepen. Die 33 procent is overigens net iets minder als je het goed bekijkt, want van 133 procent gaat naar 100, dus dan kom je net op de 25 procent ongeveer uit, en dat is benoemenswaardig. Alleen, we hebben wel een transitie te maken, en dan vind ik, als we de woorden van Wim van de Donk navolging willen doen, ‘het loket van makkelijke oplossingen is gesloten’, betekent ook wel keuzes maken en dat mis ik wel als tegelijkertijd een amendement wordt ingediend om weer naar 2028 te gaan.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Maar meneer Ludwig, o, sorry voorzitter, ja, digitaal is toch even wat anders. Maar meneer Ludwig, als u nu ziet dat hier een voorstel voorligt waarin we 60 procent reductie gaan halen, waarin we 10 kiloton, uniek in Nederland, gaan reduceren de komende jaren, 225 mol per hectare, dan wordt hier toch echt een substantiële stap daarin met elkaar gezet. Als ik even kijk naar het voorstel dat GroenLinks in de Tweede Kamer ingediend heeft als initiatiefwet, dat zit hier ver en ver en ver onder. Dus we zetten hier ook echt stevige stappen met elkaar. Dat is ook nodig vanuit de situatie van Brabant, maar laten we dat ook met elkaar benoemen, want dat geeft ook weer de gezamenlijkheid om aan het voorstel te werken en niet meer tegenover elkaar te staan en net te doen alsof de bijdrage van de een

maar gebagatelliseerd kan worden en aan de andere kant dat er niks moet gebeuren. Daar moeten we echt weer in het midden met elkaar uit komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan voor de orde ook van de vergadering deel ik mede dat motie 240 is komen te vervallen omdat er een nieuwe motie M240A is, en die is straks ook beschikbaar op iBabs. Mijnheer Vreugdenhil, u kunt verder met uw betoog.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: O nee, ik zie een interruptie van de heer Boon, excuus. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, de heer Vreugdenhil zei "samen komen, met elkaar praten, de milieuorganisaties en de boeren". In 2009 is dat gebeurd, er is toen gewoon een uniek convenant gesloten, Limburg was erbij betrokken, Brabant was erbij betrokken, zoiets is eigenlijk nog steeds tot de dag van vandaag ongezien. Er waren hele strenge regels gezet, echt ambitieus, zelfs de milieuorganisaties zeiden dat. De boeren zaten op de goede weg, maar de provincie Brabant heeft dit eenzijdig opgezegd. Het kwam niet eens vanuit de milieuorganisaties, nee, vanuit de provincie. Is het dan niet gewoon beter om nu het convenant te eerbiedigen? Als er aanpassingen moeten worden gedaan, laat dan de mensen die het convenant hebben afgesloten met elkaar weer het gesprek aangaan. Als ze zoveel vertrouwen hebben in die groepen, moeten ze er toch samen uit komen en dan hoeven wij het toch niet als provincie weer op te leggen?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, meneer Boon, daar ben ik ook gewoon eerlijk in: het convenant heb ik altijd verdedigd, van twee kanten heb ik het verdedigd, en in het convenant staat ook opgenomen dat, als er meer nodig is omdat het natuurherstel daarom vraagt, we daarover met elkaar om de tafel moeten gaan zitten, maar wel uitdrukkelijk met de passage dat daarmee ook in de volle breedte naar alle sectoren gekeken kan worden en wat mij betreft ook naar een realistische aanpak. Dus als we het convenant eerbiedigen, dan is dat ook een passage uit het convenant, daar kijk ik niet voor weg. Maar u heeft mij ook altijd horen zeggen in de afgelopen periode dat ik er wel voor wil vechten dat we dat weer met elkaar op die manier kunnen doen en dat niet eenzijdig vanuit de provincie, met een verordening, met een paar deadlines, dat denken te kunnen doorkruisen. Daar heeft u mij aan de zijde gevonden en daarom zoek ik nu ook binnen de politieke werkelijkheid van dit moment naar mogelijkheden en kansen. Daarover kom ik zo ook met een drietal concrete vragen/voorstellen, waarvan ik ook echt hoop dat die omarmd kunnen worden vanuit de coalitie en het college, om ook weer op dat punt terecht te komen om hier met elkaar de komende jaren aan te werken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Goed zo, mijnheer Boon?

De heer **Boon** (PVV): Ik wacht de voorstellen met grote spanning af. We gaan het zien, dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Prima, dan kunt u verder met uw betoog, mijnheer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, en het zou wel mijn hoogtepunt zijn als de PVV daar ook in mee zou kunnen gaan. Laat u verrassen, meneer Boon!

In de afgelopen periode, voorzitter, hebben wij ook heel veel gesprekken gevoerd in het veld en met agrariërs. Overal proef ik ook de bereidheid om er samen ook echt de schouders onder te zetten. De

doelstellingen staan niet zozeer ter discussie, maar er zijn ook echt terechte zorgen waar we oog voor moeten hebben, waar we ook wat mij betreft, ook vandaag in deze Staten, een stap moeten zetten om daarmee ook met elkaar te kijken of we daarin dingen door kunnen pakken. Ik heb dan ook drie belangrijke voorwaarden die we willen stellen, die ik ook stel samen met de 50PLUS-fractie, ook geformuleerd heb, waarmee we dat draagvlak overeind willen houden. En dat is één: maak ook voluit gebruik van het vakmanschap van de boeren en waardeer dan ook de reductie die die met bijvoorbeeld de voer- of managementmaatregelen kan nemen, om die ook mee te kunnen nemen in de emissieberekeningen. Ik vraag aan het college dan ook om de Staten uiterlijk in juli 2021 te berichten hoe dit vorm kan krijgen, waarbij we dus ook gewoon het reductiepad daarin vasthouden.

Twee, voorzitter. Wij vragen om bij de ontwikkeling van de innovaties er rekening mee te houden dat de techniek ook echt aantoonbaar voldoet en ook in de volle breedte van veiligheid, dierwelzijn, economische inpasbaarheid en andere emissies, zoals geur, fijnstof en broeikasgassen, ook daadwerkelijk een verbetering is, en daar de Staten periodiek over te informeren, zodat wij ook op de hoogte zijn van de stand van zaken en daarmee ook de koers blijven houden op nieuwe brongerichte systemen, om daarnaartoe te werken.

En de derde voorwaarde, voorzitter, is dat wij op korte termijn als provincie ook daadwerkelijk starten met proeven om real time de werkelijke emissie te gaan meten, met als doel de vergunningen in de toekomst niet enkel op basis van berekeningen of modellen, maar ook op werkelijk gemeten emissies te kunnen baseren.

Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, er komt een interruptie binnen; ik probeer dit keer heel snel te zijn. De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, nu bent u misschien té snel, want ik was benieuwd of meneer Vreugdenhil klaar was met zijn eisen/wensen. Laat hem dat eerst maar even afmaken en dan volgt mijn interruptie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Helemaal goed. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Bedoelt u dat ik nu de kalverhouderij moet noemen, meneer Meijer? Oké, laat ik die er even bij pakken, want de kalverhouderij is ook een belangrijk aspect, waarvan we zeggen: nou, die heb ik van harte mee ingediend, die motie, omdat dat laat zien dat je ook met een Green Deal, of met de oplossing, in gesprek met elkaar kan kijken hoe je uiteindelijk daar ook komt. Wat mij betreft zijn dit de drie voorwaarden/aspecten die we hier op tafel leggen, dus u mag uw vraag stellen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dus het had gekund. Ja, de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dus het had gekund, inderdaad. Ik ken de heer Vreugdenhil en de ChristenUnie-SGP als een fractie die hier van een stevig debat houden en ook een partij die zich niet met een kluitje in het riet laat sturen. Wat ik nu hoor, zijn drie boterzachte eisen/wensen/voorwaarden, namelijk: we willen periodiek geïnformeerd worden en er moet een doorrekening komen voor veevoermaatregelen. Moet het college daar 'ja' op zeggen en dan stemt u in? Heeft u daar nog een motie voor? Wat moet hier nou uit komen voordat u tevreden bent?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, daar dienen wij een motie voor in, waarin die punten staan, en die zijn niet boterzacht, want het meenemen van voer- en managementmaatregelen in de emissieberekeningen, ook onderdeel van het coalitieakkoord, verwachten wij ook dat dat ook echt vormgegeven gaat worden en daar willen we ook voor juli over geïnformeerd worden. Twee, dat ook vanuit het college, dat continu bezig is met te kijken of er nieuwe innovaties zijn, dat ze ook een aantal voorwaarden

die we daar genoemd hebben, dat ze daar ook daadwerkelijk op toetsen, dus dat ondernemers niet achteraf te maken krijgen met een systeem dat dan toch een andere emissienorm krijgt, of niet effectief blijkt te zijn. Ja, dat is een stevig punt. En het real time meten, waar we al heel erg lang voor pleiten, ja, wat ons betreft is nu dus ook het moment aangebroken dat het ook daadwerkelijk gaat gebeuren. Dus ik verwacht daar ook een heel helder antwoord van het college op, want dit zijn namelijk een aantal punten waarvan de agrariërs zeggen van: kijk, hier zien we ook in dat ons vakmanschap en wat we doen en wat we bijdragen ook gewaardeerd wordt, dat het ook mag leiden tot uiteindelijk het totaalplaatje dat we daarin met elkaar kunnen doen. En dat geeft dat zo'n pakket ook realistisch is, dat het breed gedragen wordt en dat we daarmee aan de slag kunnen gaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dus de emissies zoals die nu vastgelegd zijn, zoals we die nu randvoorwaardelijk stellen in de bijlage, daar plust u eigenlijk het veevoerspoor bovenop, dus in plaats van via een stal kan een ondernemer straks via het voerspoor emissies reduceren, dus dat maakt die bijlage-, dat snap ik dan niet helemaal hoe dat technisch uitvoerbaar is, en daar gaat u over een halfjaar ook achter komen, denk ik. Het tweede is: als u zegt dat er voorwaarden zijn voor stallen voordat we ze op mogen leggen, ja, dat betekent dat er dus de komende drie jaar nog onduidelijkheid is over welke stalsystemen boeren dan wel of niet kunnen gebruiken, want de betaalbaarheid van een stalsysteem zal afhangen van wat er in de komende drie jaar gaat gebeuren. Dat is wat ik bedoel met dat dit een boterzachte eis is, en zo ken ik u eigenlijk niet in een debat.

De **plaatsvervangend voorzitter**:

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik denk dat het helemaal geen boterzachte eis is, meneer Meijer. Als je op een gegeven moment kunt laten zien dat je met andere maatregelen, vervoer- en managementmaatregelen, er zijn allerlei technieken die toegepast kunnen worden, want de wijze waarop je de dieren voert heeft een enorm effect eigenlijk op de emissie daarin, nog veel meer dan gewoon het stalsysteem dat erin zit, dan moet dat ook meegenomen en beloond worden, zodat we ook die omslag naar een kringlooplandbouw, extensivering en dergelijke, daadwerkelijk gaan belonen op dat moment en er niet nog eens een klap overheen komt, maar dan leggen we u toch nog een verplicht stalsysteem daarin op. Dat is een complete trendbreuk ten opzichte van de afgelopen jaren die we daar gehad hebben. Dat het hier nu niet vast ligt, helder, maar we zeggen niet voor niks dat we dat voor de zomer op papier willen hebben, omdat we richting definitieve vaststelling van de omgevingsverordening dat ook daadwerkelijk daar een plek willen gaan geven.

De heer **Meijer** (D66): En dan ten slotte, voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, kort nog.

De heer **Meijer** (D66): Dan zorgt deze motie er dus voor dat er komend halfjaar weer onduidelijkheid is over "wat is nou straks leidend"? Is dat nou straks die bijlage waar stalsystemen aan moeten voldoen en is dat nou het traject waar de ondernemer naartoe kan, of komt er over een halfjaar als gevolg van uw motie misschien toch weer een andere oplossing? Ik snap uw inspanning, meneer Vreugdenhil, laat mij heel duidelijk zijn dat ik begrijp wat u hier doet, maar u creëert onzekerheid en ik wil vooral de ondernemers die meekijken erop wijzen dat dit opnieuw gaat leiden tot discussie over een halfjaar over wat we hier vandaag opnieuw vaststellen.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nee, meneer Meijer, dit gaat leiden tot dat er weer een stuk vakmanschap beloond wordt en dat ondernemers ook na kunnen gaan denken over "hoe kan ik ook in mijn eigen bedrijfsvoering hier stappen gaan zetten die niet afgestraft worden, maar die daadwerkelijk beloond worden?" Op een hele mooie manier kan dit ook invulling geven in de transities waar agrariërs in zitten, in de gebiedsgerichte processen waar we aan zitten te bouwen. Dus het levert geen onzekerheid op, maar een trendbreuk met het verleden, en daarmee ook gebruikmaken van de kracht van ondernemers die hier op een hele goede manier mee aan de slag kunnen gaan.

Voorzitter, ik was eigenlijk aan het afronden-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, want u heeft formeel nog veertig seconden.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Precies. Ik wou recht doen aan de opmerking van de heer De Kort, want ik ben het helemaal met hem eens dat we moeten komen weer tot een brede landbouwdiscussie en niet meer tot alleen maar een discussie over termijnen. Ik hoop dat we hiermee ook een stuk rust kunnen creëren, de schouders eronder kunnen zetten, en weer tot die discussies kunnen komen die leiden tot een duurzame toekomst voor onze landbouw, een eerlijke prijs voor onze ondernemers en die ook daadwerkelijk toe werken naar het sluiten van de kringlopen. Het zou mij een lief ding waard zijn als wij die discussies in de komende jaren met elkaar weer kunnen gaan voeren.

Dank u wel.

Motie M245-2020: Toekomstperspectief voor boeren en natuur

"Provinciale Staten van Brabant,

in vergadering bijeen op 27 november 2020, behandelend Statenvoorstel 79/20 Vaststelling omgevingsverordening - regelwijziging 2;

overwegende dat

- met de voorliggende wijziging in de komende acht jaar de stikstofuitstoot uit stallen door de Brabantse agrariërs teruggebracht wordt met 60 procent, van 17,82 naar 7,36 kton ammoniak per jaar;
- de reductie die door de agrariërs gerealiseerd wordt belangrijk is voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen in de N 2000-gebieden en goed is voor de natuur;
- het college onderschrijft dat naast de stalaanpassingen in de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof breder wordt gekeken dan alleen de stikstofreductie vanuit stalsystemen en daarbij uitgaat van een evenwichtige bijdrage in de stikstofreductie in alle sectoren;
- de versnelde stalaanpassing een grote impact heeft op veel agrarische ondernemers en hun gezinnen;
- het daarom van belang is dat de regelwijziging niet 'rücksichtslos' doorgevoerd wordt maar er oog blijft voor proportionaliteit en maatwerk waar nodig;
- het van belang is dat ondernemers daadwerkelijk een keuze hebben om brongerichte maatregelen door te voeren op hun bedrijf.

vragen het college

- het vakmanschap van de boer te waarderen en de reductie door voer- en managementmaatregelen die de ondernemers realiseren mee te nemen in de emissieberekeningen en de Staten uiterlijk juli 2021 te berichten hoe dit vorm kan krijgen;
- bij de ontwikkeling van innovatie er rekening mee te houden dat de techniek aantoonbaar voldoet en qua veiligheid, dierwelzijn, economische inpasbaarheid en andere emissies zoals geur, fijnstof en broeikasgassen, een verbetering is en de Staten periodiek te informeren over de stand van zaken met betrekking tot nieuwe brongerichte systemen;

- op korte termijn te starten met proeven om real-time de werkelijke emissie te meten met als doel de vergunningen in de toekomst niet enkel op berekeningen maar ook op werkelijk gemeten emissies te kunnen baseren;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP

Chris Spooren, 50PLUS

Jan-Frans Brouwers, 50PLUS.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, en dan deel ik mede dat motie 245, ‘Toekomstperspectief voor boeren en natuur’ van ChristenUnie-SGP en 50PLUS zojuist ingediend is en deel uitmaakt van onze beraadslagingen. Daarmee zijn wij aan het einde gekomen van de eerste termijn van dit agendapunt. Ik stel voor tien minuten te schorsen. Tot over tien minuten dan.

Schorsing (16.28-16.41)

De **plaatsvervangend voorzitter**: We zijn er weer. Dag allemaal. Wat mij betreft kunnen we nu door naar de eerste termijn van GS. Ik zit even te kijken of ik mevrouw Lemkes al in beeld zie. Een beetje lastig op deze manier. Ja, daar verschijnt ze. Nou, het was een flink debat al hè?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, zeker, maar het is ook een belangrijk onderwerp, dus-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Absoluut.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter.

Regelmatig verblijf ik in de natuurgebieden van ons mooie Brabant en regelmatig ben ik in gesprek met boeren, helaas dit keer aan een digitale keukentafel. Als je in de natuurgebieden bent en met de boeren praat, dan ben je echt bewust, en dan full proof ervaar je wat de opgaven zijn die we hebben, zowel op het gebied van natuur als op het gebied van de agrarische sector. Het gaat zowel om de instandhouding van natuurdoelen als om de instandhouding van de agrarische sector, die zo belangrijk is voor onze Brabantse economie en ook voor onze leefomgeving. Vandaag leggen we dus de wijziging van de IOV aan uw Staten voor en die IOV, dat wil ik ook benadrukken, staat natuurlijk niet op zich, maar maakt deel uit van een totaal instrumentarium, onder andere de ondersteunende maatregelen die we als provincie beschikbaarstellen om onze boeren toekomstperspectief te kunnen blijven bieden, met het bouwen aan verdere verduurzaming en aan een nieuw evenwicht tussen agrarische sector en leefomgeving. Dat is dus nodig vanwege de urgentie voor die instandhouding van zowel natuur als onze boeren, die voor ons allemaal belangrijk is, die natuur, en zeker ook de agrarische sector dient. Innovatie is daarbij heel erg belangrijk en innovatie kost tijd en kruim. Dat ervaar ik ook in de gesprekken, niet alleen met boeren, maar ook met de systeemontwikkelaars, die ik heb. Dat realiseren we ons en daarom bieden we met deze IOV en de ondersteunende maatregelen ruimte om keuzes te maken aan de boer voor zijn of haar toekomst, en daarmee ook voor de toekomst van Brabant. En dat doen we op een basis die realistisch en haalbaar is, zoals we hebben afgesproken in ons bestuursakkoord.

En dan ga ik eigenlijk naar uw vragen toe en uw opmerkingen, met dank daarvoor. Die loop ik in algemene zin en ook per fractie graag na.

Dan begin ik met de fractie van de VVD, Wilma Dirken. Die heeft eigenlijk gepleit, en in feite proef ik dat in nog een aantal andere bijdragen, voor een beleid op het gebied van landbouw, een beleidskader waarmee we echt naar de toekomst kijken van de sector, en de agrarische sector als een normale economische sector beschouwen. Op 11 december gaan we u uitnodigen voor een themabijeenkomst op het gebied van het

beleidskader en daar praat ik graag met u verder en hoor ik ook graag uw ideeën over die toekomst van de agrarische sector, die we als normale economische sector beschouwen.

Dan naar de vragen die gesteld zijn vanuit de VVD, en dat gaat over de voer- en managementmaatregelen: of die nog niet worden meegenomen. Nou, in feite worden die al wel meegenomen en we nemen die ook weer mee, de ontwikkeling daarin, naar de definitieve omgevingsverordening die begin 2022 van kracht zal worden. Dus die worden al meegenomen. Daar zijn meer vragen naar gesteld, dus bij dezen ook beantwoord.

Mevrouw Dirken vroeg ook wat er nog wordt geagendeerd, wanneer en wat er aan de orde komt op het gebied van innovatie van brongerichte systemen. Nou, de time to market is ook een aspect dat we op weg naar de definitieve omgevingsverordening nauwlettend blijven volgen, en dat geldt ook voor die voer- en managementmaatregelen en ook andere aspecten die mogelijk een rol kunnen spelen. Ik wil u graag een overzicht geven van die agendering; dat zal ik ook doen.

Dan is er ook iets gevraagd over de vergunningencapaciteit, niet alleen door de VVD, maar ook door andere partijen. Daarvan kan ik u zeggen dat wij daar natuurlijk al naar gekeken hebben. Er heeft een taskforce gekeken naar de capaciteit die nodig is als we deze vergunningen willen verwerken. Ik wil niet onder stoelen of banken steken dat dat een grote opgave zal zijn voor ons, temeer omdat heel veel vergunningen door de PAS nu stil zijn komen te liggen en op enig moment ook weer gelegaliseerd zullen moeten worden. Dat neemt niet weg dat we goed hebben gekeken. We hebben gekeken hoe we systemen anders kunnen inrichten, we kijken hoe we capaciteit kunnen uitbreiden op dat gebied en ook op maat kunnen snijden voor deze opgave. We werken er hard aan. Daarmee kan ik niet garanderen dat het nu ineens allemaal opgelost zal zijn, maar u mag ervan uitgaan dat we daar heel serieus naar kijken, om dat niet de belemmering te laten zijn om tijdig, per 1 januari 2024, aan de reductie-eisen te voldoen.

Het CDA heeft gevraagd naar de doorlooptijden voor de vergunningen: aan welke knoppen we kunnen draaien – nou, dat heb ik eigenlijk net al eventjes beantwoord – en welke mogelijkheden we zien om gebruik te maken van Rijksmiddelen voor innovatie en voor die transitie-middelen die we kunnen inzetten voor innovatie. In feite doen we dat al. Op Rijksniveau worden nu verschillende regelingen van kracht. Een van die regelingen op innovatiegebied is de SBV-regeling – het stimuleren van die brongerichte systemen – en ik kan u vertellen dat dankzij onze taskforce toekomstbestendige stallen, waarin we dus geïnvesteerd hebben, vanuit de ondersteunende maatregelen onder andere, wij een van de eerste zullen zijn die daarvan gebruik kunnen maken, omdat wij daarop voorbereid zijn. Wij kunnen dus inderdaad aanvragen indienen. Dus die regeling, daar zullen we zeker gebruik van maken. Wij willen ook zeker uw Staten – en er is gevraagd jaarlijks – informeren over de beschikbare systemen die er zijn. Dat zullen we zeker ook doen.

Er is ook gevraagd naar de betaalbaarheid van systemen. Wij hebben een deskundigencommissie die het totaalplaatje bekijkt, de technische geschiktheid van systemen, maar ook daarbij de economische haalbaarheid meeneemt, hoewel dat laatste altijd bedrijfsspecifiek zal zijn en een beslissing van de ondernemer om al dan niet een investering te doen. Het is niet zo dat wij op de stoel van de ondernemer willen of kunnen gaan zitten.

Dan heeft de heer Swinkels een reksom voorgelegd op basis van het rapport van de commissie-Remkes. Plussen en minnen zijn geen cijfers, maar waarderingen en wij denken dat wij uiteindelijk onder de streep wel degelijk op een plus terechtkomen met onze maatregelen. U heeft al gezegd: die resultaatverplichting is een echte plus. Die termijn wordt verlengd en daardoor wordt het resultaat iets later bereikt, maar we gaan het wel bereiken en de natuur gaat er in ieder geval niet op achteruit, want dat is ook een belangrijke eis die gesteld wordt om dit te kunnen doen.

En dan heeft u gezegd: die overgang van stalniveau naar bedrijfsniveau. Ja, die maakt het mogelijk dat boeren tijd kunnen nemen om te beslissen over hun investeringen, en het zal ook een aantal boeren ertoe brengen om iets langer hun bedrijfsvoering door te zetten. Ik zie een interruptie-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, er is een interruptie van de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter. Ja, ik heb een interruptie op het punt dat de gedeputeerde zegt "de natuur gaat er niet op achteruit". Daar zou ik nog wel meer een reflectie op willen hebben, omdat dit voorstel ervoor zorgt dat we noodzakelijke maatregelen later nemen. Dus ook de stikstofreductie later zal worden ingezet, en we weten van stikstof: als het zich ophoopt op de bodem, dat de natuur dan achteruit gaat in zwaar overbelaste situaties. Dus graag daar nog een verduidelijking op.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Nou ja, daar hebben we naar gekeken, want dat is een eis. Het is aantoonbaar dat dat niet het geval zal zijn. De verbetering zal wat later zijn, maar er zal geen sprake zijn van een zodanige verslechtering dat de verbetering in de wielen rijdt, om het maar zo te zeggen. Alleen het tempo zal anders zijn, dat is wel het geval, en dat heeft u ook kunnen zien in de rapporten die als bijlagen zijn toegevoegd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dan heb ik toch een ecologisch rapport gemist bij de stukken. Ik zou heel graag deze uitspraak gestaafd zien, want volgens mij klopt deze uitspraak niet en ook niet volgens de ecologen die ik spreek. Er is een zwaar overbelast stikstofgevoelig gebied en als zich daar jaar-in, jaar-uit stikstof blijft ophopen, dan gaat het achteruit en het zal een tijdje duren voordat dat wordt opgelost. Ik heb in ieder geval niet – maar ik kan het gemist hebben – een ecologisch onderbouwingsrapport gezien bij dit voorstel.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Nee, we hebben gekeken naar de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden en de gebiedsanalyses voor de Brabantse gebieden en daarin zijn natuurherstelmaatregelen uitgewerkt. Wanneer deze maatregelen tijdig worden uitgevoerd, en dat zijn we van plan – u weet ook dat ook landelijk extra natuurmiddelen beschikbaar komen, u heeft vanmorgen in de gebiedsgerichte aanpak kunnen horen van collega Erik Ronnes hoezeer wij gaan inzetten en gaan versterken door middel van de gebiedsgerichte aanpak in dat natuurherstel –, dus wanneer deze maatregelen tijdig worden uitgevoerd, is de verwachting dat er geen verdere verslechtering van Natura 2000-gebieden in de periode '21-'23 plaatsvindt ten gevolge van dit uitstel. Dus daar hebben we wel degelijk naar gekeken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dan nog een laatste vraag, de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dat betwijfel ik zeer, omdat we namelijk weten, en de ecologen die ik spreek geven dat ook aan, dat je op een gegeven moment niet meer kunt afplaggen, dat je op een gegeven moment niet meer steenmeel kunt blijven gooien. We zitten in een zwaar overbelaste stikstofsituatie. Dat betekent dat elk jaar dat we later optreden, de verslechtering doorzet, en we hebben een enorme opgave. Ik zou het fijn vinden, om mij te overtuigen, dat er later nog ergens een rapport over wordt geschreven, of voorgelegd, want ik heb het tot op dit moment niet gezien, en het is ook contrair aan wat ik zelf hoor vanuit het veld.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, wij hebben het uiteraard bekeken in dit kader en dit is onze conclusie op dit moment, mijnheer Ludwig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is er nog een interruptie van de heer Swinkels van de SP.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, dank u, voorzitter. Over hetzelfde onderwerp, want het is eigenlijk als volgt. Je zet de kraan open, laat het bad vollopen en je neemt je voor het over twee jaar dicht te draaien. Nou zegt

u, dat vind ik wel wat lang, ik zal het misschien over een jaar dichtdraaien. Al die tijd loopt het bad vol en blijft de kraan lopen. We kunnen wel zeggen dat we uiteindelijk op hetzelfde depositieniveau terechtkomen, maar alle depositie die ondertussen heeft plaatsgevonden is er wel méér. Dus er vindt in de periode van de verlenging meer depositie plaats dan eerst en al die depositie is nadelig voor de natuur en moet eventueel met natuurherstelmaatregelen dus ook weer hersteld worden. We kunnen niet volhouden in dit verhaal dat dit goed is voor de natuur of geen verschil maakt. Het maakt wel verschil, en die consequenties neemt dit provinciebestuur.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dit was een korte opmerking van uw kant, geen vraag. Dan is er nog een interruptie van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nou, ik ben wel blij met de introductie van meneer Swinkels eigenlijk, want mijn vraag gaat erover dat ik de gedeputeerde hoor zeggen: dit kunnen we doen, zolang we maar met emmertjes bij het bad blijven staan om af en toe ook water er weer uit te halen – en dan kun je nog discussiëren over of die emmertjes wenselijk zijn, dat deed de heer Ludwig. Mijn vraag is eigenlijk veel politieker: wat doet deze gedeputeerde als de emmertjes niet voldoende blijken te zijn?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Vooralsnog verwachten we dat niet. Natuurlijk zijn we hier aan het besturen om zaken op te lossen als dat nodig mocht zijn, maar we hebben dit goed bekeken en we denken dat dit dus op deze manier kan. Dat natuurherstel heeft wel degelijk effect en dat effect is groter dan het kleine beetje extra depositie dat we in die korte periode hebben. Dus dat is in feite de rekensom, zou je kunnen zeggen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vervolg vraag de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Als ik meega in uw beeld dat er een klein beetje depositie zou zijn en dat u dat zou kunnen compenseren met natuurherstelmaatregelen, wat doet u dan om te meten of dat natuurherstel voldoende is en of dat kleine beetje depositie wat we dus nu toestaan met deze regelwijziging, voldoende gecompenseerd wordt? Dat was eigenlijk mijn vraag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, daar is naar gekeken, mijnheer Meijer en dit is de conclusie die wij getrokken hebben. U weet ook even goed dat we het hebben over herstel, sowieso, dat niet in één jaar of zo geregeld is, ook al verlaag je de depositie plotseling. Een ecosysteem heeft z'n tijd nodig om te herstellen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, laatste vraag.

De heer **Meijer** (D66): Volgens mij hoor ik dat u een hoop denkt en een hoop hoopt, maar het is bijna Trumpiaans hè: dat u ons vertelt dat uw tweet klopt. Maar het gaat mij erom wat u de komende maanden gaat doen om te meten of het goed genoeg gaat. U zegt zelf "het herstel van een ecosysteem duurt jaren". U kunt helemaal niet in de komende drie jaar controleren of het natuurherstel voldoende gaat met de maatregelen die u aan de natuurkant neemt, om dat kleine beetje depositie van deze regelwijziging te- Dat gaat helemaal niet. En ik ben benieuwd, voorzitter, wat de politieke consequentie is voor deze gedeputeerde, als het haar niet lukt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, nog één keer, mevrouw Lemkes?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Gelukkig kunt u mij niet betrappen op communicatie via tweets, daar doe ik niet aan, mijnheer Meijer, dus de vergelijking met iemand in Amerika gaat volstrekt mank. Nee, wij hebben dit goed bekeken, goed uitgezocht en we gaan ervan uit dat dit gaat werken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En daar zult u het mee moeten doen, zou de rijdende rechter zeggen. Dan gaan we naar de heer Swinkels, een interruptie namens de SP, en daarna u, mijnheer Boon; u staat op mijn lijstje, ik zie u zeker.

De heer **Swinkels** (SP): Dank, voorzitter. Ik ben in ieder geval blij dat de gedeputeerde nu toch een ander verhaal vermeldt dan in het begin, dat dit daadwerkelijk meer depositie op natuurgebieden betekent, want dat is ook zo: in een bepaalde periode zal er meer depositie plaatsvinden. Wat ik de gedeputeerde nog wel zou willen vragen, wat volgens mij de commissie-Remkes ook aanbeveelt, is om zowel de daling van de deposities en emissies te versnellen als de natuurherstelmaatregelen. In het verhaal dat ik zojuist hoorde lijkt een groot accent op het natuurherstel gezet te worden en wat minder – en dat behelst dit voorstel uiteindelijk ook – op de versnelling van die depositie dadelijk. Zou de gedeputeerde daar nog even duidelijk over willen maken hoe dan wel die versnelling gerealiseerd gaat worden?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Wij zijn ervan overtuigd dat, als wij de ruimte geven voor de toepassing van emissiereducerende systemen de komende periode, en dat die per 1 januari 2024 gerealiseerd zijn, we daarmee de agrarische sector zodanig in hun kracht zetten dat zij met hun toepassing ook aan de toekomst van hun sector werken en dat op een goede manier doen. Uiteindelijk werken we aan een transitie en u weet net zo goed als ik dat transitie processen zijn die sneller en langzamer kunnen gaan, die kun je niet helemaal regisseren ook. Wij denken dat we op deze manier zodanige maatregelen nemen dat wij boeren in staat stellen om hun systemen aan te passen en tot echte emissiereductie te komen en tegelijkertijd dus ook én de boeren in Brabant ruimte te kunnen geven én de natuur te kunnen herstellen. En ik kan u verzekeren dat boeren zich zeer bewust zijn van het belang van natuurherstel. Zij zijn daar immers zelf ook van afhankelijk in hun bedrijfsvoering. Dus het gaat om evenwicht, het gaat om tempo's, die kunnen verschillen, en de ene lijn, de andere lijn, maar wij denken dat we uiteindelijk op een goede lijn zitten die structureel bijdraagt aan de verduurzaming van zowel de sector als het herstel van de natuur, maar-

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Swinkels.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): -helaas zijn er geen modellen voor waar je dat in kan gieten en die met behulp van artificial intelligence precies kunnen uitrekenen hoe het gaat worden, want daar is het natuur voor en daar zijn het ook ondernemers voor. Daar willen we beide ruimte aan bieden in deze provincie en we denken dat op deze manier heel goed te kunnen doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, korter antwoorden mag ook! Mijnheer Swinkels, u heeft vast een vervolgvraag.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, ik snap uitermate goed de zoektocht naar de balans en vooral iedereen daarin te bedienen, maar essentieel in dezen is natuurlijk dat, zeg maar, dé maatregel met het grootste effect op een snelle depositiedaling, zoals we dat ook vanmorgen mochten ervaren bij de eerste contouren rondom

het bos, hier in de vertraging wordt gezet en daarmee eigenlijk van de meest werkzame medicijn, zal ik maar zeggen, voor een depositiedaling de versnelling eraf wordt gehaald. En dat heeft ook het effect dat alle andere maatregelen daarmee eigenlijk teniet worden gedaan, iets wat Remkes eigenlijk al signaleert. Kortom, we kunnen alles proberen te bedienen, maar uiteindelijk is het grootste belang dat we de kraan dichtdraaien, of in ieder geval verder dichtdraaien. En ik hoor u nu zeggen van "ja, dat moeten we misschien nog maar eventjes zijn gang laten gaan, we gaan voorlopig lopen dweilen". Is die vergelijking inderdaad op uw verhaal van toepassing?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Nee, dat is 'ie niet, want wat hebben we eraan als er straks geen boer meer is die überhaupt tot een reductie kan komen? Dus het gaat om evenwicht, dat hebt u zelf ook net al gezegd, en ja, dat bereiken we op deze manier. 2024 is alweer heel erg snel, dat weten we ook met z'n allen, en zeker als je als bedrijf moet omschakelen naar een ander systeem en investeringen moet doen waarmee je je financieel voor generaties vastlegt uiteindelijk. Wij willen ook jonge boeren daarin helpen, daar praat ik ook veel mee, en die willen best, maar die willen duidelijkheid over hun toekomst, die willen weten waar ze aan toe zijn en die willen dat op een haalbare manier kunnen doen. Nou, dat bieden we hun op deze manier. We hebben er niets aan als we straks geen boeren meer hebben.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Swinkels, nog een laatste opmerking of vraag.

De heer **Swinkels** (SP): Nou ja, misschien toch even in de reflectie, voorzitter. Volgens mij hebben we straks juist misschien wel méér boeren nodig, zeker op het moment dat ze natuurinclusief moeten gaan boeren. Laten we daar helder over zijn. Het moet een andere manier van boeren worden, maar waar nu de trend eigenlijk alles lijkt te zetten op "hoe kan iedereen nog zoveel mogelijk van die stikstofaart snoepen", moeten we natuurlijk naar een plan waarin we de stikstofaart voor de natuur zo groot mogelijk maken. Ik zie eigenlijk in dit geval vooral allerlei concurrentie ontstaan om zoveel mogelijk stikstofruimte te gebruiken in plaats van dat we inzet kunnen plegen voor de natuur. Ik zou graag juist van de gedeputeerde die over landbouw én natuur gaat willen vernemen dat de natuur ook in dit plan uitermate goed geborgd is en ik krijg daar op dit moment, ook met deze beantwoording, niet helemaal vertrouwen in tot mijn spijt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, hartelijk dank. Ik denk niet dat dat nog een beantwoording behoeft. De heer Boon, aan u. De heer Swinkels was net iets eerder binnen op mijn scherm dan u, maar u krijgt nu het podium.

De heer **Boon** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik wou even iets rechtzetten. De heer Swinkels zei onder andere dat stikstof slecht is voor 'de' natuur. Nou, ik heb wel eens in deze Statenzaal – daar kunt u de notulen op nalezen – hele lijsten met dieren, planten en schimmels voorgelezen die het juist hartstikke goed doen op stikstof, die hartstikke stikstof-minded zijn, dus het is niet slecht voor 'de' natuur, het is slecht voor specifieke natuur. Dat wil ik even gecorrigeerd hebben.

En dan wil ik ook weer terugkomen, dat is nog even verder geleden, op meneer Meijer, die gaf aan "hoe kunnen we nou meten dat het verbetert?" en daar zit wel een stuk in waarin ik wil meegaan, want ik wil niet alleen kijken of het verbetert, maar ook hoe we kunnen meten dat het sléchter is gegaan de afgelopen tijd met de biodiversiteit en met de depositie, want dat is gewoon niet te meten. We gaan nu weer maatregelen nemen, terwijl we bezig zijn met rekenmodellen waarvan de hele EU zegt "die kan je niet gebruiken", maar Nederland gebruikt ze toch. Dus hoe gaan we er nu eigenlijk achter komen dat we het echt zo slecht gedaan hebben en dat we het zo slecht doen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, dat meten is mogelijk, want we hebben het AERIUS-systeem en we weten wat kritische depositiewaardes zijn, dus dat inzicht hebben we. Het is uitgerekend ook door de WUR, er zijn statistieken voor per Natura 2000-gebied, dus we weten wel degelijk wat de situatie is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon. Nog een reactie of een vervolgvraag?

De heer **Boon** (PVV): Ja, dan heb ik, denk ik, mijn vraag niet goed gesteld. Het gaat over de natuurverbetering. Hoe meten wij niet de depositie, de neerslag, dat wil ik niet weten, maar hoe weten we nou dat de natuur verslechterd is? Dat kun je niet een op een met depositie meten, want de natuur past zich ook aan, dat is juist natuur. Dus hoe kunnen wij meten dat het verslechterd is en hoe kunnen we eventueel meten dat het verbetert?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Ja, dat wordt gemeten op verschillende manieren. Biodiversiteit wordt gemeten, we hebben een jaarlijkse rapportage, de VRN-rapportage, die is ook aan uw Staten onlangs aangeboden, en daarin staan verschillende indicatoren om de ontwikkeling van natuur en biodiversiteit te kunnen meten. Dus dat wordt gedaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Nog een laatste voor de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, maar dat kunt u toch niet een aan een koppelen aan de stikstof? Hoe kunt u specifiek het stikstofgedeelte eruit halen? Want de ontwikkeling van de natuur hangt van honderden factoren af, niet alleen van stikstof. Dus hoe kunnen we nou zien, hoe kunnen we een rapportage krijgen, wat nu stikstof daadwerkelijk doet?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Ja, daar zijn ook onderzoeken over beschikbaar, wat de invloed van stikstof is op natuurontwikkeling.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil stond ook al een tijdje in de wacht. Een interruptie voor u.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja hoor, maar ik luister netjes naar de discussie, voorzitter. Ik wil eigenlijk een beetje inhaken ook op wat de heer Swinkels aangaf, want er bleef een beetje een beeld ontstaan waar ik eigenlijk voor gewaarschuwd had in mijn bijdrage, dat je met het aanpassen van termijnen, dat je dan een emmertje meer of minder in dat hele bad stopt, terwijl ik juist in het voorstel lees dat u gaat werken aan een evenwichtige bijdrage van alle sectoren aan de stikstofreductie en we hebben vanmorgen het plan gehoord voor de vrijwillige opkoop van bedrijven en dergelijke. Zou u misschien eens in dat bredere plaatje kunnen schetsen wat er allemaal op stapel staat in de komende periode, waar we het dan over hebben? Want mijn gevoel zegt dat het veel meer is dan zomaar een emmertje minder in het bad, maar dat we echt aan een breed palet werken. Maar ik leg die vraag maar even bij u neer.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. U heeft helemaal gelijk, mijnheer Vreugdenhil, dat we via de gebiedsgerichte aanpak werken aan het terugdringen van de stikstofdepositie en dat we aan verschillende sectoren, inclusief ook consumenten, gaan stimuleren om die stikstof te reduceren. Dat is vanmorgen uitgebreid toegelicht in de themabijeenkomst 'Brabantse Ontwikkel Aanpak Stikstof' van collega Erik Ronnes. Dus daar heeft u kunnen zien hoe dat evenwicht geprobeerd wordt tot stand te brengen, op basis van de bijdragen die verschillende sectoren leveren. Als we dan kijken naar de agrarische sector, waar we het hier over hebben, dan gaat het inderdaad om het stellen van eisen aan emissiereductie, maar we zijn even goed bezig met ondersteunende maatregelen en met innovatie, om te werken aan verduurzaming van de sector op allerlei mogelijke manieren, niet alleen door het terugdringen van stikstof, van emissiereductie. Ook als je kijkt naar andere sectoren in de sector, dus ook de akkerbouw, zijn we ook bezig om met precisielandbouw eraan te werken. We zijn ook aan het kijken naar dierenwelzijn, proberen projecten te stimuleren waar ook op dierenwelzijn wordt gemonitord. Dus we zijn op verschillende manieren bezig om te verduurzamen en dan gaat het niet alleen om stikstof, maar ook om andere elementen van de agrarische sector. We gaan aan de gang in dat beleidskader, om aan al die aspecten ook aandacht te besteden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog een vervolgvraag, mijnheer Vreugdenhil?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dan zou ik graag vervolgens een suggestie mee willen geven, want dat is, denk ik, inderdaad mooi dat palet dat daarin getoond wordt. Tot nu toe zien we eigenlijk alleen nog vaak de onderzoeken met alleen de stalmaatregelen en zien we dan de cijfertjes naast elkaar. Het zou mooi zijn om in de komende periode te kijken of we dat brede palet en die brede aanpak die we met elkaar kunnen doen, ook op een of andere manier in beeld kunnen brengen, om daarmee ook gewoon te zien dat we daadwerkelijk die emmertjes uit het bad aan het halen zijn en niet maar op een kleine manier doet. Ik geef u graag de suggestie mee om samen met de heer Ronnes te proberen om dat op een mooie manier inzichtelijk te maken voor de Staten, zodat we in die volle breedte de discussie ook kunnen voeren.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dat zullen we zeker doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan kunt u verder met de beantwoording van de vragen.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, waarbij ik aangeef dat ik de amendementen en moties straks per stuk zal behandelen.

Ik ga naar de heer Meijer van D66, die zegt "ja, u kiest voor de achterblijvers, conservatief", en dat verbaast u eigenlijk: wat biedt u de ondernemers? Nou, ik heb net al even toegelicht in mijn vorige antwoord dat we heel sterk inzetten op innovatie, dus juist op vooruitgang en juist ook op voorlopers, maar niet alleen de voorlopers. Dus wij investeren daarin. Ook met de ondersteunende maatregelen helpen we de agrarische ondernemers om in hun bedrijfsplan naar de toekomst te kijken, te kijken hoe je aan je verdienmodel kunt werken. Dus op alle mogelijke manieren stimuleren we eigenlijk innovatie. We hebben de Taskforce Toekomstgerichte Stallen en daar wordt ook volop aan innovatie gewerkt, dus in feite zijn we heel erg aan het investeren in vooruitgang. Op de keper beschouwd zou je straks kunnen zeggen dat onze boeren, ook met deze wijziging van de IOV, straks misschien wel de best voorbereide boeren in Nederland zijn op de toekomst van de sector in Nederland, en dat is heel vooruitstrevend, denken wij.

Ik kom straks terug op uw amendement en moties.

Dan ga ik naar de heer Ludwig van GroenLinks, die eigenlijk, ook aansluitend bij wat eerder is gezegd, zich zorgen maakt over het verschuiven van de termijn in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen. Nou, daar

ben ik net al uitgebreid op ingegaan in mijn reactie op de heer Swinkels, waarbij ik nog eens wil benadrukken dat ook de versnelling van natuurherstel en intensivering een belangrijk speerpunt is van ons beleid als GS en wij erg veel moeite doen in Den Haag om daar ook extra middelen voor te verkrijgen.

U heeft een vraag gesteld bij het laten vallen van de datum voor de vergunningaanvraag en u bent bang dat daardoor boeren in de problemen komen wellicht, als ze dat niet op tijd zouden doen. Onderdeel van de IOV is ook-, een van de wijzigingen die we gedaan hebben is dat we boeren stimuleren om op tijd aan te vragen, en wel vóór 1 januari 2023. De boeren die dat doen mogen voldoen aan de eisen die op dit moment gelden en als je dat ná 2023 doet, moet je voldoen aan de eisen die op dat moment gelden, of in de toekomst gelden bij vergunningverlening – ik leg het een beetje onhandig uit, zeg maar, slordig uit. Maar er zit dus verschil. Dus als je vóór 1 januari 2023 aanvraagt, heb je een voordeel, en dat stimuleert om tijdig aan te vragen denken wij, en dat appelleert wederom aan ondernemerschap in dit verband, en dat vinden wij als college erg belangrijk, zoals u ook in ons bestuursakkoord hebt kunnen zien.

Ik heb al iets verteld over de taskforce die we hebben ingesteld om te zorgen dat die vergunningen ook tijdig behandeld kunnen worden, of zo tijdig mogelijk.

U heeft ook gevraagd “wat gaat u dan doen als die stal niet tijdig is gerealiseerd?” Ja, als dat niet het geval is, dan zullen wij natuurlijk toch een beroep gaan doen op toezicht, want wij willen wel zeker dat die realisatie plaatsvindt. Dus dan zullen wij, net als we dat bij andere bedrijven doen, ook gaan hanteren.

Ik dank u voor uw complimenten voor natuurinclusief, de mogelijkheid die wij daarvoor bieden. Ik zie interrupties, voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer was als eerste. De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik reageerde even op het punt dat u aangaf “we zullen ons dan wenden op toezicht”, en later zei u “dat gaan we handhaven”. Ik zou dat graag iets strakker van u willen horen. Wat gebeurt er nu eigenlijk op 1 januari als de stal niet staat conform de eisen? Wat gebeurt er dan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Wij voeren risicogericht toezicht uit en ja, dat zullen we ook toepassen zoals we dat voor andere sectoren doen, ook de agrarische sector.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Voldoende antwoord?

De heer **Meijer** (D66): Nee, zeker niet voorzitter. Ik denk dat de buitenwacht verdient te horen wat dat betekent ‘risicogericht toezicht’, en wat dat dan inhoudt. Gaan ze dan op 1 januari de stal sluiten, of niet ?

De **plaatsvervangend voorzitter**: mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ik kan nooit zeggen wat de uitkomst van toezicht is zolang we dat niet gedaan hebben, zeg maar even. Daar zijn gewoon regels voor en die passen we dan toe in dat geval.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dat ben ik. Vertel.

De heer **Meijer** (D66): Ja, mag ik?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja.

De heer **Meijer** (D66): Het is wel frustrerend als een gedeputeerde in dit debat niet kan uitleggen wat toezicht is en wat het gevolg is van handhaving. U gaat erover hè, gedeputeerde? Het college is verantwoordelijk voor toezicht en handhaving. Kijk, het punt met een vergunbare aanvraag en een datum daarop stellen betekent dat je je toezicht en handhaving kan inrichten, zodat ondernemers op dat moment weten: hé, ik moet haast gaan maken, want anders moet ik op 2 januari mijn stal gaan sluiten. U weigert daar nu antwoord op te geven, maar heel concreet – en dan worden de boeren weer boos op mij, omdat ik het nu hardop zeg – betekent het gewoon dat de stal dicht moet, omdat ze niet voldoen aan de eisen. Ik snap dat u het niet wilt zeggen, maar dat is wel het eerlijke verhaal.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag reageren, mevrouw Lemkes, als u wilt.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dat heb ik net al gedaan, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we door naar de volgende interruptie. Die is van de heer Ludwig, van GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, sorry, voorzitter, ik ga toch verder door op dit punt, want ik ben ook niet helemaal tevreden over dit antwoord. We hebben enorm veel stallen die moeten worden aangepast en tegelijkertijd hebben we het hele ITV-project teruggetrokken. Dus ik ben überhaupt wel benieuwd of wij de capaciteit hebben om op 1 of 2, of uiterlijk 5 januari, dat maakt mij niet zo heel veel uit, al die stallen te controleren. Hebben wij er eigenlijk wel de capaciteit voor om dat te doen en dan een toezichts- en handhavingstraject in te zetten?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Goed dat u ons project Intensief Toezicht Veehouderij noemt. De evaluatie daarvan is binnenkort beschikbaar. Er is al eens even over gesproken met uw Staten, en daaruit is gebleken dat agrarische bedrijven het op een even goede manier doen als andere bedrijven, dat er eigenlijk geen verschil is in overtredingen en de ernst daarvan. Het is heel mooi, omdat wij op die manier heel veel data hebben verzameld, heel veel kennis hebben opgedaan en zo eigenlijk nog veel beter toezicht kunnen houden, veel efficiënter toezicht kunnen houden. Dus wij hebben daar zoveel ervaring en kennis mee opgedaan dat het toezicht alleen maar efficiënter kan plaatsvinden, en dat gaan we dan ook doen. Dus die kennis kunnen wij mooi inzetten, ook op 1 januari 2024.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Toch nog een vervolg. Volgens mij is dat een heel lang antwoord voor: 'nee, die capaciteit hebben we niet en dat gaan we niet doen'. En daar ligt ook wel echt mijn zorg. Als wij nu gaan inboeken op 1 januari 2024, moeten we ook alles in het werk stellen om dat goed te laten verlopen en volgens mij wordt hier de deur opengezet op een kier, of misschien een hele grote kier, dat op 1 januari 2024 heel veel boeren een groot probleem hebben, maar nog meer: dat de natuur een heel groot probleem heeft. Daar maak ik me echt zorgen over en ik hoop dat u die zorg meeneemt, want ik vraag me dat af.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Neemt u die zorgen mee? Dat is de vraag.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, die neem ik zeker mee. Ik wil nog even terugkomen op uw vraag over het toezicht houden. Wij hebben daar afspraken over, een proces, een procedure. Eerst krijg je de mogelijkheid om de zaak op orde te maken, stel dat die niet op orde zou zijn, dan vindt er een hercontrole plaats en als na die hercontrole blijkt dat het nog steeds niet op orde is, dan wordt een handhavingstraject gestart. Dat doen we bij alle bedrijven, dus ook agrarische bedrijven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Dan is er een interruptie van mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, dank u wel, en dat is eigenlijk een vraag aan de heer Ludwig: waar hij nou eigenlijk precies bang voor is. Ik probeer te begrijpen wat u zegt, maar dan denk ik: ja, we weten hoeveel veehouderijen er zijn, we weten hoe oud de stalsystemen zijn die daar gebruikt worden, een deel daarvan moet aangepast worden – niet alle stalsystemen moeten aangepast zijn voor 1 januari 2024; het gaat alleen om de oudere systemen –, we weten welke dat zijn, we zetten een vinkje als daar een aanvraag voor ingediend wordt, dus we weten dat die aan de eerste eis voldaan hebben, we zetten een volgend vinkje als de bouwactiviteit begint, we zetten een volgend vinkje – want dat moet je gewoon als overheid allemaal – wanneer de bouw klaar is, en dan houd je een beperkte categorie over. Volgens mij is het dan aan onszelf als Staten – maar daar hoor ik graag een reactie op – om te zorgen dat wij in 2023 voldoende middelen beschikbaarstellen voor de omgevingsdiensten, om de categorie die mogelijk overblijft, waarvan ik denk, als ik hem helemaal afpel, dat die helemaal niet zo groot is, om te zorgen dat we daar in januari een bezoek aan kunnen brengen. Maar: of ik begrijp uw vraag niet goed, of we hebben het over twee verschillende dingen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Ludwig, kunt u hiermee uit de voeten?

De heer **Ludwig** (GL): Ja hoor, hier kan ik mee uit de voeten. Volgens mij, mevrouw Dirken, waren wij er in de vorige coalitie samen ongerust over, waardoor we ook die datum gewoon hadden vastgelegd. Het gaat ook niet zo heel simpel dat je met een paar vinkjes meteen alles weet. We weten nu namelijk ook, dat zien we uit de resultaten, dat bijvoorbeeld een aantal stallen ook al niet zijn aangepast. Het Pouderoyen-rapport is daar heel duidelijk over: er zijn al een aantal stallen die eigenlijk aan een aantal eisen zouden moeten voldoen, maar dat is niet het geval, daarom lopen we ook anderhalve kiloton NH₃ achter op de prognoses en uiteindelijk op de realisatie. Dus dat probleem is er wel en bagatelliseren van het probleem helpt er mijns inziens niet bij dat we die natuur vooruit gaan helpen. Dat is mijn grootste zorg, maar ook gewoon voor die ondernemer, dat die weet waar hij aan toe is. Een datum stellen kan daar zeer bij helpen, zowel voor de ondernemerskant als voor de overheidskant.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wilt u nog een vervolgvraag stellen, mevrouw Dirken?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nou ja, ik zie nog steeds niet, maar dat zag ik daarstraks al niet, wat een indieningsdatum verandert aan het feit dat er op 1 januari 2024 iets moet staan en dat dat gecontroleerd moet worden. Dus doe ik een oproep aan GroenLinks om met ons samen in 2023 bij het vaststellen van de begroting van de omgevingsdiensten goed op te letten dat we daar voldoende capaciteit vrijmaken om juist na 1 januari 2024 te kunnen kijken wat er gebeurt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes, u mag door met uw beantwoording en reacties.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dan dankte ik net de heer Ludwig voor zijn complimenten voor het opnemen van natuurinclusief als uitzondering. En hij vroeg: voor biologische boeren is het lastig, kunnen die

eisen niet simpeler gemaakt worden? Biologische boeren zijn niet per definitie natuurinclusief. Er zijn verschillen waardoor biologische boeren nu geen gebruik kunnen maken van die uitzondering, en die verschillen zitten op het gebied van grondgebondenheid van de veehouderij, maximale veebezetting en een bedrijfsvoering die een bijdrage levert aan de verbetering van het bodem- en watersysteem, aan landschap en biodiversiteit. Voor elk van deze aspecten dien je op je bedrijf ten minste twee maatregelen uit te voeren. Dus die voorwaarden zijn duidelijk en als bedrijven daaraan voldoen, kunnen ze daar gebruik van maken. Dan kom ik bij de heer Boon-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, voordat u dat doet: er is een interruptie van de heer Ludwig en daarna van mevrouw Vlasveld. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank, voorzitter. Wat deze motie beoogt te doen, is het makkelijker te maken voor de biologische ondernemers en zo min mogelijk bureaucratie op te werpen, omdat we – en ik hoop dat de gedeputeerde dat met GroenLinks deelt – het aandeel biologische boeren in Brabant vooruit willen helpen. We lopen daarin achter. Ze werken integraal, met oog voor de natuur, en het helpt volgens mij niet om die sector op te zadelen met enorm veel eisen. Dat is de strekking van de motie: om daar te kijken, om het simpeler te maken voor die boeren. Dus nog een reflectie daarop, opdat ook de intentie van de motie goed wordt begrepen.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik kom zo even expliciet op uw motie terug. Dit was nog even in het kader van de algemene beantwoording, omdat anderen daar ook naar gevraagd hebben. Dus daar kom ik zo meteen op terug. Ik ga naar de heer Boon van de PVV-

De **plaatsvervangend voorzitter**: O nee, voordat u dat doet mag u eerst nog even de interruptie afwachten van mevrouw Vlasveld van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): O, die had ik niet gezien, neem me niet kwalijk.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Daarom ben ik er.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Goed dat u oplet, voorzitter, dank u wel. Ik vroeg me af, want wij hebben er eerder in het traject, toen deze beleidsregel uitkwam, technische vragen over gesteld: kan de gedeputeerde uitleggen waarom biologische boeren niet onder natuurinclusief vallen? Want dat was inderdaad ook het antwoord, maar er zijn zo ontzettend veel overeenkomsten, waarom valt het daar niet onder?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik heb net een aantal criteria genoemd waardoor niet alle biologische boeren hieraan kunnen voldoen. Met name biologische varkens, die zijn lang niet grondgebonden, dus die zijn in kringlopen niet gesloten. Dat is één praktijkvoorbeeld, zeg maar. Ik heb net de drie aspecten genoemd waar je aan moet voldoen en dat doen niet alle biologische boeren op dit moment. Maar dat kunnen ze wel, ik heb hen onlangs gesproken en we zijn in gesprek om daarnaar te kijken met elkaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Goed dat u daarover met hen in gesprek bent, want dat biedt hier hoop voor. Wat ik me afvraag: het zou dus zo kunnen zijn dat een biologische rundveehouder wel vergelijkbaar valt met natuurinclusief, maar een varkenshouder bijvoorbeeld niet?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Dat kan ik niet zo rechtstreeks beantwoorden, maar een rundveehouder, of een melkveehouder, zal eerder aan die grondgebonden eisen kunnen voldoen. Daarbij komen nog wel andere eisen, op het gebied van bodem, water en biodiversiteit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Voor u voldoende zo, mevrouw Vlasveld?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Als ik daarop nog even mag reageren: de laatste zaken die de gedeputeerde noemt zijn dus zaken die niet onder 'biologisch' vallen, omdat bij mijn weten biologische boeren ook aan al die voorwaarden voldoen.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, er gelden specifieke voorwaarden voor natuurinclusief, maar ik zei al: ik ben met de sector in gesprek om te kijken-, en voor rundvee is het makkelijker dan voor varkens, dat is een feit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan heb ik een interruptie van de heer Meijer, D66.

De heer **Meijer** (D66): Ik was benieuwd of de gedeputeerde iets kan zeggen over de wijze waarop zij de hardheidsclausule toepast in dit soort casussen, omdat ik denk dat we elkaar kunnen vinden dat 'biologisch' in het streven naar kringloop-, ja, daar zijn we het volgens mij over eens, dat dat hartstikke goed gaat en mooi is, dat we in Brabant ook welkom moeten heten dat biologische veehouders er zijn. Bent u bereid om de hardheidsclausule daar dan ruimhartig op toe te passen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Voorzitter, wij bekijken per casus, zeg maar, in hoeverre een hardheidsclausule kan worden toegepast, dus ik kan daar niet specifiek een toezegging op doen. Ik heb net wel aangegeven waar biologische boeren aan moeten voldoen om natuurinclusief te worden. Dat is wat op dit moment aan de orde is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Er is natuurlijk ook een voorgeschiedenis over dit debatje hè? We hebben sinds 2017 eigenlijk met elkaar het gesprek over "hoe gaan we nou om met biologische veehouders en deze stalaanpassingen en emissiereductie?" Altijd is gezegd: we moeten voorkomen dat de biologische sector slachtoffer wordt van wat we hier aan het doen zijn, omdat we – terwijl ik de dochter, denk ik, van Nico Heijmans gedag zeg- We moeten voorkomen dat de biologische sector slachtoffer wordt van de emissiereducties die we nastreven. Uw ambtsvoorganger is ook al in gesprek geweest met de sector en ik was eigenlijk dus benieuwd of u daar een tandje bij kunt zetten, anders hebben we deze motie nodig om u een kant op te sturen. Maar als u nou toezegt dat de hardheidsclausule ruimhartig wordt toegepast, hebben we misschien de motie niet nodig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Over de toepassing van hardheidsclausules kan ik absoluut geen toezeggingen doen. Daar zijn het hardheidsclausules voor en dat is echt maatwerk. Ik heb u wel gezegd dat wij in gesprek zijn met de biologische sector. Natuurinclusief is nu al generiek in de IOV opgenomen en ik denk dat dat al een grote stap voorwaarts is. Daaraan kunt u ook aflezen overigens dat wij die balans tussen natuur en landbouw zeer stimuleren, omdat wij ons heel goed realiseren dat we in de natuurgebieden die natuurinclusieve boeren hard nodig hebben, voor het beheer van de natuur, voor landschapsontwikkeling, et cetera. Dus dat kunt u zien aan dit voorstel van ons, in de IOV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lijkt me voldoende zo hè, mijnheer Meijer? Dan gaan we naar de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank, voorzitter. We gingen het debatje toch voeren, al was het over de motie, dus ik dacht: ik kom er maar in, want ik begrijp dit antwoord niet zo heel goed. Volgens mij, zeker in de varkenshouderij, hebben we maar een paar-, niet zo heel veel biologische varkenshouders, die pachten hun grond vaak ergens anders, om wel te zorgen dat ze aan alle eisen voldoen. En wij krijgen expliciet terug vanuit de sector dat het op dit moment nog niet goed loopt. Daarom trekken wij ook aan de bel. Volgens mij moet niet het doel zijn dat we deze sector, die koplopers integraal werken zijn, op achterstand zetten. Dus kan de gedeputeerde toezeggen wat ze dan de komende tijd gaat doen om te zorgen dat dat wel goed gaat lopen? Want op dit moment krijgen wij te horen uit de sector: het loopt nog niet goed.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, goeie vraag. Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel voorzitter. Ik begrijp dan niet wat u bedoelt met wat er niet goed loopt met de biologische boeren. Ik kan in ieder geval zeggen dat ik de afspraak heb gemaakt, ook in het kader van het beleidskader dat we aan het ontwikkelen zijn, om ook met een visie te komen van de biologische sector op hun toekomst in Brabant. Die uitnodiging hebben ze van harte aangenomen en die afspraak staat ook, dat zij zelf komen met een toekomstvisie op de biologische sector in Brabant. Die zie ik graag tegemoet en ik denk dat dat een goede basis is om echt ook structureel afspraken te kunnen maken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, nog een puntje? Ja, mijnheer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, volgens mij komen we er niet helemaal uit want we praten volgens mij een beetje langs elkaar heen, maar wat de sector aangeeft is dat er een hoop bureaucratie achter zit en volgens mij moeten we dat niet willen, moeten we dat onze ondernemers niet aan willen doen. Als wij hiermee te rigide omgaan, brengen we de sector in problemen en met een kwetsbare sector in Brabant die al integraal werkt moeten we dat volgens mij niet doen. Daar zijn wij in ieder geval erg bang voor, maar goed: volgens mij praten we soms een beetje langs elkaar heen op dit punt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Prima. Mevrouw Lemkes, u mag verder gaan met uw betoog.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Nou, ik wil nog wel aangeven dat wij natuurlijk gewoon de regels toepassen die we moeten toepassen op dit gebied.

Ik ga in op de opmerking van de heer Boon. U geeft aan: Brabantse boeren moeten aan strengere eisen voldoen dan landelijk. Ja, dat is zo, maar dat komt ook omdat het echt nodig is. We hebben hier natuurgebieden die echt hersteld moeten worden, die zwaar onder druk staan en we weten dat die stikstofreductie daar noodzakelijk is. Dus het is nodig om dat te doen. Dat doen we niet omdat we die eisen zelf hebben bedacht, maar wij moeten ook voldoen aan landelijke en zelfs Europese doelstellingen op dit gebied. Dat doen we dus niet zomaar. Wij helpen ook de Brabantse boeren om aan die eisen te voldoen met ons ondersteuningspakket, of het nu gaat om vouchers om boeren te kunnen helpen om hun bedrijfsplan te maken, of naar hun toekomst te kijken, of het nu gaat om innovatieve stallen die we stimuleren, of het nu gaat ook om financiële mogelijkheden die we op dat gebied bieden en Haagse mogelijkheden die we binnenhalen. Dus we doen dat niet zomaar. Dus uw voorstel om die IOV terug te draaien naar 2028 kunnen we niet doorvoeren. Dat is ook niet conform het bestuursakkoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dan is er een interruptie van de heer Boon van de PVV.

De heer **Boon** (PVV): Ja, het zal u niet verrassen dat ik het hier niet helemaal mee eens ben. Dat u de boeren stimuleert om om te schakelen, dat vind ik alleen maar positief. Vrijwilligheid en omschakeling, daar ben ik zeker voor. Maar we weten ook wat ons staat te wachten in 2025 vanuit het landelijke. Er komen maatregelen aan, er zijn zelfs al subsidiepotten gevuld, die staan klaar. Waarom kunnen wij niet de rust bewaren om gewoon te wachten tot die landelijke maatregelen er zijn? De landelijke en Europese doelstellingen zitten in de landelijke maatregelen die eraan gaan komen. Wat is nu de noodzaak om toch coûte que coûte dit door te drukken? Daar ben ik naar op zoek.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, de vraag is duidelijk. Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, voorzitter, simpelweg omdat het te lang duurt. We krijgen zo te maken met wetgeving rondom natuurherstel, instandhoudingsdoelstellingen, vóór 2030 moeten we onder de kritische depositiewaarde zitten, 50 procent van de gebieden. Dat betekent dat we iets aan die stikstofdepositie, of véél aan die stikstofdepositie, zullen moeten doen, anders voldoen we niet aan die maatregelen. We krijgen extra middelen voor natuurherstel, maar we zullen ook moeten werken aan het terugdringen van die stikstofdepositie, en dat heeft gewoon te maken met zo meteen wetgeving die dat gaat eisen van ons.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Wilt u nog een vervolgvraag stellen, mijnheer Boon?

De heer **Boon** (PVV): Nou ja, ik denk dat wij het hier niet mee eens zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, dan laten we het zo. Dank u wel. Mevrouw Lemkes, aan u.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja. U vraagt ook waardering voor de boeren. Nou, dat spreekt ons bijzonder aan, want die waardering voor de boeren willen we ook in het beleidskader een belangrijk element laten zijn.

Dan ga ik naar de heer De Kort van de Partij van de Arbeid. Die vraagt: zijn er sectoren waar betaalbare systemen aanwezig zijn en waarom dan uitstel? Nou, daar wil ik even een onderscheid maken tussen de systemen die aanwezig zijn voor nieuwe stallen – die zijn er voor de meeste sectoren –, maar voor de bestaande stallen, en daar heeft de IOV eigenlijk betrekking op, zijn ze er nog niet voor alle sectoren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er is weer een interruptie van de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, sorry, dat gaat over een ander onderwerp, waar ik iets over gevraagd had en waar eigenlijk niet op ingegaan is. Uw partijgenoot Hugo de Jonge, uw lijsttrekker, heeft gezegd dat er in Nederland tot 2030 1 miljoen mensen bij gaan komen en dat de weilanden volgebouwd moeten gaan worden. Heeft dat betrekking op deze Brabantse plannen en de Agenda 2030 van de VN, de Verenigde Naties, heeft die ook te maken met de plannen die nu worden doorgedrukt? Is dat misschien de echte reden waarom er haast is?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. De reden waarom er haast is, is dat Europa Natura 2000-gebieden in het leven heeft geroepen en de minister die ook heeft aangewezen in Nederland. Daar moeten we voldoen aan natuurherstel, aan instandhouding van die natuurgebieden. De rapporten zijn genoemd vandaag. Daar staat in dat we daarin moeten versnellen, omdat het niet snel genoeg beter gaat in die natuurgebieden. Dat is de reden waarom we deze maatregelen moeten nemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, dat is de inconsistentie in het verhaal van de gedeputeerde, als ik dit zo mag zeggen, want ze zegt "wij moeten voldoen aan die maatregelen", maar daar moeten alle provincies in Nederland aan voldoen. Alle provincies die Natura 2000-gebieden hebben, moeten eraan voldoen. Maar er is maar één provincie in Nederland die deze maatregelen neemt, en dat zijn wij. Dus het kan niet allebei zijn. Het is het één of het ander.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, laatste keer, mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, voorzitter, wij zijn ook de provincie met de meest intensieve veehouderij, dus ook met stikstofdepositie die we echt moeten terugdringen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag verder.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel.

Ik was bij de heer De Kort. Ja, daar heb ik eigenlijk net al op geantwoord. Overigens ziet de IOV natuurlijk op zowel oude als nieuwe stallen. Ik zei net alleen de bestaande stallen, maar dat is natuurlijk niet zo. De nieuwe stallen moeten nu al voldoen aan de IOV en voor de bestaande stallen geldt in feite die datum van 2024.

De **plaatsvervangend voorzitter**: We hebben een interruptie van de heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Inderdaad, dank, voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording, maar mijn vraag gaat erover dat- Ik begrijp dat er niet voor alle sectoren de oude stallensystemen zijn. Daar hebben we geen discussie over, maar, en ik refereer ook even aan het Pouderoyen-rapport dat erbij zit: voor heel veel sectoren wel. En mijn vraag is: voor die sectoren waar wel betaalbare systemen voorhanden zijn, voor ook de oude stallen, waarom neemt u die mee in een generiek uitstel?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Nou, als je kijkt naar de toepassing daarvan, als je kijkt naar innovatie, dan zitten daar verschillende aspecten aan. Je hebt de technologische aspecten, dus het behalen

van emissiereductie, je hebt de financiële aspecten – is het haalbaar? – en je hebt ook de sociale aspecten – kan een bedrijf dat aan? –, het zijn vaak gezinsbedrijven, et cetera. En wij willen de boeren tijd geven om een weloverwogen beslissing te kunnen nemen, waar vaak een heel gezin gemoeid is met het aangaan van verplichtingen en het nadenken over de toekomst. Vandaar die combinatie van maatregelen. Daar helpen we boeren ook mee, via die voucherregeling, waar meer dan 500 boeren al gebruik van gemaakt hebben. Men heeft tijd nodig om een verstandige beslissing te kunnen nemen. Als dat onder te hoge druk moet gebeuren, en je moet alles regelen in zo korte tijd, dan is dat gewoon absoluut niet haalbaar. En realisme, haalbaarheid en ondernemerschap zijn belangrijke elementen in ons bestuursakkoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer De Kort?

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, voorzitter. Met alle respect voor het antwoord van de gedeputeerde, maar we hebben in 2017 deze besluiten genomen, daar toen een bijzonder groot bedrag aan flankerend beleid voor uitgetrokken, en we hebben toen niet gezegd, in 2017: het moet in 2018 klaar zijn. Wij hebben toen met elkaar gekeken: hoe geven we die ondernemer tijd, precies om de redenen die u noemt: het is ingrijpend, daar zijn we ons bewust van. Waarom je dat dan uitstelt met twee jaar voor sectoren waar mede dankzij ons flankerend beleid inmiddels de systemen voor zijn – dat was toen ook een van de redenen om die datum niet meteen te zetten –, dat is mij niet helder. Als u nu zou zeggen: beste mensen, dat is een politiek besluit, niet een inhoudelijk besluit, maar echt een politiek besluit, want wij willen de boeren meer ruimte en tijd geven, en dat compenseren we dan wel in natuur, of niet, dan snap ik dat. Maar nu krijg ik een beetje het gevoel dat u er inhoudelijke argumenten aan probeert te hangen, die volgens mij niet zo valide zijn, gezien het eerdere beleid.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik heb eerder aangegeven dat het niet alleen om techniek gaat, die misschien voor een groot deel van de sectoren wel aanwezig is, maar niet voor alle, nogmaals, en voor bestaande stallen ligt dat een stuk moeilijker dan voor nieuwe stallen – die moeten al direct voldoen, zoals ik net gezegd heb. En we hebben gemerkt dat er gewoon tijd nodig is om investeringsbeslissingen te kunnen nemen en om het te kunnen uitvoeren allemaal. Dat is wel degelijk ook een inhoudelijke achtergrond om tot verlenging van die termijn te komen. Wat we ook hebben gemerkt, en dat hoort bij innoveren, dat weten we nu eenmaal, is dat je niet van tevoren weet hoe lang trajecten duren, of het nou technologisch, of financieel, of sociaal is. Nou, die ervaring hebben we de afgelopen jaren wel opgedaan en die ervaring passen we nu toe om tot een realistische uitvoering te kunnen komen. Wij hebben er niets aan als we boeren, zonder dat dat nodig zou zijn, in feite dwingen om andere beslissingen te nemen dan boer zijn, doordat ze niet voldoende tijd hebben om een weloverwogen besluit te kunnen nemen. Daarbij komt nog dat ook die Rav-goedkeuringen er soms ook nog niet zijn, of maar half. We willen wel dat het ook echt goedgekeurde systemen zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, nog een derde, korte opmerking of vraag.

De heer **De Kort** (PvdA): Inderdaad. In het Pouderoyen-rapport staat dat voor 16 procent van de bestaande stallen nog geen systeem is, dus volgens mij past dat niet helemaal bij uw verhaal. Het andere is: zegt u hiermee dat er voor alle sectoren, dus voor geen enkele soort oude stal, systemen nu zijn die voldoen aan uw eisen van haalbaar, betaalbaar, maatschappelijk, sociaal, al die elementen die u noemt? Want u gaat nu voor een generiek uitstel voor alles, dus alle soorten. Dus eigenlijk zegt u: we hebben op geen enkele

manier in de afgelopen jaren het voor elkaar gekregen om ook maar één sector zo ver te krijgen dat die huidige deadline in stand kan blijven?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Voorzitter, dat heb ik niet gezegd, want dat is ook niet zo. Maar ik heb daarbij gelegd, naast de techniek, dat ook financiële, sociale afwegingen een rol spelen. Een ondernemer die je onder druk moet zetten om een investeringsbeslissing te nemen, ja, dat pakt niet zo gauw goed uit en we willen dat het wél goed uitpakt en dat we niet mensen dwingen om overhaast beslissingen te nemen waar ze later enorm veel spijt van krijgen en die niemand goed doen, en zeker Brabant niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Ik constateer, even tussendoor, dat sinds mevrouw Lemkes aan het woord is 16 keer geïnterrupteerd is, en dan x 2/3 dat je mag interrumperen. Dat is natuurlijk uw goed recht. Ik wil alleen wel even zeggen, even zakelijk: om kwart over zes wil ik graag schorsen voor het diner, dus laten we proberen dat aan te houden.

Mevrouw Lemkes, u mag verder met uw verhaal.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel.

De heer Spooren van 50PLUS noemt elementen als draagvlak en waardering. Nou, die vinden wij erg belangrijk, vandaar dat wij ook heel erg aan ondersteuning doen van de boeren om hun beslissingen op een goede manier te kunnen nemen. Waardering van de boeren vinden wij ook belangrijk, heb ik net al gezegd.

De Partij voor de Dieren, mevrouw Vlasveld. U zegt: eigenlijk zou je met minder dieren die stikstofreductie moeten kunnen bereiken. Ja dat is een weg. Wij gaan echt voor vernieuwing van de stallen en bovendien: minder dieren als emissiereductie, dat is best lastig te monitoren, vinden wij. Maar we gaan zeker ook voor nieuwe stallen, vandaar dat wij ook daarop inzetten, op die emissiereductie, en dat is ook de enige manier waarop dat kan in de IOV op dit moment.

U heeft ook een motie ingediend. Ik denk dat ik nu de moties en de antwoorden misschien wat door elkaar haal, maar zo meteen loop ik de moties ook nog snel door. U zegt van: ja, die ondersteunende maatregelen kunnen wel ontmanteld worden, omdat die termijn dus is uitgesteld. Nou, niets minder is waar, zoals u wellicht uit mijn vorige antwoorden al heeft kunnen opmaken. Zowel voor innovatie blijft geld nodig alsook voor de ondersteuning van de boeren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik begrijp dat dit college graag in wil zetten op de innovatie en ik begrijp ook dat om die reden de voorwaarden niet ontmanteld gaan worden, of de subsidieregeling. Wat ik me afvraag- In mijn verhaal vroeg ik om dit te zien als een mogelijkheid voor boeren die dat graag willen, niet als een vervanging van. U zult begrijpen dat ik dat zelf het liefste wel zie, maar u zegt me dat dat niet gaat. Maar ziet u er wel heil in om dit als een mogelijkheid te hebben voor agrariërs die dit zelf willen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Als agrariërs er zelf toe besluiten, dan is dat natuurlijk gewoon hun besluit, maar het is voor ons erg moeilijk om daar een stikstofreductie aan te koppelen, om dat echt goed te kunnen meten op die manier en om daar toezicht op te houden in feite. Dat is erg ingewikkeld. Daar

hebben we vroeger ook al wel ervaring mee opgedaan, heb ik begrepen, en dat is gewoon lastig. En daarbij komt inderdaad dat we dan nog niet voldoende inzetten naar ons idee op nieuw stalontwikkeling.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Als ik het goed begrepen heb, wordt bijvoorbeeld in het kader van innovatie wel ingezet op het nieuwe voerspoor. Ik vraag me af: hoe wordt daar dan wel op gehandhaafd? Want dat lijkt me nog veel moeilijker te handhaven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Management- en voermaatregelen moeten ook aantoonbaar effect hebben, dat moet je kunnen onderbouwen en aantonen, en dat kan voor een deel. Voor zover dat nog niet kan, zullen we moeten wachten totdat het inderdaad wel kan. Dat is controleerbaar. Boeren moeten heel veel registreren, moet u zich realiseren, dus ook op dit gebied.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Voldoende zo, mevrouw Vlasveld?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Mijn enige en laatste opmerking is dat ik niet inzie waarom dit niet zou kunnen voor reductie van het aantal dieren, maar dat is meer een opmerking, geen vraag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, genoteerd. Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dan kom ik bij de heer Vreugdenhil van de ChristenUnie-SGP. Ik ben blij dat hij ook aangeeft, wat wij ook allemaal weten, dat er al mooie stappen zijn gemaakt in die reductie, met zo'n 33 procent, en dat we op weg zijn, met hele stevige stappen, om tot 60 procent reductie te komen. Dat is echt een hele stevige opgave, maar die moet haalbaar zijn op deze manier.

De heer Vreugdenhil heeft ook een aantal voorwaarden gesteld om akkoord te kunnen gaan met deze aanpassing van de IOV. Hij heeft daar een motie voor ingediend. Ik zal zo meteen op de moties ingaan; dat is misschien iets gemakkelijker. Dat ga ik dus zo meteen doen.

Dan kom ik ten slotte bij de heer Van den Broek van Lokaal Brabant. U zegt "meten is weten", op welke wijze hebben de managementmaatregelen effect? We meten al op dit moment, volop, en we hopen dat de Crisis- en herstelwet ook binnenkort naar buiten komt, die het mogelijk maakt om meer innovatie meer te koppelen nog aan het meten van de effecten van maatregelen. Dat zou ons nog verder helpen.

U heeft ook gevraagd om geïnformeerd te worden op de time to market-ontwikkelingen van de maatregelen. Nou, dat zullen we doen en we willen de Staten daar graag over informeren.

U heeft ook nog eens het belang van de gebiedsgerichte aanpak beklemtoond en dat wil ik ook nog eens onderstrepen, dat we natuurlijk op gebiedsniveau heel goed kunnen zien wat de effecten van maatregelen zijn, zowel van stikstofreductie als van natuurherstel.

Dan ga ik, voorzitter, met uw goedvinden naar het doornemen van de amendementen en de moties. En dan begin ik met motie 240A van D66, de 'Green Deal Kalverhouderij'. In feite is deze motie overbodig, maar we hebben er ook geen bezwaar tegen. Het overleg met de kalverhouderij voeren we al op dit moment. We weten dat de kalverhouderij ook over de Green Deal praat met de minister en dat de minister op dit moment nog niet content is met de voorstellen die de kalverhouderij heeft gedaan. Maar we willen ons best inspannen voor het afsluiten van zo'n Green Deal, mits er een goede uitwerking ligt.

Dan kom ik op motie 241 van D66, 'Luchtige stikstofruimte': bij de beleidsregel extern salderen uitgaan van feitelijke dierbezetting in plaats van vergunde situatie. Ja, dat hebben we gedaan in oktober 2019, maar

daar zijn we op teruggefloten door de minister van L&V, aangezien dit niet overeenkwam met de definitie voor extern salderen die door het ministerie werd gehanteerd. Daarom hebben alle provincies in december 2019 op verzoek van de minister de definitie voor extern salderen aangepast, waarbij nu wordt uitgegaan van de feitelijke, gerealiseerde situatie, de gebouwde stal. Vandaar dat het niet wenselijk is, vanwege die landelijke afspraak over uniformiteit, om de beleidsregel op dit punt aan te passen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van de heer Meijer, D66.

De heer **Meijer** (D66): Ja, het was wel voorspelbaar natuurlijk dat ik hier nog even een reactie op wilde geven, want de gedeputeerde geeft aan dat het voornaamste argument hier is dat ze in lijn wil lopen met landelijk beleid, maar dat doet Brabant met de datum ook niet en dat doet Brabant met een heleboel andere dingen ook niet, want Brabant is Brabant en Brabant is bijzonder. Dus wat maakt nou dat u zegt: hiér doen we de landelijke lijn en op andere elementen niet?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Omdat wij teruggefloten worden door de minister van L&V als we dat wel gaan doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, dat is een kort antwoord!

De heer **Meijer** (D66): Nou, voorzitter, dan stel ik voor dat we zo snel mogelijk vanuit Den Haag een motie gaan indienen dat die datum ook niet kan – dat zal de heer Boon goed doen –, want dat is natuurlijk een bizarre redenering. U bent zelf verantwoordelijk voor het provinciaal beleid, u mag daar uw eigen beleidsregels stellen. Het is een Gedeputeerde Staten-bevoegdheid, dus wie houdt u tegen om hier gewoon uw eigen koers te kiezen, zeker als u draagvlak heeft in de Provinciale Staten?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes, wie houdt u tegen?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Nou, wij houden ons aan de afspraak die gemaakt is.

De heer **Meijer** (D66): Ja, maar dat-, voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, ga uw gang.

De heer **Meijer** (D66): Dat doen Gedeputeerde Staten dus niet hè? Dat is het punt van de heer Boon: u wijkt in de datum af van de landelijke lijn. En mijn punt is: doe dat dan ook rondom extern salderen. Maar u wilt blijkbaar het antwoord niet horen, dus het is een beetje alsof ik, nou ja: letterlijk, tegen een scherm praat. Maar het is toch echt zo dat u een eigen bevoegdheid heeft om hier zelfstandig keuzes in te maken.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): We komen hier niet verder mee, want ik zeg al – en dat is vóór mijn tijd overigens –: we zijn teruggefloten door de minister, en dan is het, denk ik, niet aan te bevelen om daar heel erg tegen in te gaan, dus vandaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vervolgens is er een interruptie van de heer Ludwig, van GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, ik sla even aan op dat we door de minister zijn teruggefloten, want het is inderdaad een eigenstandige bevoegdheid. Dus ik ben wel benieuwd hoe dat terugfluiten gaat in de bestuurlijke verhoudingen. Volgens mij moeten wij gewoon aangeven dat we een belangrijke opgave hebben, dat we niet willen dat stikstofruimte die er niet is wordt verhandeld. Dus ik ben wel benieuwd: hoe vaak worden we teruggefloten door de minister?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Nou, ik denk dat mijn collega Erik Ronnes, die coördinerend op stikstof is en ook met extern salderen druk bezig is, veel kan vertellen over de gesprekken die nu met 'Den Haag' en met de collega-provincies worden gevoerd. Dat is echt een heel, nou ja dynamisch dossier, om het maar zo te zeggen. Dus ja: in dat veld opereren we op dit moment.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, mijnheer Ludwig?

De heer **Ludwig** (GL): Dank u voorzitter. Een kleine vervolgvraag nog. Volgens mij is het zo, en zo zou ik willen dat Brabant opereert, dat wij een probleem signaleren en zeggen tegen de minister: hier willen we een oplossing voor hebben, of: dit willen we anders doen in Brabant. Niet afwachten wat de minister doet, want die kijkt ook vanuit een bepaalde hoek, en wij in Brabant hebben een fors stikstofprobleem. Dus zouden wij nu wat vaker tegen de minister kunnen zeggen: misschien moet u wat meer naar de praktijk kijken, hoe het in Brabant echt zit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, ze kijkt al met veel belangstelling naar wat wij op het gebied van toekomstbestendige stalsystemen doen en men heeft echt wel oog voor wat er in Brabant gebeurt. Wij zijn overigens dwingend verzocht door de minister om dezelfde definitie te hanteren als de andere provincies en ik denk dat dat ook belangrijk is om de relatie met Den Haag goed te houden. Zoals u weet, doen wij nu erg veel om te zorgen dat wij natuurherstel en stikstofreductie op een goede manier en versterkt doorzetten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Prima, dan is het goed zo. Dan kunt u verder mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel, voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: En helaas toch ook weer niet, want er is een interruptie van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ten eerste wijs ik u erop dat u ook verantwoordelijk bent voor het beleid van uw voorgangers. Dus de opmerking "dat was voor mijn tijd", we doen maar even alsof we die niet gehoord hebben. Maar ik was benieuwd: bent u nou teruggefloten, of dringend verzocht?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dwingend verzocht en teruggefloten ja, wat is het verschil?, zou ik zeggen.

De heer **Meijer** (D66): Nou, dat verschil kan ik u wel uitleggen. 'Dringend verzocht' is: ik laat de bevoegdheid bij u, u gaat erover en u kunt een afweging maken, maar ik doe een klemmend beroep op u.

En 'teruggefloten' is: ik ga tegen u zeggen dat u dit nu moet doen en anders ga ik sancties treffen. Ik bedoel: ik denk dat veehouders ook wel weten hoe dat werkt en daar bent u ook verantwoordelijk voor. Maar dat is een beetje het verschil hè? Dus wat is het nu?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dat is úw interpretatie van het verschil. Eens even luisteren wat mevrouw Lemkes daarover te zeggen heeft.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk dat we niet een woordspel moeten gaan spelen. Ik denk dat het bestuurlijk erg duidelijk is, als er een dwingend verzoek wordt gedaan, hoe je daarmee omgaat als bestuurder, en dat doen we dan ook als bestuur. Ik ga door? Ja, uw microfoon staat uit, voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: En ik had zoveel belangrijke dingen te zeggen! Maar dat valt gelukkig mee. Is het voor u voldoende zo, mijnheer Meijer? Ja. Gaat u door, mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dan ga ik naar motie 242 van Groenlinks, 'Biologisch is van nature natuurinclusief'. We hebben het daar al over gehad. Ik ontraad deze motie, omdat de biologische veehouderijen niet per definitie voldoen aan de voorwaarden van natuurinclusief. Om gebruik te kunnen maken van die uitzonderingsregeling, moeten bedrijven aan een aantal voorwaarden voldoen: grondgebonden, vormen van veehouderij, maximale veebezetting en een bedrijfsvoering die bijdraagt aan bodem-, watersysteem, landschap en biodiversiteit. Maar goed, ik ben daar net al uitgebreid op ingegaan. Ik heb ook verteld dat ik de afspraak heb met biologische boeren dat die met hun toekomstvisie komen en daar gaan wij heel serieus naar kijken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, en dan hebben we een interruptie-, twee achter elkaar zelfs, van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dat lijkt zo, maar ik beloof een hele korte tweede termijn, voorzitter. U noemde net, eerder, de biologische varkensboeren en u gaf aan dat daar een probleem is rondom grondgebondenheid. Ik heb ondertussen even gezocht, maar de biologische varkensboeren hebben al een uitzonderingspositie. Wist u dat?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, er is een uitzonderingspositie voor een categorie biologische boeren, dat klopt.

De heer **Meijer** (D66): En bent u zich er dan ook van bewust dat de vergunningsverlening in deze categorie cruciaal is? Als u de vergunningsverlening inzet, dat zij aan de plicht moeten voldoen, dan dwing je min of meer alsnog af dat ze aan de eisen voldoen, terwijl u als bestuurder daar ook wat ruimte heeft om te zeggen: nou, op dit vlak ga ik wat ruimhartiger om met de biologische varkensboeren bijvoorbeeld? Heeft u dat overwogen, of overweegt u dat?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij hebben de mogelijkheid om hardheidsclausules toe te passen, dat heeft u zelf net ook aangeduid, en dat zullen we dus per casus bekijken.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter, dat was niet mijn vraag. Mijn vraag was: gaat u in de vergunningsverlening wat ruimhartiger zijn? Als u de vergunningsverlening namelijk zó toepast dat het een plicht is, en de vergunningsverlening wordt gehanteerd als plicht, ja, dan ben je alsnog de emissie-eisen aan het toestaan, maar u kunt zich daar ook in de vergunningsverlening wat ruimhartiger in opstellen. Daar heeft u als bestuurder dus ruimte. Misschien moet u daar in uw tweede termijn even iets over zeggen, want dan kunt u zich daar ook over laten adviseren. Maar ik zou het heel interessant vinden om daarover nog even uw bestuurlijke visie te horen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Die nemen we dan mee voor de volgende ronde. U gaat door. Ik denk dat u nu bij motie 243 bent.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, van de Partij voor de Dieren, de ondersteunende maatregelen schrappen. Daar heb ik net al iets over gezegd in mijn beantwoording. Wij ontraden deze motie, omdat – ik heb dat net al toegelicht – die ondersteuning van de veehouders erg hard nodig is om beslissingen te kunnen nemen over hun investeringen en we ook moeten blijven investeren in emissiereductiemaatregelen die aan de huidige en toekomstige eisen voldoen. We hebben die middelen gewoon erg hard nodig om deze transitie mogelijk te kunnen blijven maken.

Dan kom ik op motie 244 van de Partij voor de Dieren, een motie die oproept de subsidieregeling transitie veehouderij aan te passen door voorwaarden rondom het voorkomen van stalbranden op te nemen in de subsidieregeling. Die motie ontraden we omdat we eigenlijk ontwikkelaars al volop stimuleren om zoveel mogelijk rekening te houden met brandveiligheid. De renovatie van bestaande, verouderde stallen is ook een belangrijk investeringsmoment om eraan te werken om die preventie ook toe te passen en asbestdaken en elektrische installaties te vervangen, zodat het meer voorkomen kan worden. Er is een actieplan 'Brandveilige stallen', dat wordt verlengd, daar werken het Verbond van verzekeraars, sectorvertegenwoordigers, dierenbescherming en de brandweer in samen. Daar staan een aantal actiepunten in benoemd die ook meegenomen zullen worden. En er zijn meerdere oorzaken van stalbranden, niet alleen door systemen, maar in ruim 55 procent van de gevallen is helaas geen duidelijke oorzaak vast te stellen, dus het is moeilijk om dat dan toch in die subsidieregeling op te nemen. Kortom, er wordt volop aan gewerkt, dus wij ontraden de motie.

Dan kom ik op motie 245 van de ChristenUnie-SGP, het toekomstperspectief voor boeren en natuur. Daar hebben wij geen bezwaar tegen. Hij is eigenlijk overbodig, omdat de reductie van die voer- en managementmaatregelen continu wordt gemonitord, dus die nemen we ook mee als daar reductie mee kan worden bewerkstelligd.

Bij de innovatieve systemen vraagt u aandacht voor de integrale aanpak. Ik moet wel zeggen dat de emissiereductie op dit moment centraal staat. U vraagt ook aandacht voor andere factoren als fijnstof en dierenwelzijn, daar willen we best aan werken, maar deze IOV ziet alleen echt toe op reductie van de emissie. Eigenlijk is de implementatie van de nieuwe systemen een belangrijk focuspunt de komende periode en daarnaast een innovatiespoor dat zich kan richten op toekomstige stallen met een breder palet aan aspecten waar we ons op zouden kunnen richten.

Dan de real time emissies meten. Ja, dat doen we eigenlijk, dat heb ik net al toegelicht. Dus in feite doen we dat al en als er meer mogelijkheden zijn, zullen we ze zeker ook gebruiken.

Kortom: 1 en 3 doen we al, 2 doen we nog niet in de breedte, dat is echt wel toekomstmuziek, want we weten dat er veel tijd voor nodig zal zijn om in de breedte ook nieuwe systemen te ontwikkelen. Het is al moeilijk genoeg om reductie-emissie te verminderen via systemen, dus ik zie dat dan wel echt als een innovatietraject, niet als een traject dat onmiddellijk uit zal monden in nieuwe eisen die we gaan stellen aan stallen vooralsnog. Dat wil ik er wel nadrukkelijk bij zeggen. Maar in het kader van verduurzaming willen we zeker breder werken aan innovatie.

Dat zijn de amendement en moties, voorzitter.

De heer **Meijer** (D66): En het oordeel op de laatste motie?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): De laatste motie is eigenlijk overbodig, maar er is ook geen bezwaar, omdat we het meeste eigenlijk al doen.

De heer **Meijer** (D66): Dat kennen we geloof ik niet.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Volgens mij wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wat wilt u zeggen, mijnheer Meijer?

De heer **Meijer** (D66): Nou, ik wil graag echt een oordeel, dus 'geen bezwaar' of 'ontraden'.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Maar dat heeft u bij motie 240A ook niet gedaan. Daarvan werd ook gezegd: overbodig, geen bezwaar.

De heer **Meijer** (D66): Maar die was van mijzelf, dus ja: dat is het verschil.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 'Geen bezwaar' is het oordeel.

De heer **Meijer** (D66): Oké, dank je wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U bent nu klaar met uw termijn, begrijp ik, mevrouw Lemkes?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Heel goed. Ik had aangegeven om kwart over zes te willen schorsen voor het diner. Het is nu vijf over zes. Ik stel voor dat we dan nu gaan schorsen voor drie kwartier, laten we zeggen: tot kwart voor zeven. Dan heeft u thuis ook de gelegenheid, ik zie al één duim omhoog-

De heer **Boon** (PVV): Eet smakelijk allemaal!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dan doen we dat, tot kwart voor zeven.

Schorsing (18.05-18.45)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Zijn we los, of niet?

De **griffier**: Ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Nou, welkom allemaal weer. We kunnen nu door naar de tweede termijn voor Provinciale Staten wat betreft het Statenvoorstel Interim omgevingsverordening en de regelwijziging 2. Ik hoop dat mevrouw Dirken inmiddels ook al aangesloten is, zo te zien wel, want de eerste die aan de beurt is, is vervolgens de VVD. Het woord is aan u.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel en dank aan de gedeputeerde voor haar beantwoording. Wij vinden het goed om te horen dat de in het bestuursakkoord afgesproken inzet van management- en voermaatregelen tot aan de definitieve omgevingsverordening wordt meegenomen. En fijn dat u ons een overzicht van de tijdlijn wilt toesturen: welke verdere maatregel wanneer wordt besproken bij welke agenda. Maar waarom kunt u die niet gewoon nu al geven? Want zowel wij als ondernemers hebben namelijk behoefte aan dat overzicht.

Verder is het goed om te horen dat ook deze gedeputeerde de landbouwsector als een normale economische sector wil gaan beschouwen. Misschien dat de Partij voor de Dieren motie 243 in die zin aan kan passen, want als conform de Brabantse Ontwikkel Aanpak Stikstof elke sector moet gaan bijdragen aan stikstofreductie, en die allemaal binnen dezelfde normale economische sector vallen, dan zouden er misschien ook voor andere delen van die normale economische sector middelen beschikbaar moeten komen, en dan zou je in de lijn van de motie van de Partij voor de Dieren die financiële ruimte misschien kunnen gebruiken voor andere sectoren, om de vertraging, waar sommige oppositiepartijen vandaag bang voor zijn, juist weer versneld op andere terreinen dan de landbouw in te lopen. Wij zijn benieuwd of de gedeputeerde een reflectie op dit idee wil geven.

Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Fijn, dank u wel. Dan kunnen we naar Forum voor Democratie, de heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Het is een beetje donker-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U zit in het donker, ja! Brandt er geen licht bij u?

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Nee, kennelijk niet. Wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan hoeft het licht ook niet meer aan. Ah, daar hebben we hem! Heel goed. Geen behoefte aan een tweede termijn. Dan kunnen we-

De **griffier**: Er is een interruptie van mevrouw Vlasveld!

De **plaatsvervangend voorzitter**: O, er zijn zelfs twee interrupties; ik ging te snel. Dan is mijn vraag, mevrouw Vlasveld, voor wie die interruptie is.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Mijn interruptie is voor mevrouw Dirken. Ik had even een probleem met mijn toetsenbord, vandaar dat ik een beetje vertraagd was.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, en ik zie ook nog een interruptie van de heer Boon, dus, mevrouw Dirken, ik hoop dat u weer terugkomt. U bent er weer! Mevrouw Vlasveld, ga uw gang.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel voor het advies dat u mijn partij gegeven heeft. Wat ik me eigenlijk afvraag: wat was destijds, in 2017, voor de VVD de reden om het flankerend beleid in te voeren voor die 75 miljoen? Want bij mijn weten is uw partij van oorsprong niet heel erg scheutig met subsidies. Daarom ben ik ook verbaasd dat u mij nu oproept om alle sectoren heel veel subsidie te geven.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik neem aan dat ik iets mag zeggen, voorzitter?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, er volgen nu twee interrupties voor u.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Goed. Nee, de VVD is niet een partij die erom bekend staat dat zij graag met subsidies strooit, integendeel. Wij hebben in 2017 ook echt goed nagedacht of wij het een goed idee vonden om zoveel middelen beschikbaar te gaan stellen, maar het heeft ermee te maken dat wij ook gevraagd hebben aan de sector om bepaalde investeringen naar voren te halen, en dat dat ook betekende dat iedereen de bocht moest gaan maken. Wij hebben gezegd: nou, wij vinden wel dat mensen in de gelegenheid gesteld moeten worden om dat te kunnen en als wij zeggen dat mensen moeten gaan werken met systemen die er nog niet zijn, dan moeten wij ook zorgen dat die systemen versneld op de markt komen. Dus er zaten een heleboel dingen achter en om die reden hebben wij toen ook gezegd dat het een goed idee zou zijn om dat inderdaad mogelijk te maken, omdat dat ook in het belang was van heel Brabant, namelijk om die reductie zo snel mogelijk voor elkaar te krijgen, waardoor er ruimte zou blijven voor alle sectoren om zich te kunnen ontwikkelen. Dat is de reden waarom wij dat gedaan hebben.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld- Hoewel ik wel even wil aangeven aan de vergadering: ik heb de touwtjes wat laten vieren bij de eerste termijn, omdat ik het ook een belangrijk onderwerp vind en ook vind dat daar goed over gedebatteerd moet kunnen worden. Ik denk dat deze tweede termijn echt wel een stuk sneller kan, dus dat we ook staccato de interrupties gaan doen. Dus een korte opmerking of een vraag met een korte inleiding, géén inleiding zelfs! Dank u wel. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Bent u het dan niet ook met mij eens dat, nu we de spelregels gaan veranderen, we ook de financiering zouden moeten aanpassen?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nou ja, daar roep ik dus de graag de reflectie van de gedeputeerde op, maar wij kunnen ons wel voorstellen dat, als we het hebben over de totale economische sector, en als wij aan iedereen vragen om daar z'n steentje aan bij te dragen, er ook andere onderdelen in die sector kunnen zijn dan de landbouw, die zeggen: wij kunnen die ondersteuning ook gebruiken. Daar heeft de gedeputeerde waarschijnlijk iets meer zicht op dan wij, maar u bracht mij wel op het idee met uw motie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan laat ik het hierbij. Vindt u dat goed, mevrouw Vlasveld?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik was ervan uitgegaan dat mij maar twee reacties waren toegestaan, dus vandaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon, een korte vraag.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. Het is niet op de VVD, maar op de weggelopen woordvoerder van Forum voor Democratie, want er zijn wat vragen gesteld in eerste termijn. Forum voor Democratie heeft in 2019 het CDA ongelooflijk terecht hard aangepakt. Ze hadden zich in de oppositie hard gemaakt voor de agrarische sector, maar voor twee lichtgewicht-kartelbaantjes in het pluche hebben ze de achterban in een handomdraai verloochend. Dat vind ik een trieste constatering. Het waren bijna de letterlijke woorden van de fractievoorzitter van Forum voor Democratie-

De **plaatsvervangend voorzitter**: We gaan het korter houden, heb ik gezegd!

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik heb niet veel interrupties in tweede termijn. Zou de heer Van den Oetelaar, Forum voor Democratie, daar eens een keer op kunnen reageren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Oetelaar, en dan mag u uw microfoon aanzetten.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Ja, graag, meneer Boon. Wat heeft u in 2017 gedaan bij het landbouwbesluit? Toen zat u met zeven zetels in de Staten en toen is dit stand gekomen, zeg maar, de situatie waarin we nu verkeren. Wat was uw rol daarin?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Ik weet niet of de heer Boon hierop wil- Nee, want dit is geen antwoord op uw vraag natuurlijk.

De heer **Boon** (PVV): Nee, voorzitter, dat gaat helemaal nergens over. Kijk, ik kan natuurlijk vertellen dat we in 2017 keihard geknukt hebben tegen het besluit dat toen voorlag, maar gewoon echt kéihard, ja, ongelooflijk, Forum voor Democratie kan zich niet voorstellen hoe hard de PVV toen is opgekomen, we hebben tot diep in de nacht gedebatteerd, we hebben alles geprobeerd om het maar voor elkaar te krijgen voor de agrarische sector, maar dat doet er niet toe: ú geeft geen antwoord op de vraag. Nog geen jaar geleden verweet u het CDA wat u nu zelf doet. U bent nu aangesloten bij het kartel, heeft twee baantjes gekregen. Dit zijn de letterlijke woorden van uw fractievoorzitter. Waarom durft u hierop niet te reageren en loopt Forum voor Democratie weer weg, nadat ze de achterban en de boeren hebben verloochend?

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Mijnheer Boon, wij hebben met onze fractie iets gedaan wat u nog nooit is gelukt: wij zijn mee gaan doen en hier is een compromis uitgerold. Dankzij ons krijgen de boeren er vandaag twee jaar bij. Ik hoop ook dat u ook gewoon meestemt, want hier wordt het wel iets beter van dan dat het was en wij hebben meer bereikt - ik heb het u al een keer gezegd en ik vind het jammer dat ik het steeds moet herhalen -, wij hebben meer bereikt in een halfjaar tijd dan u in heel uw carrière.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, nou, ik rond hem dan bij dezen af, mijnheer Boon. Dan gaan we naar-

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat is de heer Meijer. Ja, u heeft een interruptie, zie ik.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik wou eigenlijk ook wel aan Forum voor Democratie vragen: wat is er nou anders aan uw antwoord nu dan aan het antwoord van mevrouw De Hoon destijds, toen Eric de Bie deze uitspraak deed? Toen zei het CDA namelijk letterlijk hetzelfde als u nu.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Okér, dat was de vraag. Ja?

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Het verschil, mijnheer Meijer, is twee jaar. Twee jaar, daar kan veel in gebeuren. In een week kan zelfs veel gebeuren, hebben we gezien.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, nou, dat was een kort antwoord. Ik neem aan nog een vraag van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, want destijds was het succes van het CDA namelijk ook twee jaar, dus dat is wel grappig hè, wat er gebeurt: dat u precies dezelfde successen claimt als het CDA destijds. Toen had u daar grote woorden voor en ik constateer met de heer Boon dat het u blijkbaar vooral om het pluche te doen was.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, u kunt daar nog een korte reactie op geven, mijnheer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Ik neem kennis van wat mijnheer Meijer vindt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, dan hebben we het bruggetje naar het CDA ook gemaakt. Dan geef ik nu het woord aan de heer Thijssen voor zijn inbreng namens het CDA in de tweede termijn.

De heer **Thijssen** (CDA): Ja, dank je wel, voorzitter.

Voorzitter. Allereerst dank aan het college voor de uitgebreide en heldere reactie. Ik heb onder andere het college horen zeggen dat al gebruik wordt gemaakt van Rijksmiddelen en dat Brabant bij de SBV-middelen zelfs vooraan staat, en dat is goed nieuws. Ook goed om te horen is dat bij de innovatie al op meerdere aspecten wordt ingezet en dat verduurzaming een steeds belangrijkere rol krijgt. Dat zijn eigenlijk mijn belangrijkste opmerkingen.

Tot slot, voorzitter. Voor een aantal fracties, heb ik gehoord, is deze IOV te streng, voor een aantal fracties is deze IOV niet streng genoeg. Per saldo zitten we dus op een mooie middenweg, en dat is precies wat het CDA goed past.

Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, jongens, jullie gaan rap, hartstikke goed! Maar ik zie wel een interruptie van de heer Ludwig en ik neem aan dat die nog is voor de heer Thijssen. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter. Ik heb inderdaad nog een interruptie op het CDA, en dat gaat over de motie die wij indienen over de biologische landbouw. Ik was heel benieuwd hoe de CDA-fractie daartegen aankijkt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Die motie zullen we niet steunen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat is ook een antwoord. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Zeker, maar meestal geven we er dan toch iets van een verklaring bij. Waarom steunt u deze motie niet?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goeie vraag dan. Ja, mijnheer Thijssen?

De heer **Thijssen** (CDA): Omdat bij natuurinclusieve landbouw de criteria helder zijn geformuleerd. Dat is voldoende en de biologische landbouw toevoegen maakt het vrij diffuus. Wij houden van heldere en concrete criteria.

De heer **Ludwig** (GL): Volgens mij ben ik klaar nu hè? Dat heeft volgens mij de heer Thijssen nu gespeeld zo.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, u mag drie keer, maar ik hou het graag kort. Dus als u nog een derde vervolgvraag wil, kort, dan mag dat.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter. Nou, het gaat vooral om het juist simpeler maken. Volgens mij wil de heer Thijssen namens het CDA het ook voor ondernemers makkelijker maken. Heeft u dat meegewogen in uw afweging om deze motie niet te steunen?

De heer **Thijssen** (CDA): Wat ook vooral meegewogen heeft, is de reactie van het college, waarbij ik de gedeputeerde heb horen zeggen dat ze aandringt op een visie op de biologische sector en dat de biologische sector daar ook mee aan de slag gaat. Dus ik zou dat eerst willen afwachten voordat we deze motie gaan steunen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, helder. Dan is nu de termijn voorbij voor het CDA. Dan gaan we naar de SP, de heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik moet zeggen dat ik me enigszins heb verbaasd over de beantwoording van de gedeputeerde in reactie op de eerste termijn op een aantal fronten. Enerzijds de bewering eerst dat er geen enkel effect op de natuur merkbaar zou zijn, waarna na enig debat daarover toch op z'n minst toegegeven moest worden dat er toch enig effect is. Over hoe groot kunnen we dan natuurlijk weer met elkaar gaan discussiëren. Maar ook over de opmerking dat de minister deze gedeputeerde op dit soort punten terug kan fluiten. Ik zou zeggen: het moet niet de reactie naar de PS zijn van "de minister gaat ons op dat punt terugfluiten", maar de reactie zou naar de minister moeten zijn van "ik kan u dat niet toezeggen, want ik heb daarvoor niet de ondersteuning van mijn Provinciale Staten". Maar oké, dat in het oog nemend moeten we er ook maar op vertrouwen dat alle welwillendheid uiteindelijk ertoe leidt dat er ook een reductie in de depositie van stikstof komt op onze natuurgebieden, en daarom wil ik even een ander aspect noemen, want dat hebben we namelijk ook heel erg nodig voor de toestemmingsverlening. Het is daar waar de PAS immers over struikelde, dat op het moment dat er geen daadwerkelijke daling plaats zal vinden, we ook alle mogelijkheden voor economische ontwikkelingen eigenlijk teniet doen. Daarop zou ik graag een reflectie in tweede instantie van de gedeputeerde horen, want hoe past eigenlijk een maatregel die juist het grootste effect zou moeten hebben op de reductie van depositie, maar die we nu dus vertragen, bij het feit dat we wel blijkbaar ruimte gaan zien voor die toestemmingsverlening? Het lijken eigenlijk twee tegenstrijdigheden. Deze regeling maakt het onwaarschijnlijker dat we snel die reductie zullen bereiken waarmee we uiteindelijk die toestemmingsverlening ook weer op volle vaart zouden kunnen krijgen. Wil de gedeputeerde daar nog op reflecteren?

Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Is genoteerd, dank u wel. Dan gaan we naar D66, de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, ik had beloofd om het heel kort te houden. Ik heb twee openstaande vragen. Eentje is: wat heeft het college de afgelopen maanden gedaan als voorbereiding, om te anticiperen wanneer het voorstel het vandaag níét zou halen? Dat is eigenlijk de vraag die mevrouw Dirken diverse fracties gesteld heeft, maar ik vind dat een vraag aan het college. Wat heeft u gedaan om daarop te anticiperen, stel dat dat gebeurt vandaag?

Mijn tweede vraag die nog openstaat was ook naar aanleiding van een interruptie met mevrouw Dirken: wat doet het college om ondernemers die een vergunning aanvragen tussen nu en 2023, zeker in het jaar 2022, snel en correct te beoordelen?

En dan kom ik aan mijn slotwoord, voorzitter. D66 concludeert dat dit college deze maatregelen alleen maar neemt omdat – en ik citeer – “Europa Natura 2000-gebieden heeft aangewezen”. Dat is voor ons een bewijs dat er geen enkele visie is op de verduurzaming van de veehouderij, en dat sluit weer aan bij de woorden die wij bij het begrotingsdebat ook al hebben uitgesproken: het is leuk dat je opschrijft dat de omgevingsvisie leidend is, maar als je als bestuur vervolgens geen enkele invulling geeft aan die visie, dan is dat eigenlijk heel erg treurig. D66 zou graag zien dat u voortvarend aan de slag gaat met de realisatie van de omgevingsvisie. Wij zien het namelijk als een hele mooie stip op de horizon- Ik geloof dat iemand zijn hond aan het uitlaten is-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Is dat niet uw hond?

De heer **Meijer** (D66): Ik heb geen hond, ik heb wel twee poezen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja.

De heer **Meijer** (D66): Maar wij zouden graag zien dat u die mooie omgevingsvisie zo snel mogelijk gaat realiseren. Daar had u meer voor kunnen doen, bijvoorbeeld deze regelwijziging niet doorvoeren. Wij zullen u streng in de gaten houden als het gaat om het natuurcompensatiespoor en hopen op een verbetering in de nabije toekomst.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heb u wel gehoord, hoor, en volgens mij is de camera van de betreffende bezitter van de hond dicht. Maar u heeft inmiddels wel een interruptie van de heer Boon. Het was niet uw hond hè, mijnheer Boon?

De heer **Boon** (PVV): Nee, het was mijn hond niet, die blaft iets anders.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, bijtende honden blaffen niet.

De heer **Boon** (PVV): Ik heb een vraag over de motie over de kalverhouders, want de kalverhouders gaan ons allebei heel erg aan het hart, dat weet ik. Maar onder het hart zit de maag, en dan lees ik de woorden “Green Deal in Den Haag bepleiten”, en dan word ik een beetje misselijk, want dan ga ik altijd denken aan de heer Timmermans in Brussel, en dat wil ik niet. Hoe moet ik dit nu lezen? Bedoelt u als Green Deal gewoon een ander woord, een synoniem, voor een afspraak, gewoon dat de gedeputeerde een afspraak maakt in Den Haag, of zit achter Green Deal toch de verborgen agenda van meneer Timmermans?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik kan er niks aan doen dat het ministerie de term ‘Green Deal’ bedacht heeft hier, voorzitter. De heer Boon weet ook dat ik eigenlijk helemaal niet van Engelstalige termen houd, maar Green Deal is nu eenmaal de term. Het gaat er vooral om, en dat delen wij, denk ik, dus ik reken ook op steun vanuit uw fractie, dat de kalverhouders zelf met een heel mooi plan bezig zijn waarin ze stoppende boeren, reductie van het vee-aantal én de emissie-eisen en stalinnovaties combineren. Volgens mij moeten we daar ruimhartig mee omgaan, en daar is deze motie voor bedoeld.

De heer **Boon** (PVV): Mag ik dan gewoon Green Deal vervangen door 'afspraken' in mijn hoofd, en zegt u dan: dat klopt?

De heer **Meijer** (D66): Mijnheer Boon, wat u in uw hoofd doet, daar heeft u van mij alle toestemming voor!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Fijn om u allebei te zien lachen. Dan gaan we naar de heer Ludwig van GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, mevrouw de voorzitter, en tevens dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording. Het zal u niet verbazen, maar de antwoorden van Gedeputeerde Staten stellen mij niet gerust. Het blijft onduidelijk waarom voor sectoren waarvoor al voldoende stalmogelijkheden zijn we wederom die datum gaan uitstellen. Het woord 'realisme' wordt daarin volgens mij gekaapt. Het is een synoniem geworden voor vooruitschuiven en uitstel. De heer De Kort zei het treffend: volgens mij is dit voorstel politiek en niet inhoudelijk gemotiveerd. De vorige coalitie had een genuanceerder beleid: voor de stallen waarvoor geen oplossing is maatwerk of hardheidsclausule en voor het overgrote deel van de stallen kan de transitie gewoon doorgaan en plaatsvinden. Nu wordt dat beleid losgelaten, met consequenties voor de natuur. De stelling dat dit geen negatieve effecten heeft voor de natuur gaat helaas echt mank. De ophoping van stikstof in zwaar overbelaste gebieden zorgt dat de natuur verder achteruit gaat. Dat red je niet met herstelmaatregelen. Afplaggen of steenmeel strooien per helikopter kan niet altijd en uitvoering van hydrologische maatregelen kost vaak jaren. Dat weten we ook, want we doen er een aantal.

Ik zie ook geen uitgestoken hand van het college op de zorgen van een groot deel van de oppositie. Het wordt weggewoven. GroenLinks vindt het zeer teleurstellend dat de motie biologische landbouw is ontraden. De weergave dat de biologische sector niet natuurinclusief werkt vinden we een forse uitspraak. Ik ben echt benieuwd hoe de biologische boeren hiernaar hebben gekeken. Volgens mij is een goed gesprek nodig. De Skal-certificering is enorm degelijk en landelijk geborgd. Het gaat over sluiten van kringlopen, gezonde bodem en gifvrij werken. GroenLinks wil biologische ondernemers niet opzadelen met onnodige extra eisen die we zelf verzonnen hebben qua motivering. We hopen op steun van de Staten om met deze motie een duidelijk signaal af te geven.

Ook merken we op dat er veel te doen is over het amendement van GroenLinks, D66, PvdA en Partij voor de Dieren om een datum te behouden voor het indienen van een ontvankelijke en vergunbare aanvraag. Niks nieuws, want dat was er eerder ook al, toen nog met warme steun van de VVD overigens. Het geeft duidelijkheid voor de ondernemer en de overheid en bovenal voorkomen we daarmee handhavingstrajecten. Uit de beantwoording wordt duidelijk dat er niet of nauwelijks gaat worden gehandhaafd. Ik zie een interruptie-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, een interruptie van de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel. Ja, het is lastig timen zo, maar ik wil even terug naar die biologische boeren. Ik ben het met u eens: als een manier van werken ook gewoon een voordeel oplevert, dan moet het beloond worden, maar dat zit juist ook in de aanpak van de managementtechnieken, dat je daarmee ook gewoon beloont voor een manier van werken. Alleen, je haalt hem dan even los van specifiek alleen biologisch, maar je trekt hem in de volle breedte-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wat is de korte vraag?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dan kunnen de biologische boeren hier volop gebruik van maken en is dit toch een maatregel die prima past.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank voor de- ja, dat mag wel waarschijnlijk hè? Ja, sorry. Dank voor de vraag, de heer Vreugdenhil. Wat wij terugkrijgen vanuit de sector, is: er worden een aantal eisen gesteld aan natuurinclusieve uitzonderingsposities en die eisen komen bovenop de eisen die de biologische sector zelf al moet voldoen. Voor een deel zit daar ook een motiveringsplicht die al zit in die Skal-certificering. Dus wij zeggen: maak het makkelijker, het is echt een klein percentage, en wij begrijpen daarom niet-, en wij doen het ook per motie en niet per amendement, om juist ook GS de mogelijkheid te geven om het verder uit te werken, omdat we horen dat die biologische ondernemers daartegen aanlopen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, ik ben het met u eens, alleen, dit gaat veel breder. Want we hebben bijvoorbeeld ook heel veel boeren die met Agrarische Natuur- en Land-, ANlb, bezig zijn en daar een groot gedeelte van hun land voor beschikbaar stellen en dergelijke. Dan zouden we het toch veel meer in die brede context moeten zien? En dan daag ik u graag uit om daarover het gesprek met de gedeputeerde aan te gaan, want volgens mij is dat precies ook wat wel mijn afdronk van het debat is: dat we daar met elkaar een constructieve oplossing willen gaan zoeken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Heel even daarop reagerend: volgens mij zitten in die natuurinclusieve inderdaad een aantal-, moet je aan twee eisen voldoen van overal een maat of pakket, dus daar zitten al voor een deel volgens mij boeren die natuurinclusief werken, zitten al in dit soort regelingen, maar dit gaat echt specifiek voor de biologische sector, die zelf heel veel eisen zichzelf oplegt hè, die Skal-certificering, landelijk geborgd, en dan denken wij dat het onnodig is om ook aan die eisen die al zijn geformuleerd, om daar nog een motiveringsplicht aan te voldoen, op te zadelen daarmee, waarmee we eigenlijk extra provinciale eisen bovenop die Skal-certificering zetten. Dus wat ons betreft, en daar daagt ook de motie voor uit, is dat gesprek aan te gaan, anders hadden we het in een amendement gedaan, maar een motie om dat ook in ieder geval vorm te geven verder en dit signaal van de biologische sector verder op te pakken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Voldoende zo, mijnheer Vreugdenhil? Ja. Dan is er een interruptie van de heer Thijssen van het CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Even over de vergunningsaanvragen: hoor ik de heer Ludwig nu zeggen dat de achterstand in de vergunningaanvragen door de agrarische ondernemer opgelost moet worden, omdat hij een nieuwe vergunningsdatum aanvraag wil invoeren? Dat is eigenlijk de omgekeerde wereld hè, want uiteindelijk kan de agrarische ondernemer aan die achterstanden die er zijn helemaal niks doen. Hoe ziet de heer Ludwig dat?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Nou, hoe wij het zien is dat je van tevoren duidelijkheid geeft en ook de situatie die er nu is niet bagatelliseert, en dat wordt volgens mij wel gedaan. De reden dat een traject tijd kost: dat deed het al in het verleden en dat zal het zeker ook in de toekomst nog zijn, en ook het realiseren van een stalsysteem duurt. Volgens mij is het goed om vooraf iedereen duidelijkheid te geven, omdat we, in ieder geval hoop ik, na 1 januari 2024 geen knelpunten meer zien. Ik begrijp dan niet zozeer de weerstand vanuit

een aantal partijen om dat in te voeren, ook omdat we in de vorige coalitie, toen ook nog met het CDA erbij, dit een hele goede maatregel vonden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een vervolgvraag, mijnheer Thijssen?

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Maar is het dan niet veel logischer dat we iets aan de capaciteit doen in de vorm van de vergunning verwerken dan dat je een nieuwe datum gaat invoeren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Nou ja, dat moet je ook doen. Dat was al bij de vorige coalitie een speerpunt en maakten we er extra geld voor vrij, maar je moet wel duidelijkheid bieden en als je duidelijkheid aan beide kanten doet, een soort contract afsluit van wat je van elkaar kan verwachten, dan betekent het ook niet dat je tegen gekke dingen aanloopt. Ik ben bang dat we op 1 januari heel veel rechtszaken gaan hebben over de afhandelingstermijn van de overheid, of dat wel of niet op tijd die vergunning was ingediend, en volgens mij kun je gewoon beter duidelijkheid daarover geven en dat beoogt dit amendement te doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Laatste opmerking nog, of was het dit, mijnheer Thijssen?

De heer **Thijssen** (CDA): Nee, er is een verschil van mening op dit punt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan mag u verder, mijnheer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ik ben even aan het kijken waar ik was. Ja, we waren inderdaad bezig met het amendement van GroenLinks, D66, PvdA en Partij voor de Dieren. Uit de beantwoording wordt duidelijk dat er niet of nauwelijks gaat worden gehandhaafd. Het ITV-project is al stopgezet, of gaat worden stopgezet. We hebben dat besluit genomen, in ieder geval niet met steun van GroenLinks, en we hebben daarom dus ook niet de capaciteit om handhavingstrajecten in te zetten. Dat betekent dat de natuur weer het kind van de rekening is en eigenlijk de gepresenteerde cijfers, zoals ook berekend door Pouderoyen, niet meer kloppen.

Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan kunnen we naar de termijn van de PVV. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, de PVV is toch wel teleurgesteld. Wij hadden gehoopt dat de balans en realisme in het provinciebestuur zou terugkeren, zeker als je kijkt naar de kernwoorden die deze coalitie gebruikt: samen en slim. Ja, samen: Brabant loopt in zijn eentje voor de troepen vooruit. Limburgse boeren zes jaar verschil, ik kan het niet genoeg herhalen: zes jaar, het is geen halfjaar, het is geen zes weken, het zijn geen zes dagen, nee, het zijn zes hele jaren. Mijn dochter is zes jaar oud. Dat is een lange tijd hoor. En als je het doet, doe het dan slim, doe het ook met het Rijksbeleid samen, ga niet in je eentje het wiel uitdokteren, want straks komen er misschien Rijksmaatregelen die anders zijn en dan zijn de Brabantse boeren twee keer de pineut. Dat moeten we niet willen.

Nou, wat wij heel jammer vinden, is dat Forum voor Democratie in het interruptiedebatje eigenlijk niet durfde te reageren op hun totaal gedraaide standpunt. De boeren zijn gewoon als wisselgeld ingevuld voor twee kartelbaantjes. Maar dat is niet alleen Forum voor Democratie, dat is ook het CDA. Het CDA heeft ook in 2017 hard van de toren geblazen. Samen met mij stonden jullie actie te voeren. De argumenten die ik nu

breng waren de argumenten die hun zelf ook brachten. En ik kan me niet voorstellen dat, als je in 2017 met dit voorstel was gekomen, het CDA toen had ingestemd. Dus waarom stemmen ze nu in? Ik begrijp het niet, maar goed, de boeren zullen als wisselgeld zijn gebruikt en nu zien we het resultaat.

Had ik nog wat dingen? Ja, de integrale stalsystemen. Daar wordt eigenlijk helemaal niet op ingegaan. Wij zijn de enigen die het roepen. Waarom staren we ons nu op dit moment alleen blind op stikstofdepositie? Mensen, we weten wat er aan gaat komen, je hoort het nu al in de wandelgangen, er wordt gesproken over methaan, fluorwaterstoffen. De milieumensen zijn er weer van alles aan het bijhalen, boeren moeten weer nieuwe systemen gaan doen die voor die gassen/stoffen gebruikt moeten worden. Waarom gaan we nu vooruitlopen en nemen we niet iets meer tijd om dat allemaal te integreren? En, wat je dan ook kunt doen, en waar de PVV wel voor is, ja, de diervriendelijkheid, het dierenwelzijn. Zorg nou eens dat dat gewaarborgd is. Ik kan me niet voorstellen dat iedereen hier wil dat dieren in een hok worden gestopt in een stal met een luchtwasser erop en nooit het zonlicht zien, nooit daglicht zien, nooit een keer frisse lucht. Dat is geen manier van dieren houden. Als we vooruit willen, als we naar nieuwe stalsystemen gaan, dan moeten die echt inzetten op diervriendelijkheid. Nu wordt dat vergeten, want we staren ons totaal blind op stikstof. Hetzelfde geldt voor brandveiligheid. Stikstofreductie gaat voor brandveiligheid. Waarom? Op stikstofreductie wordt uiteindelijk een stalsysteem afgerekend en niet op brandveiligheid. Dat vinden wij jammer.

Voorzitter, ik zie een interruptie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dat is mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. Ik wil graag aan de heer Boon vragen hoe hij staat tegenover onze motie op dit onderwerp, met betrekking tot stalbranden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ik pak even het lijstje erbij. Dat was motie-

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): 244.

De heer **Boon** (PVV): Ik moet het nog bespreken met mijn fractie, maar in eerste aanleg ben ik altijd positief als er maatregelen worden genomen, ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan mag u weer verder, mijnheer Boon. Uw microfoon graag!

De heer **Boon** (PVV): Nou, ik had nog niet al wat zinnigs gezegd, dus dat kwam goed uit dat de microfoon uitstond!

Wat ik ook jammer vind, is dat heel vaak het woord 'betaalbaarheid' wordt genoemd. Er is nu nog niemand gekomen die een definitie heeft gesteld, of een grens, of een eis: wat is nu betaalbaarheid? Als we iets willen, moeten we er ook een verhaal achter hebben, want deze stalaanpassingen brengen de boeren geen cent op. Boeren krijgen geld voor aanpassingen voor diervriendelijkheid, het sterrenstelsel dat we allemaal kennen, maar niet voor stikstofreductie, en daar zit ook geen verdienmodel achter. Het is gewoon puur een kostenpost. Tot hoe hoog mag die kostenpost komen? Tot hoe hoog zeggen we: nou, dit vinden we betaalbaar en dit niet meer? Daar willen we echt een antwoord op hebben voordat we dit beleid nog verder gaan doorzetten.

De waardering, ja. Er wordt gezegd "we waarderen de boeren", maar een boer moet uiteindelijk wel z'n eigen boterham ook kunnen smeren. Als wij de boeren nu weggagen, of de boeren over de provinciegrens

jagen – wat gebeurt: boeren bouwen nieuwe stallen in Limburg –, ja, hoe lang houden we dan nog Brabantse boeren? En schieten we er wat mee op als boeren in plaats van in Brabant een nieuwe stal bouwen, die in Limburg bouwen? Want de stikstofdepositie komt toch zogenaamd zo ver, dan waait het toch ook naar Brabant over? Dus wat is dan de oplossing? De oplossing is om het samen en slim te doen. Nogmaals de oproep van de PVV: doe het samen en slim. En stel dat dit voorstel toch wordt aangenomen, dan heeft iedereen op 17 maart 2021 nog een kans om voor verandering te kiezen. Dan zijn de Tweede Kamerverkiezingen en ik roep iedereen op om toch op de PVV te stemmen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, dat is echt buiten de orde.

De heer **Boon** (PVV): Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we naar de Partij van de Arbeid, de heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Wat de PvdA betreft, is dit een frustrerend debat en dat vinden we jammer. Wij zijn een partij die echt wel snapt dat besturen compromissen vergt, we proberen ook altijd constructief te kijken naar voorstellen van dit college, we waren in de afgelopen periode nog heel positief over voorstellen van collega's Van der Maat, Van Gruijthuijsen en Ronnes, maar vandaag zijn we dat, zoals al eerder duidelijk werd, absoluut niet. Wat we jammer vinden, is dat de manier waarop wij in het verleden hier zelf met in ieder geval de VVD en het CDA over gepraat hebben, we hier niet terugzien. In de vorige coalitie hadden we hier veel gesprekken over vanzelfsprekend en dan gaf bijvoorbeeld het CDA aan dat een bepaalde categorie, een bepaalde sector, echt nog niet zo ver was, dan kwamen ze met een verhaal waarom, en dan had je het met elkaar daarover en dan probeerde je oplossingen te vinden, en zo hebben we ook regelmatig oplossingen gevonden. Nu – en ik heb vandaag alleen uit uw eigen stukken geciteerd en daar is ook geen tegenreactie op gekomen dat het niet zou kloppen – erkent de coalitie dat dit een heel belangrijk element is van de stikstofaanpak, tegelijkertijd gaat men voor een generiek uitstel, terwijl duidelijk in het onderliggende onderzoek staat dat het voor heel veel sectoren beschikbaar is. Op mijn vragen daarover aan de gedeputeerde krijg ik heel algemene antwoorden. Nou, de technische haalbaarheid is duidelijk niet de discussie. Het gaat dan om de sociale haalbaarheid: mag je dit van boeren verwachten? Blijkbaar mag je dit van geen enkele boer in geen enkele sector, hoe groot of klein dan ook, verwachten. Dat verrast ons zeer en vinden we eigenlijk ook niet helemaal eerlijk. Zeg dan gewoon wat het is: dit is een politiek besluit. Dat mag. We zitten in de politiek ook om met elkaar duidelijke keuzes te maken en iedere partij heeft z'n eigen standpunten. Als PvdA zeggen we altijd: bouwen en banen. En we hebben ook duidelijk gemaakt dat wat ons betreft dan inderdaad bij de boeren stikstofruimte gehaald zal moeten worden. Ik hoor hier een coalitie die aan de ene kant Remkes' 'Niet alles kan' citeert, maar aan de andere kant doet alsof dat wel kan. Het vergelijk van de heer Swinkels met de badkuip vind ik heel passend. Als nu vandaag gezegd was "oké, we gaan dit doen, want wij vinden dat van belang voor onze boeren, we weten dat het nadelige effecten heeft op de natuur en daar trekken we extra geld voor uit, om dat te compenseren", dan ben ik het er nog steeds niet mee eens, maar dan is het wel fair. Als nu gezegd zou zijn-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Kunt u gaan afronden?

De heer **De Kort** (PvdA): Dat zal ik doen, voorzitter. Als nu gezegd zou zijn "dit heeft mogelijk gevolgen voor de woningbouw", dan ben ik het daar niet mee eens, maar dan bent u wel eerlijk. Ik zou het fijn vinden als u in navolging – niet de voorzitter, maar de gedeputeerde, voordat u dat denkt, mevrouw de voorzitter! – in navolging van bijvoorbeeld uw collega Van der Maat gewoon ook hier heel straight in kan zijn en gewoon ook wilt zeggen waar het op staat. Want met alle respect: deze antwoorden vond ik inhoudelijk

niet van een bijzonder hoog niveau. Ik hoop dat we op het gebied van de landbouwvisie elkaar in de toekomst wel kunnen vinden. Daar een uitgestoken hand en dan laten we dit onfortuinlijke hoofdstuk, helaas, achter ons.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Er waren hier geen interrupties, dus we gaan naar 50PLUS, naar de heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter, weinig toe te voegen aan onze eerste termijn. We zijn blij dat de waardering van de boeren de aandacht heeft en wij hopen echt dat in brede zin, en dat is ook een uitspraak uit het bestuursakkoord, ook op dit vlak draagvlak key zal zijn, dus belangrijk zal zijn om te komen tot succes.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft een interruptie van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, sorry, voorzitter, ik wou de heer Spooren eigenlijk eerst zijn betoog verder af laten ronden, want misschien beantwoordt hij dan mijn vraag. Maar het is lastig timen; de heer Vreugdenhil zei het al.

De heer **Spooren** (50PLUS): Nou stel uw vraag, dan kan ik het misschien in het laatste deel van mijn tweede termijn meenemen. Want anders moet je hem toch stellen als ik klaar ben, als ik hem niet beantwoord.

De heer **Meijer** (D66): Ja, maar misschien bouwde u op naar een climax. Ik was benieuwd of u voor of tegen het voorstel gaat stemmen.

De heer **Spooren** (50PLUS): Wij hebben een motie ingediend en afhankelijk daarvan, en hoe wij denken daartegen aan te staan, maar wij denken dat wij voor gaan stemmen voor het voorstel.

De heer **Meijer** (D66): Dat is een interessante strategie, want u weet dat het voorstel eerder in stemming wordt gebracht dan de motie, dus ik was benieuwd: heeft u dan signalen dat uw motie sowieso een meerderheid heeft?

De heer **Spooren** (50PLUS): Ik hoop natuurlijk dat het een meerderheid heeft, maar ik heb uit diverse uitspraken gehoord dat er, zeg maar, sympathie is voor de motie en dat zou voldoende moeten zijn, ook voor de coalitie, om na te denken om dit toch mee te nemen in hun verdere uitwerking van dit plan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Nog de laatste voor de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik constateer maar even dat 50PLUS een riskante politieke strategie heeft, want u gaat er blijkbaar van uit dat uw motie het gaat halen en gaat waarschijnlijk instemmen met het voorstel. Ik vind dat gewaagd van u, maar goed, het tekent uw lef.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dat is een constatering. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Wij zijn niet bang voor een beetje riskante dingen, maar het risico kun je ook vermijden door goed te luisteren en mee te denken met de coalitie. Dat doen wij en dan hopen wij ook dat ze met ons meedenken. Dus het draagvlak staat ook in het coalitieakkoord en wij hopen dat mevrouw Lemkes dat ook mee gaat nemen en ook serieuze aandacht geeft in de verdere uitwerking van dit plan.

Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank ook voor uw bijdrage. Dan zijn we bij de Partij voor de Dieren, mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de huidige coalitie geen bevredigend antwoord geven op mijn vraag of nu beloofd kan worden dat dit de laatste datumverschuiving is. "We kunnen niet in een glazen bol kijken" is dan ook eigenlijk niet het juiste antwoord. Besturen is toch vooruitkijken? Een van de redenen waarom we met een veelvuldigheid aan crises zitten op dit moment is omdat dit besturen tegenwoordig maar vier jaar vooruitkijken is in plaats van op de lange termijn.

In het gesprek dat ik net gehad heb met de gedeputeerde aangaande het verminderen van het aantal dieren geeft de gedeputeerde aan dat het technisch wel kan, maar lastig is, minder dieren om de emissie te drukken. Wij constateren dat er vraag naar is, dat boeren het vrijwillig willen doen en dat het ons helpt bij de reductie. Vandaar dat wij een motie indienen, waarin wij de gedeputeerde vragen om uit te zoeken hoe de broodnodige reductie via dit spoor gerealiseerd kan worden. Ik kijk ook even naar het CDA en de ChristenUnie-SGP. Moeten we dit maatwerk niet mogelijk maken, of willen we boeren die nog vijf jaar willen boeren dwingen te stoppen of een luchtwasser aan te schaffen? Dit geeft boeren tenslotte meer ondernemersvrijheid, iets waarvan ik denk dat dit betere bij de VVD past dan strooien met subsidies. Dank u wel. De motie komt eraan trouwens; er is een spelcheck gedaan, die komt u toe.

Motie M246-2020: Aan emissiereductienormen voldoen met minder dieren

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 27 november 2020;

behandelend Statenvoorstel 79/20 Interim omgevingsverordening - regelwijziging 2;

overwegende dat

- er veehouders zijn die over een aantal jaren stoppen;
- investeringen in nieuwe stalsystemen voor die korte tijd niet rendabel zijn;
- emissiereductie ook behaald kan worden door het aantal gehouden dieren te reduceren;

constaterende dat

- de huidige regels geen uitzondering op de strengere emissienormen bieden voor veehouders die emissie willen reduceren door minder dieren te houden;

verzoeken Gedeputeerde Staten

- om te onderzoeken wat de vraag bij veehouders is om met het houden van minder dieren te voldoen aan de gestelde eisen voor emissienormen;
- uit te werken hoe die verlaging van de emissie uitgewerkt kan worden in een beleidsregel;
- hierover PS te informeren;

en gaan over tot de orde van de dag."

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Heel goed, dan zien we de motie tegemoet. Dank u vriendelijk. Dan gaan we door naar Lokaal Brabant, de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Blij met de beantwoording van de gedeputeerde op de vragen die wij hebben gesteld. Daar zijn voor mij op dit moment ook geen aanvullende vragen bij gekomen. Ik ben blij te horen dat we in ieder geval meegenomen worden ook in de procesgang van de time to market-bronmaatregelen, tot dat terug gaat komen, en ik kijk er ook naar uit. Ik ben ook erg blij om te zien dat we met elkaar het gesprek hierna ook op gaan pakken en dat ook de landbouw onderdeel

uitmaakt van onze economie. Dus ik ben erg tevreden met deze toezegging. En ik zie de heer Arend Meijer al in beeld-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, die heeft een interruptie. De heer Meijer krijgt nu het woord.

De heer **Meijer** (D66): U ziet hem aankomen hè? Ik was benieuwd naar uw oordeel over de motie 241.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ik heb de motie inmiddels gelezen en ik heb ook gehoord hoe de gedeputeerde daarop heeft gereageerd, ook heeft aangegeven hoe zij bestuurlijk is teruggefloten, even haar woorden gebruikende, en wat dat bestuurlijk betekent als het erom gaat om dit uitvoerbaar te krijgen. Ik kan haar in die lijn op dit moment volgen als het erom gaat om dat in de gelijke provincies te willen aanpakken op dit moment nog. Dat neemt niet weg- Ik vind het anderzijds sympathiek om wel ernaar te gaan kijken als dit verandering gaat bewegen in het komende jaar, want dat mag ik na 17 maart wel verwachten. Dat is nog even afwachten, die glazen bol heb ik ook niet, maar ik wil hem wel meenemen in de afweging die dan gaat komen. Dus op dit moment zal ik daar niet voor zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, voldoende denk ik. Nee, u wilt nog iets zeggen?

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik wou vragen of Lokaal Brabant dan aan de kant van D66 gaat staan als er een nieuwe minister van Landbouw komt, om te zorgen dat vanuit Brabant in ieder geval het signaal gegeven wordt dat emissies met echte dieren en niet met papieren dieren plaats moeten vinden. En waar ik 'dieren' zei bedoel ik emissies.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ja, u kunt mij aan uw zijde vinden op het moment dat we inderdaad die meetbaarheid en ook die meting goed kunnen gaan inrichten, dat we dat ook echt hebben. Op dit moment is dat nog een valkuil en vind ik het lastig. Dat we toch uit moeten gaan van die papieren tijgers is ook niet mijn voorkeur, zeg ik eerlijk, ik heb het liefst gewoon degelijke feiten en dat we weten waar het om gaat. Dus helemaal mee eens.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Helemaal goed. Was u klaar met uw termijn? Ik denk het wel hè?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ja hoor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil zit al klaar, ChristenUnie-SGP. Het woord is aan u.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Misschien toch even beginnen met een citaat uit onze omgevingsvisie, want daar hebben we geschreven dat "wanneer we moeten constateren dat draagvlak en draagkracht in weerwil van onze inspanningen nog ontoereikend zijn, dat realisme meer tijd vraagt". En vervolgens: "Alleen door de dynamiek in de samenleving te adresseren en waar nodig en gewenst op de juiste momenten bij te stellen, zijn we in staat de doelen daadwerkelijk te realiseren." Wat mij betreft is dit ook de kern van waar we nu mee bezig zijn: niet zozeer een uitstel omdat we het niet willen, of de ruimte niet willen creëren, maar omdat we zien dat door draagvlak met elkaar te benutten we komen tot een pakket van maatregelen, gecombineerd met een aantal extra maatregelen die zien op het opkopen van bedrijven op vrijwillige basis, die zien op allerlei andere maatregelen, met een pakket komen dat zelfs

meer stikstofreductie gaat opleveren in de toekomst dan minder. En dat doen we alleen als we hier met z'n allen de schouders eronder zetten. Dat is niet alleen de landbouwsector, dat zijn ook de terreinbeherende organisaties, de natuur- en milieuorganisaties, en ik roep eigenlijk iedereen op om vanuit het hele ambitieuze pad dat we hier nogmaals een keer als Staten vaststellen, ook die lijn daarin te bewaken. Wij hebben er wel een aantal voorwaarden bij gesteld, in een motie vastgelegd en samen met 50PLUS ingediend. De gedeputeerde noemde dat niet- Ik wacht even op-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, ik wilde al zeggen: er komt een interruptie binnen van de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank, voorzitter. Zeker, wanneer draagvlak kan en wanneer dat kan worden gerealiseerd, zijn wij er heel erg voor, maar volgens mij – en u heeft natuurlijk ook het debat beluisterd en ook de input gezien van bijvoorbeeld terreinbeherende organisaties – is men het eigenlijk hier niet mee eens, ziet men dat er weer wordt verschoven, terwijl zij voor een enorme opgave staan. Dus wordt er niet gezocht naar draagvlak aan de ene kant, maar aan de andere kant totaal niet?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, mijnheer Ludwig, dit debat is vooral gegaan over het verschuiven van een deadline, van “wanneer moet je een vergunning indienen?”, terwijl ook zonder dat wij die deadline verschuiven er op dit moment al heel wat stalaanpassingen plaatsvinden waarin die reductie gehaald wordt. Als het past binnen het investeringsritme van een bedrijf ga je echt niet per se twee jaar wachten, dan doe je het nú al. Dus dit is ook een stukje meedenken, wat in totaliteit meer gaat opleveren, en dat is ook wel echt mijn oproep, ook richting terreinbeherende organisaties, natuurorganisaties in Brabant: laten we die schouders er samen onder zetten en de kansen maximaal oppakken, benutten, ook met de middelen die vrijkomen voor het verplaatsen of eventueel het vrijwillig opkopen van bedrijven, ook bijvoorbeeld bij de vrijwillige opkoop, laatst geweest, van de nertsenhouders, waar ook nog de ruimte op een bepaalde manier ingezet kan worden. Alle mogelijke manieren die we hebben kunnen we hier een plek in geven. Dat moet in die gebiedsgerichte processen gaan landen en ik ben ervan overtuigd dat we dan echt veel meer gaan realiseren dan dat we nu het debat alleen maar focussen op een deadline 2024 of 2022.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog een vervolgvraag, of was dit voldoende? Het was een uitgebreid antwoord.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, zeker een uitgebreid antwoord, maar een korte vraag daarover resterend. Want die gebiedsgerichte aanpak – u heeft mij ook vanochtend daarover gehoord –, ja, graag. Er wordt op dit moment weinig tempo mee gemaakt, maar dat jaag ik graag aan. Maar de noodzaak voor het treffen van bronmaatregelen, zowel in de landbouw, een van de grootste bijdragers aan het probleem, ook in de industrie en ook in het verkeer, is heel erg belangrijk. U kunt zeggen van “draagvlak is belangrijk en daar moeten de terreinbeherende organisaties aan bijdragen”, maar zij zien op dit moment dat de maatregelen verder worden verschoven, dus is dat draagvlak er eigenlijk wel voor dit voorstel?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Mijnheer Ludwig, er is geen provincie die in acht jaar tijd 60 procent reductie weet te realiseren, en in vier jaar tijd zitten we volgens mij op 50 procent. Er is geen provincie waar zulke scherpe maatregelen genomen worden. Ik denk dat de terreinbeherende organisaties in andere provincies jaloers kijken naar Brabant, waar we die stappen echt met elkaar zetten. Dus dan kan

je zeggen "het glas is halfleeg", maar misschien is het wel halfvol en moet de rest ook nog op een goede manier, die ook gedragen kan worden door alle partijen, bijgevuld gaan worden-

[Onverstaanbaar door vermenging met particulier gesprek van de heer Van der Wel 00:44:48 tot 00:45:33]

De **plaatsvervangend voorzitter**: Heel vervelend. Kan iemand even de heer Van der Wel bellen, mevrouw Vlasveld?

Kan gebeuren, zeggen we dan. We pakken de draad gewoon weer op as if nothing happens. Waar waren we? De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ik vraag me af of de terreinbeherende organisaties jaloers kijken, of dat ze jaloers zijn op de positie die ze hebben. Wij komen namelijk in Brabant voor een enorme opgave te staan. Wij hebben misschien nog wel bepaalde gebieden waar vier keer zoveel depositie is als het gebied aankan, bijvoorbeeld De Peel. Dus ik vraag me af of dit voldoende gaat zijn, en dat is, denk ik, ook de boodschap die ze afgeven, van: we moeten alle hens aan dek, en-en-en. En als het dan kan, waarom doen we het dan niet?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, eens, mijnheer Ludwig: het is alle hens aan dek. Maar kijk eens naar het reductiepad, juist van De Peel, waar we enorm teruggaan. En het gaat niet genoeg zijn, want juist ook De Peel heeft enorm veel last van buitenlandse depositie die opkomt, ook van de NOx'en die daar opslaan. Dus dat zegt niks van dat we dit niet moeten doen, maar laten we vooral wel proberen met elkaar ook de schouders eronder te blijven zetten, want als we weer vier jaar lang elkaar het kot uit gaan vechten omdat precies een deadline verschoven mag worden, volgens mij dat niet effectief. En in die lijn wil ik ook naar uw moties kijken, want als ik even kijk naar motie 241 die u onder andere ingediend had over de dierenaantallen, ik ben het daar gewoon mee eens. Ik vind het ook eigenlijk heel vreemd dat vanuit het ministerie – ik ga het ook nog eens een keer navragen – dit geblokkeerd is. Ik weet wel dat er een blokkade op het intern salderen geweest is, omdat het gewoon rechten waren van ondernemers die behouden zouden mogen worden voor ontwikkeling, maar voor extern salderen ben ik het gewoon met u eens: dat moet gewoon op basis van reële emissies gaan. Volgens mij trekken we daar altijd op. Zo kan ik ook instemmen met de motie 'Biologisch is van nature'. Ik had er net een debatje over. Ik heb wat kanttekeningen, die hebben we net gewisseld met elkaar, maar in hoofdlijnen vind ik dat ook die-, ik noem het managementmaatregelen, biologische maatregelen, die moeten gewaardeerd worden, en dat moet ook een plek krijgen van dat je dan ook op basis daarvan een beloning daarvoor krijgt. Maar het kan bijvoorbeeld ook weidevogelbeheer zijn wat je doet, waardoor je, ja, heel veel goede dingen doet voor biodiversiteit en misschien ietsje minder in de stikstofuitstoot. Ik hoop dat we er op die manier naar kunnen kijken. En het laatste punt, onze eigen motie-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, voordat u aan uw laatste punt begint, want er was al een tijdje een interruptie van de heer Meijer en die komt er nu aan.

De heer **Meijer** (D66): Ja, die heeft wel betrekking op uw motie, dus misschien heeft u de lenigheid om uw eigen antwoord en mijn vraag met elkaar te vervlechten. Op 25 november stuurde u de wereld in dat er vijf randvoorwaarden waren voor de ChristenUnie-SGP om in te stemmen met dit beleid. Ik heb uw motie bekeken en daarin zie ik drie van die vijf randvoorwaarden terug. Maar het omgaan met knelgevallen van oudere ondernemers die in een financieel gat terechtkomen zie ik niet, en ook de eis dat het voorstel reductie van de emissies ten goede moet komen voor de natuur en niet voor realisatie van industrie of wegen zie ik niet terug. Wat is er met die twee randvoorwaarden gebeurd?, vraag ik aan u.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nou, kijk: de eerste randvoorwaarde, en daar heeft de gedeputeerde ook antwoord op gegeven hè, van: als je dat gaat definiëren, ja, dan is het geen bijzonder geval meer. In onze spreektekst heeft u heel duidelijk gehoord dat we die dingen genoemd hebben en dat wij het college oproepen om daar echt ruimhartig mee om te gaan en daarmee de proportionaliteit vast te houden, maar ook te kijken of het sociaal uitvoerbaar is. Volgens mij heeft de toeslagenaffaire ons wel geleerd dat we af en toe ook moeten kijken "hoe werkt iets uit?", en daar het college de ruimte voor geven. Dus daar hebben we ze toe opgeroepen; dat kan ik niet in een motie vastleggen, want dan gaat het juridisch nat. Als het gaat om de ruimte specifiek ook voor de natuur in te zetten, dan constateer ik dat het op dit moment gewoon de uitwerking nog is van de regelgeving van 2017, zoals we die hier hebben. Ik heb er eerder ook technische vragen over gesteld, dus dat ligt gewoon vast. En ik ga er dus ook echt van uit dat we de ruimte, laten we zeggen die 10 kiloton, ook echt daadwerkelijk voor de natuur gaan bestemmen, zoals het besluit ook gemotiveerd was in 2017, en volgens mij is daar niks in veranderd en hoeft dat hier in deze motie niet vastgelegd te worden. Maar als er dingen langs waren gekomen vandaag die een grote hap daaruit zouden gaan bestemmen voor logistieke parken en dergelijke, ja, dan hadden wij daar hele grote moeite mee, want dan vind ik dat er ook gewoon netjes voor betaald moet worden richting de agrariërs. Dus hiermee zijn, denk ik, de drie voorwaarden op een goede manier ingevuld. Ik heb de beantwoording gehoord over de hardheidsclausule, daar heb ik vertrouwen in en het punt dat het ook echt voor de natuur moet zijn, ik zal daar de komende jaren loeischerp op zijn en volgens mij ben ik daar ook de afgelopen periode altijd zo scherp op geweest.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dat laatste ben ik met u eens en ik had dus eigenlijk verwacht dat u die vijfde voorwaarde die u op Twitter had gezet, had ik eigenlijk een voorstel van u verwacht en daar had ik dan heel graag ook steun aan verleend. Wat u nu doet, zo komt het een beetje over, en ik heb ook wel eens in zo'n situatie gezeten, is dat u met een lijstje van vijf eisen een overleg in bent gestapt en van de eindbaas drie van de vijf eisen binnen hebt gekregen en twee niet. Dat mag hè, soms lukt het niet, maar nu zegt u boterzacht: ja, daar ga ik de komende maanden op monitoren, en eigenlijk had ik ook wel de politieke handigheid van u verwacht-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Korte vraag dan!

De heer **Meijer** (D66): Eigenlijk had ik ook wel de politieke handigheid van u verwacht om dit in amendementen te gieten, in plaats van in een motie, want u weet net zo goed als ik dat u eerst over het voorstel stemt en dan over de motie. Waarom heeft u ervoor gekozen om dat niet te doen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag uw microfoon aanzetten!

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Excuus. U stelt een paar vragen tegelijk. Ik zal proberen of ik ze nog allemaal heb.

Het lijstje van drie. De borging dat het ook echt voor natuur is, die is juridisch geborgd. Dus dat ligt vast. Ik bedoel: dat is toch binnengehaald en ik heb vandaag geen moties langs zien komen, of andere voorstellen die die borging er juist uit halen. Dus dat is volledig binnengehaald, mijnheer Meijer.

Als het gaat om "waarom niet een amendering?": we hebben het hier over een IOV, we stellen volgend jaar de omgevingsverordening vast en mocht het zo zijn dat een aantal zaken daarin niet op een goede manier opgepakt worden, ja, dan zullen wij dat richting de definitieve omgevingsverordening via een amendering

regelen. Maar op deze manier is het volgens mij prima juridisch scherp geborgd. Er zitten een aantal waarborgen in waarin we het college gevraagd hebben wanneer ze ook met informatie over de verschillende punten kunnen komen en zal dan ook de definitieve uitwerking omgevingsverordening plaats gaan vinden die we volgend jaar gaan vastleggen. Dus volgens mij een prima mooie lijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Volgens mij ook een helder antwoord hè?

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter, tot slot-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, heel kort dan, en écht kort.

De heer **Meijer** (D66): Zeker. Ten slotte rondom de knelgevallen oudere ondernemers, daar had ik eigenlijk serieus van u verwacht dat u dat anders aangepakt zou hebben, omdat ik me voor kan stellen dat we een soort stoppersclausule in die IOV gewoon geregeld hadden. Daar ligt ook al een concept hè? Eerder is dat al eens ingediend. Dat had u gewoon kunnen doen. Ik vind het jammer, maar goed, het is uw politieke afweging en daar laat ik het bij.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Mijnheer Vreugdenhil, uw microfoon staat uit. U bent nog niet klaar denk ik hè?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik vind het wel mooi dat ik een aantal goede adviezen meekrijg van de heer Meijer. Daaraan zie je al dat hij aan het oefenen is in zijn rol van griffier straks. Nou goed, wij hebben daar een andere lijn in gekozen en ik denk dat het heel glashelder is vandaag wat de inzet is en ik ben ook blij met de toezegging die we daarin gekregen hebben. Daar gaan we het komend jaar met iedereen in de Staten wat mij betreft stevig aan werken.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank ook voor uw bijdrage. En dan hebben we de tweede termijn van Provinciale Staten gehad. Ga ik nu door naar mevrouw Lemkes, voor uw tweede termijn.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Mag ik een paar minuten schorsen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, zullen we vijf doen dan?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, oké.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vijf minuten schorsing.

Schorsing (19.40-19.45)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wat mij betreft heropenen we de vergadering en mevrouw Lemkes zit er al helemaal klaar voor, zie ik.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is het woord aan u voor uw tweede termijn voor Gedeputeerde Staten.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik wilde nog even precies nagaan hoe het met biologische landbouw zit, maar daar kom ik zo op terug. Ik ga even in op de opmerkingen/vragen die gesteld zijn/gemaakt zijn.

Mevrouw Dirken van de VVD. U vraagt naar dat overzicht van waar we aan werken, waar het over vervoeren managementmaatregelen gaat, op weg naar de OV. Nou, ik kan in ieder geval zeggen dat in het voorjaar daar waarschijnlijk al nader inzicht in zal zijn, dus ook meegenomen zal worden, als dat kan, op weg naar de OV, waar in het najaar besluitvorming over zal plaatsvinden. Overigens is het zo dat zowel voor de management- en voermaatregelen als voor de nieuwe systemen we dat continu blijven volgen en daarop ook zullen inspelen als er zodanige veranderingen zijn dat we die kunnen meenemen bij de toepassing van de IOV.

Uw suggestie aan mevrouw Vlasveld over de inzet van ondersteunende maatregelen over andere sectoren verraste me eerlijk gezegd, omdat die ondersteunende maatregelen nou zo specifiek noodzakelijk zijn en ook echt niet verminderd kunnen worden, juist niet omdat zoveel boeren nog moeten overgaan op nieuwe systemen. Dus die blijven keihard nodig, ook in de volgende periode, en dat zijn maatregelen die – nou, u kent ze wel – te maken hebben ook met de First movers-regeling, validatiemetingen, ontwikkeling van innovatieve stalsystemen, maar ook op natuurinclusieve landbouw, die we zo graag willen stimuleren en waar de belangstelling zo voor toeneemt op dit moment.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er zijn inmiddels-, oké, één interruptie is komen te vervallen, en er is een interruptie van mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. De gedeputeerde geeft aan dat er nog best wel veel gedaan moet worden, terwijl ik eerder van de VVD begreep dat het bij een grote groep – ik meen me te herinneren dat het getal 83 procent gevallen is – al voldoet. Dus het is een relatief kleine groep waar nog wat voor geregeld moet worden, lijkt mij. Dus ik ben benieuwd waar de gedeputeerde dan die grote aantallen vandaan haalt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, de middelen zijn onder andere ingezet voor de ontwikkeling van systemen, maar ook voor het begeleiden van boeren naar een bedrijfsvoering toe met mogelijk de inzet van die systemen, of naar een andere bedrijfsvoering toe. En daar hebben we nog steeds die ondersteunende maatregelen voor nodig, dus niet alleen voor stalontwikkeling, maar ook voor natuurinclusieve landbouw die ik net noemde hebben we een behoorlijk pakket, en gelukkig is daar ook veel belangstelling voor, maar ook de vouchers die meehelpen aan de omschakeling, ondersteuningsnetwerk hebben we vier pilots nog steeds lopen, verstrekken van achtergestelde leningen, op het gebied van dierenwelzijn hebben we een regeling, dus in dat opzicht zijn er subsidieregelingen voor validatiemeting niet te vergeten in de Taskforce Toekomstbestendige Stallen, First movers-regeling. Het zijn allemaal regelingen die volop nodig zijn om die transitie te kunnen maken. Dus wij hebben het gewoon nodig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog een vervolgvraag, of is het duidelijk voor u, mevrouw Vlasveld? Dan kunt u doorgaan, mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja. Het CDA had verder geen vragen. De SP, de heer Swinkels, wilde graag weten: ja, er is ruimte nodig om vergunningen te kunnen verlenen voor diverse bestemmingen, en hoe we dat dan gaan bereiken nu twee jaar later die reductie vereist is in de veehouderij. Nou, deze

IOV is niet de enige manier om tot stikstofdaling te komen. Zoals bekend, zijn er inmiddels ook landelijke regelingen. De regeling 'Warme sanering varkenshouderij' is er, de beëindigingsregeling komt begin volgend jaar aan, de piekbelastersregeling die zojuist is afgekondigd. Dus er zijn diverse regelingen die zullen leiden tot het stoppen van bedrijven en daarmee het terugdringen van stikstof.

Dan ga ik naar D66. U heeft gevraagd "wat doet u om aanvragen snel te kunnen beoordelen?" In mijn eerste termijn heb ik al aangegeven dat we een taskforce hebben die ernaar gekeken heeft wat we daaraan kunnen doen en dat we ons erop voorbereiden om dat zo goed mogelijk te doen.

En u zegt van "ja, er is eigenlijk geen visie op duurzame veehouderij". Nou, u weet dat ook het ontwikkelen van een beleidskader landbouw en voedsel in deze bestuursperiode aan de orde is. Dat zijn we aan het voorbereiden en ik hoop u daarover in december te kunnen spreken, dus daar zullen we het verder hebben over visie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, en er is een interruptie van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, sorry, maar het is natuurlijk boterzacht als wij de vraag stellen "hoe gaat u ervoor zorgen dat alle aanvragen tijdig en correct worden beantwoord?", met de gedachte "we gaan meedenken in plaats van alleen maar kruisjes zetten", als ik die vraag stel en ik krijg dan het antwoord "er is naar gekeken, we hebben een taskforce, we denken dat het goed komt". Dat is toch geen antwoord, voorzitter? Ik zou graag ook een antwoord willen wat dan de acties zijn die het college onderneemt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, voorzitter. De acties hebben betrekking op zorgen dat er gekwalificeerde mensen zijn die dat kunnen doen, in voldoende aantallen, zorgen voor het inrichten van de systemen die hier goed op kunnen inspelen, we zullen ook zeker informatiebijeenkomsten houden voor adviseurs die vaak ingeschakeld worden om tot een vergunningaanvraag te komen. Dus dat zijn onder andere de activiteiten die we ondernemen. En daarbij kunnen we overigens gebruikmaken van de resultaten van het traject 'Intensieve toezicht veehouderij'. Daar, heb ik eerder gezegd, hebben we zodanig inzicht gekregen en een zodanige systematiek kunnen ontwikkelen, dat we die nu heel goed kunnen inzetten om dit efficiënt te kunnen laten verlopen, deze vergunningverlening en ook het toezicht.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Oké, voorzitter, dus ik hoor dat het college in gaat zetten op capaciteit en op systemen en dat ze de lessen vanuit het ITV gaat toepassen. Dan is mijn vraag: hoeveel extra capaciteit wil het college graag in de komende periode gaan realiseren bij de omgevingsdiensten en welke systemen gaat u dan implementeren om dat vergunningstraject soepel te laten verlopen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Dat zullen wij opnemen in de opdracht aan de omgevingsdiensten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, kort antwoord.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, nu kijk ik u ook een beetje aan in uw rol als voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat mag.

De heer **Meijer** (D66): Maar dat is geen antwoord “we gaan het opnemen in de opdracht”. Ik vroeg heel concreet hoeveel extra capaciteit en welk systeem.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dat zullen wij bespreken in ons overleg met de omgevingsdiensten. Dat kan ik op dit moment niet zeggen, mijnheer Meijer, want dat zullen we met elkaar moeten uitwerken. Ik kan nu niet zeggen hoeveel mensen er meer nodig zijn om dit te doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Verder is nog gevraagd “wat doet u als deze wijziging niet wordt goedgekeurd?”. Ja, dan ga ik terug naar het college en dan zullen we het er over hebben met elkaar hoe we dit oplossen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dan weer een interruptie van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, maar nu gewoon een goed bedoelde correctie. Mijn vraag was niet “wat gaat u morgen doen als het voorstel het niet haalt?”, mijn vraag was “wat heeft u de afgelopen maanden gedaan om te anticiperen op het risico dat het voorstel het vandaag niet zou halen?” Dat kunt u feitelijk volgens mij heel prima beantwoorden.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Voorzitter, wij hebben ons geconcentreerd op het uitvoeren van de afspraak in het bestuursakkoord, en die ligt nu voor.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter, op mijn beurt constateer ik dat dit een chique manier is om te zeggen “helemaal niets”.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dat is uw conclusie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dat is de conclusie van de heer Meijer, daar ga ik me verder niet over uitspreken, nee. Mevrouw Lemkes, gaat u verder.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel, voorzitter.

Dan GroenLinks, de heer Ludwig. Even kijken hoor. Ja, uw vraag over de biologische veehouderij. Daar heb ik nog eens even naar gekeken, want ik begrijp goed de achtergrond van uw vraag. Wij willen zeker ook de biologische sector stimuleren, daar is geen misverstand over, maar er staan uitzonderingen voor de biologische veehouderij in de huidige IOV en die zijn gebaseerd op de beschikbaarheid van toepassingsmogelijkheden van emissiereducerende technieken voor de biologische veehouderij. Voor een aantal diercategorieën geldt dan ook geen reductie-eis. Dus voor vrouwelijk jongvee, voor vleesrundvee en voor geiten geldt geen reductie-eis. Voor de biologische varkenshouderij, waar we het eerder over hadden, geldt een strikte inspanningsverplichting van 40 procent reductie. Dat is dus een lager percentage reductie en dat wordt gecompenseerd door de biologische bedrijfsvoering. Biologisch gehouden melkvee en pluimvee is niet uitgezonderd. De beschikbare emissiereducerende systemen zijn toepasbaar voor deze categorie. En daar waar mogelijk wordt om een bijdrage aan die reductie gevraagd. Ook landelijk gelden er qua stallen geen uitzonderingen voor biologisch gehouden melkvee. Dus dat wil ik er nog bij aangeven. En verder herhaal ik dat ik in gesprek ben met de biologische veehouders.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik zag de heer Ludwig al een tijdje zitten, maar ik wist niet of u een interruptie wilde, en daar heeft u nu om gevraagd. Een interruptie voor de heer Ludwig, GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Ja dank, voorzitter, ik wilde ook eerst even het antwoord goed afwachten natuurlijk en even laten bezinken, maar ik had mijn camera al aanstaan. Het gaat inderdaad over die paar sectoren waar het nog lastig is, of waar nog moeite voor is, en de pluimvee is er daar bijvoorbeeld één van, de melkvee inderdaad. Wat we met deze motie – daarom hebben we het ook niet met een amendement gedaan – proberen te doen, is om te kijken van “wat kunnen we nou voor die sector gaan betekenen?”. Ik ben benieuwd wat de stappen dan worden de komende tijd om met die sectoren in gesprek te gaan, om daar een oplossing voor te bieden. Want het zou wat ons betreft zonde zijn als we deze mooie sectoren, die proberen integraal te werken, kwijtraken.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dat ben ik helemaal met u eens. Sorry, voorzitter, u had mij nog niet het woord gegeven. Ja? Dat ben ik helemaal met u eens, mijnheer Ludwig. Wij staan er ook voor open om in gesprek te gaan met de sectoren waar die uitzonderingen dus niet voor gelden in de biologische veehouderij. Het gaat dus om het voldoen aan de voorwaarden, eerder genoemd: grondgebonden, maximale veebezetting, bedrijfsvoering die een bijdrage levert aan bodem, water, landschap en biodiversiteit. Als bedrijven dat kunnen aantonen, aangeven dat ze ten minste twee van die maatregelen uitvoeren, dan horen zij ook tot die uitzondering, en dat gesprek willen wij graag met hen voeren, naast het gesprek dat wij al voeren over hun toekomstvisie, kan ik daarbij zeggen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, voldoende zo, mijnheer Ludwig?

De heer **Ludwig** (GL): Nou, toch nog heel even hoor, want daar maak ik gewoon gebruik van, ook om dit gesprek goed te voeren, want het is voor ons als GroenLinks echt wel een belangrijk punt. We horen wel vanuit die sector “het wordt wel een stapeling qua eisen” en dat willen we natuurlijk voorkomen, om ook die ondernemers een perspectief te bieden. Dus laat ik het maar zo formuleren: ik hoop dat daar echt serieus naar wordt gekeken, om deze sector in ieder geval een toekomst te geven de komende tijd.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, daar kunt u van op aan. U weet dat we in gesprek zijn en dit ook mee zullen nemen.

Dan even naar uw veronderstelling dat we niet of nauwelijks zouden gaan handhaven in 2024. Ik heb u net verteld wat daar de procedure voor is: dat een bedrijf dat niet zou voldoen de mogelijkheid krijgt om te corrigeren en als dat dan alsnog niet gebeurt, dat we dan inderdaad gaan handhaven, zoals we dat ook bij andere bedrijven doen. Ik heb net al iets gezegd over de ITV, wat we daar aan kennis hebben opgedaan en hoe we dat gaan toepassen, zodat we tot een stuk efficiency kunnen komen.

Dat waren de opmerkingen en vragen van de heer Ludwig. Dan ga ik naar de heer Boon van de PVV. Die stelt dat stikstofreductie gaat voor brandveiligheid. Nou, dat is in ieder geval niet het geval. Ik heb net een lijstje genoemd van manieren waarop gewerkt wordt, gezamenlijk, aan brandveiligheid van stalsystemen. Dat wordt landelijk gedaan, maar ook hier gedaan. Het is niet óf stikstof óf brandveiligheid, het is en-en. Daar kunt u ook van op aan.

Dan dringt u aan op integrale stalsystemen, waar ook andere aspecten, zoals dierenwelzijn en andere emissies, in worden meegenomen. Ik heb net toegelicht dat we eigenlijk twee sporen bewandelen: een is deze IOV en het terugdringen van de emissie middels de IOV op stikstof en het andere spoor is doorgaan met innovatie en inzetten op inderdaad ook integrale systemen. Dat kost tijd. We hebben ook gemerkt hoeveel tijd déze innovaties al kosten en als u het over een integraal systeem heeft, dan zal dat zeker een

aantal jaren gaan kosten om het ook echt integraal te maken. Zo lang willen wij echt niet wachten met het stellen van eisen aan de reductie van emissies. Dat kunnen we ons niet permitteren, gezien de opgaven die we hebben op het gebied van natuurherstel.

U heeft ook gevraagd naar de betaalbaarheid. De deskundigencommissie die ons adviseert over de technische aspecten van de systemen, de technische haalbaarheid, kijkt ook mee naar de economische haalbaarheid. Maar die kunnen dat natuurlijk niet voor iedere ondernemer bekijken, die zullen in algemene zin een uitspraak doen of de kosten en baten min of meer in evenwicht zijn. Maar het blijft een beslissing van de ondernemer om daar al dan niet in te investeren, en dat zal ook afhankelijk zijn van het investeringsvermogen van de ondernemer.

Dan naar de heer De Kort-

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik ben blij dat de ondernemer altijd de keuze heeft om zelf te bepalen welk stalsysteem hij neemt. Maar bij de bepaling of er voldoende betaalbare stalsystemen zijn, hebben wij wel een stem, dus dan moeten wij wel met elkaar gaan besluiten: wanneer vinden wij iets een betaalbaar stalsysteem? Natuurlijk kunnen we niet voor elke boer zeggen "voor hem is het wel betaalbaar", nee, maar we kunnen wel generiek zeggen "voor de varkenshouders vinden wij 10 procent verhoging rendabel, voor de runderen vinden wij 5 procent rendabel". Daar kunnen wel duidelijk getallen op komen

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Voorzitter, dat is eigenlijk niet in algemene zin te zeggen. De deskundigen, heb ik net gezegd, kijken ook naar de economische kant, dus die bekijken echt of het realistisch is dat zo'n systeem ook uitgevoerd kan worden. Dat is wat die deskundigencommissie doet. Maar wij kunnen geen percentages noemen van "het mag zoveel meer of minder - nou ja, minder: zou het wel eens minder kunnen zijn? - kosten". En dan is het vervolgens aan de ondernemer om daartoe te besluiten.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, een duidelijk antwoord. Ik hoop dat er ook een paar stevige economen in die deskundigencommissie zitten, en dan gaan wij deze deskundigencommissie op de voet volgen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank voor uw opmerking. Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Dan ga ik naar de heer De Kort van de Partij van de Arbeid. Die zegt "ja, ik heb algemene antwoorden gekregen op dat uitstel en in feite is het een politieke overweging om dat te doen". U heeft natuurlijk gelijk dat de keuze van de termijn een politieke keuze is, maar die is wel ergens op gebaseerd, die komt niet uit de lucht vallen. Die is gebaseerd op "hebben we zo de meeste kans van slagen, of hebben we überhaupt kans van slagen als we meer ruimte geven voor die emissiereductie?". Het is inderdaad in het bestuursakkoord opgenomen, maar wel met een inhoudelijke achtergrond.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wilt u gaan afronden? Want u heeft eigenlijk nog maar een minuut.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): O, nou. Extra geld voor de natuur, om dat te compenseren. Nou, ik heb ook verteld dat wij ons best doen in Den Haag om zoveel mogelijk extra middelen binnen te halen,

om aan die instandhoudingsdoelstellingen te kunnen werken. Dat speelt op dit moment. We zullen u daar binnenkort hopelijk over kunnen informeren.

Ik ben erg blij – dank u! – voor de uitgestoken hand voor de landbouwvisie, die we erg belangrijk vinden, landbouw- en voedselvisie, en ik hoop u daar binnenkort ook over te spreken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is er op de valreep nog een interruptie van de heer De Kort, PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, mevrouw de voorzitter, anders was de tijd van de gedeputeerde al bijna op, dus zo mag ze nog heel even kort in de verlenging. Allereerst dank voor de antwoorden, dank voor de helderheid van het antwoord. Ik vind ook niks mis met een politiek compromis, ook al hoeft het er niet mee eens te zijn, maar ik vind het altijd fijn als het ook gewoon benoemd wordt. Verder wens ik u vooral ook heel veel succes toe met inderdaad veel geld binnenhalen in Den Haag hiervoor. Ik snap ook de opmerking die u in een eerder antwoord gaf, dat het ook samenhangt met landelijk beleid, met sanering van boerderijen, et cetera, dus ik hoop dat we uiteindelijk het transitiepad volhouden en wens u daar veel succes bij.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dat was een opmerking, heel goed, dank u wel. En dan gaan we naar de heer Spooren van 50PLUS, die heeft ook een interruptie.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter, ik had even een laatste vraag, want ik weet niet of de motie M246 nog aan de orde komt. Die is nog later ingediend door de Partij voor de Dieren en ik was even benieuwd hoe de reactie is van de gedeputeerde hierop en of de vraag duidelijk is van wat er eigenlijk aan Gedeputeerde Staten gevraagd wordt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, mevrouw Lemkes: of u wilt reageren op motie M246.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb al eerder gezegd dat het verminderen van dieraantallen en de relatie met stikstofemissiereductie best een lastige is, zeg maar. Aan de ene kant willen we nieuwe stallen stimuleren, aan de andere kant is dat ook best moeilijk te meten en te handhaven. Dat neemt niet weg dat, als er voorstellen komen, net als dat we met kalverhouders in gesprek zijn, dan staan we daarvoor open. Op dit moment is het juridisch in ieder geval niet haalbaar om dit door te voeren in deze beleidsregel. Dat staat de IOV simpelweg niet toe.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wilt u nog een vervolgvraag stellen, mijnheer Spooren, of is het voldoende zo?

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, misschien dat mevrouw Vlasveld de woorden uit mijn mond neemt, maar kijk: de motie behelst nou net om eens te gaan onderzoeken – denk ik tenminste, als ik hem goed begrijp; misschien begrijpt u hem beter dan ik- Volgens mij is de vraag dan om te kijken van “er is misschien nu geen regel voor, maar moeten we daar geen regel voor verzinnen?”. Ik denk dat dat eigenlijk de vraag is van deze motie, maar misschien kan mevrouw Vlasveld dat beter vragen dan ik.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan geef ik het woord aan mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. Waar het mij om gaat is- De gedeputeerde gaf eerder al aan dat het kan, maar dat het heel ingewikkeld is, en nu hoor ik dat het ook juridisch niet mogelijk is. Ik was in eerste instantie van plan om een motie in te dienen om dit mogelijk te

maken, maar ik dacht, om u een handje te helpen, dat het inderdaad te onderzoeken valt, om te kijken hoe we dit wel mogelijk kunnen maken. Want u gaf in een eerder antwoord op een vraag van mij aan een heel scala aan opties waar we die 75 miljoen voor hebben gebruikt en ik zou u eigenlijk willen vragen om dit spoor naast het innovatiespoor ook te gaan gebruiken, want er is vraag naar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, voorzitter, nogmaals herhalen dat het nu juridisch onuitvoerbaar is, en dan wordt het wel lastig natuurlijk hè, als dat juridisch gewoon niet kan. Maar ik heb ook gezegd dat we ook in gesprek zijn met kalverhouders, die met een plan komen. Ja, als veehouders met plannen komen, dan staan we daar altijd voor open. Ik kan geen enkele toezegging doen dat we dit kunnen vastleggen in een regel, maar we staan wel open voor voorstellen, net als we dat bij de kalverhouders staan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld nog een reactie?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Dit was eigenlijk, heel eerlijk, niet een antwoord op mijn vraag, want het gaat mij erom dat het onderzocht wordt. Ik begrijp dat de wens is dat de veehouders die de behoefte hebben om via minder dieraantallen hun emissie te verlagen zelf naar het provinciehuis komen, in plaats van dat we dat nu via deze motie regelen. En ik wil eigenlijk aan de gedeputeerde vragen, als dat mag, voorzitter, wat er dan juridisch niet haalbaar is, want ik vraag om te onderzoeken hoe we de emissie kunnen verlagen via minder dieren, niet om er direct een beleidsregel van te maken, en dat lijkt me niet te maken hebben met de wet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, uiteindelijk moet je het ook kunnen handhaven, moet het ook controleerbaar zijn, en dat is lastig als je dat niet kunt vastleggen. Maar ik zei net al: ik wil best onderzoek doen, maar wij kunnen dit niet in een beleidsregel vastleggen; dat zou dan inderdaad in de omgevingsverordening vastgelegd moeten worden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Is het goed zo? Ja, u mag drie keer.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Mag ik nog één vraag stellen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Zeker, mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik luister naar wat de gedeputeerde nu zegt en ik hoor een halve toezegging op het doen van een onderzoek, nog los van of dat nu in een beleidsregel gegoten kan worden. Kan de gedeputeerde toezeggen dat dat onderzoek er komt en dat daarvan terugkoppeling wordt gedaan richting PS – nog los van of het in een beleidsregel of iets dergelijks gegoten kan worden, dus puur het onderzoek: kunt u dat toezeggen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een toezegging wordt gevraagd. Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, voorzitter, ik kan toezeggen dat, evenals de kalverhouders naar ons toe komen met voorstellen, ik voorstellen tegemoet zie, dus op die manier daarnaar wil kijken, maar niet proactief een onderzoek ga doen, dat is iets anders. Dus ik sta open voor voorstellen vanuit de sector.

U zegt dat er veel vraag naar is bij veehouders, nou, ik kan me voorstellen dat ze dan ook met voorstellen komen, net als de kalverhouders doen, en daar wil ik dan naar kijken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer, een interruptie van uw kant.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik verbaas me een beetje over de reactie van de gedeputeerde dat het niet handhaafbaar zou zijn, of niet te monitoren zou zijn, want wij hebben in Brabant toch een heel uitvoerig systeem als het gaat over hoeveel dieren een ondernemer mag houden?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ik heb de vraag niet goed verstaan, neem me niet kwalijk.

De heer **Meijer** (D66): Dat is heel gemeen van de gedeputeerde eigenlijk-

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Waarom?

De heer **Meijer** (D66): Mijn vraag was: we hebben toch een heel uitvoerig systeem om dieraantallen in Brabant te monitoren? Daar hebben we een heel vergunningssysteem voor, dus waarom zet u dat systeem niet in om tegemoet te komen aan de vraag van de Partij voor de Dieren?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, de aanvraag wordt beoordeeld hè? Wat een veehouder daadwerkelijk houdt, dat is niet in die mate geborgd. We gaan niet elke keer controleren hoeveel dieren er in een stal staan. De vergunningen moeten worden aangepast als je minder dieren gaat houden, de rechten worden dan ingetrokken, dus dat is het hele totale plaatje dat we dan moeten maken.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, dat is volgens mij een begin van een antwoord dat de Partij voor de Dieren graag wil horen en waar ook D66 heel nieuwsgierig naar is. Want stel nou dat er een systeem denkbaar is waarin een groep ondernemers die rechten inlevert, waarmee ze voor een andere groep ondernemers ruimte bieden, omdat die emissies gedeeld worden: als daar nou zo'n systeem komt, zou u als provincie dan willen dienen als de faciliterende middenpartij die zegt "o, wacht eens even, ik heb hier 'x' ondernemers die wel met minder dieren verder willen, ik heb hier een aantal ondernemers die ik daarmee kan compenseren, waarmee ze hun stalaanpassingen kunnen doen", en dan bent u volgens mij heel goed bezig om een deel van het antwoord dat de Partij voor de Dieren graag wil zien, en waar D66 het mee eens is, uit te werken. Bent u bereid om zoiets in beeld te brengen? En 'een onderzoek' klinkt heel groot, het mag ook een ambtelijke verkenning zijn, een notitie of iets.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Mijn voorstel is dat de sector zelf met voorstellen daartoe komt, net als de kalverhouderij dat doet. Een van onze uitgangspunten is ook ondernemerschap in het bestuursakkoord, dus ja, dat hoort dan ook bij ondernemerschap, denk ik dan. Het initiatief ligt echt bij de markt.

De heer **Meijer** (D66): Tot slot, voorzitter?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, de heer Meijer, tot slot.

De heer **Meijer** (D66): Ja, tot slot. Veel ondernemers vinden het dus moeilijk, omdat ze zelf wel zien “hé, dat zou een oplossing kunnen zijn om in contact te komen met die andere kant”. Dus er zijn veel ondernemers die zeggen “ik wil mijn dieren best reduceren, ik wil best met minder dieren en ik snap dat ik dan een probleem voor een ander kan oplossen”, maar ze vinden het dus moeilijk om dat dan te doen. Eigenlijk vraagt deze motie volgens mij: help hen om in kaart te brengen hoe ze dat dan kunnen doen.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Voorzitter, dat lees ik niet in deze motie. Wat ik wel lees, is dat gevraagd wordt om open te staan voor het houden van minder dieren als maatregel om aan de gestelde eisen te voldoen voor emissienormen. Maar goed, wij moeten dat dan ook wel goed kunnen controleren, kunnen handhaven, want u zegt zelf dat het belangrijk is – en dat zeggen we met elkaar, wij zeker als college – dat die reductie ook daadwerkelijk wordt teruggedrongen. Dus we willen dat ook wel echt kunnen controleren. Dus als een sector zelf met een visie komt, dan sta ik daar echt zeer voor open.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, er zijn nog drie Statenleden die ook interrupties hebben. De eerste is voor mevrouw Dirken van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, ik wil even aan mevrouw Vlasveld een vraag stellen, om even zeker te weten dat ik begrijp wat er in haar motie staat. Als ik het goed begrijp, dan gaat deze motie over veehouders die binnenkort willen stoppen, en dan vraagt zij of er gekeken kan worden over hoeveel mensen dat gaat die willen gaan stoppen en of zij kunnen voldoen aan de eisen die we in de verordening hebben staan 2024/2028, door minder dieren te houden, dus door te zorgen dat er emissiereductie komt door het houden van minder dieren, wat we volgens mij juridisch kunnen borgen door een andere vergunning, want dan staan er ook minder dieren in, dus dan is er ook niet meer toegestaan, en dan blijven ze dat doen in hetzelfde systeem, dus dan is het een juridische vraag die we op moeten lossen: hoe zorgen we dat mensen een systeem mogen gebruiken dat voor alle andere boeren op 1 januari 2024 niet meer is toegestaan? Dus u refereert eigenlijk aan de stoppersregeling die we voorheen in de verordening hadden staan. Begrijp ik dan uw motie goed?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik moet heel eerlijk zeggen dat ik de stoppersregeling niet op het netvlies heb staan, maar wat u verder aangeeft is inderdaad correct: dus bedrijven die van plan zijn om te gaan stoppen, om die het perspectief te geven om aan de emissie-eisen te voldoen door minder dieren te houden in plaats van in de resterende tijd nog te gaan investeren in een nieuwe stal.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Dan begrijp ik dat het inderdaad om locaties gaat waar op enig moment er gewoon geen emissie meer zal zijn, omdat het om stoppende mensen gaat. En dan zou ik inderdaad aan de gedeputeerde willen vragen: ziet u dan mogelijkheden om wel te kijken wat de mogelijkheden zijn om richting de omgevingsverordening daarover na te denken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dat wil ik best onderzoeken in het kader van op weg naar de omgevingsverordening, deze mogelijkheid, ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Mevrouw Dirken, was dat voldoende voor u zo?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dan is dat voor mij voldoende. Dan moet mevrouw Vlasveld zelf maar aangeven wat zij met de motie doet, maar dan denk ik dat, als dat onderzocht wordt, we volgens mij van hetzelfde punt uit kunnen gaan voor deze groep.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja. Dan ga ik door naar de interruptie van de heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Nou, dit was precies dezelfde vraag als ik wilde stellen van: duidelijk maken voor als iemand stopt en niet meer hoeft te investeren door minder dieren te doen, nou prima. Als de toezegging is van de gedeputeerde, ben ik tevreden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Fijn om dat te horen, dan kunnen we door naar mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Met betrekking tot de motie: ik wil dat heel eventjes overleggen in mijn fractie. Tot welk moment kan ik aangeven of ik de motie intrek of aanhoud? Dat is even een punt van orde.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tot aan het moment van stemmen, dus er zijn nog twee agendapunten die hierna komen.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Perfect. Dan laat ik nog eventjes weten wat ik daarmee ga doen. Verder wil ik nog heel even benoemd hebben – dat is meer een reactie op de heer Meijer –: het minder houden van dieren is mijns inziens niet om de stikstofruimte die daarmee vrijkomt te gebruiken ter compensatie van andere veehouderijen. Maar die vrijgekomen ruimte zou ik graag teruggeven aan de natuur. Dat wil ik wel graag even in de notulen zo opgenoemd hebben staan. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, genoteerd. Dan waren dit de interrupties zoals ik ze in mijn beeld had. U bent klaar ook, mevrouw Lemkes, met uw termijn?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Even kijken. Ik wil nog reageren op de ChristenUnie-SGP. Eigenlijk geeft de heer Vreugdenhil aan, hij wijst op het totaalpalet waar we mee bezig zijn, als het gaat over natuurherstel en stikstofreductie en ook de toekomst van de agrarische sector, en dat is niet alleen de IOV, dat heb ik bij de start van dit debat ook al gezegd: dat is een groot aantal maatregelen waar we mee bezig zijn, een totaalpakket waar de IOV een onderdeel van is. Dus dat wil ik nog eens onderstrepen, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. Dan sluit ik bij dezen de beraadslagingen over dit voorstel. We hebben er echt uitgebreid over gesproken.

77/20 Toestemming Provinciale Staten tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan wil ik door naar de bespreking van het Statenvoorstel 77/20, Toestemming Provinciale Staten tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, ook wel de OMWB. Daar staan niet zo heel veel minuten voor. Degene die als eerste hier wil spreken is D66, Eric Logister. Ah! Ik zie net dat u zegt dat u van uw spreektijd afziet. Toch

bent u even in beeld geweest, het was leuk om ook u even weer te zien, in een redelijk paarse kamer zie ik! Dan gaan we door naar de heer Spooren van 50PLUS.

De heer **Spooren** (50PLUS): Voorzitter, ik was net aan het typen dat ik ook van mijn spreektijd af zou zien.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat is heerlijk in dit geval, omdat het al wat later op de avond is. Ik begrijp dat ook de heer Van den Broek van Lokaal Brabant al eerder aan de griffie had doorgegeven af te zien van zijn spreektijd. Dus dan hebben we eigenlijk dit Statenvoorstel heel snel behandeld. Dan sluit ik ook de beraadslagingen over dit voorstel.

90/20 Herbenoeming bestuurslid Zuidelijke Rekenkamer

De **plaatsvervangend voorzitter**: We gaan door met de bespreking van het Statenvoorstel 90/20, Herbenoeming bestuurslid Zuidelijke Rekenkamer. Daar is één minuut spreektijd aangevraagd door mevrouw Roijackers van GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. Wacht eventjes, het gaat allemaal zo hard dat ik eventjes moet gaan kijken- Ja!

Voorzitter. Zes jaar geleden mocht ik als kersvers Statenlid van Noord-Brabant zitting nemen in de Programmaraad van de Zuidelijke Rekenkamer. De eerste belangrijke klus daar was een nieuw bestuurslid selecteren. Uit de gegadigden maakten wij een serieuze, weloverwogen selectie, waarop gesprekken volgden en op basis daarvan was het de raadsleden toen duidelijk: met Nellie Verbugt zou de rekenkamer er een kundig en prettig bestuurder bij krijgen. Over het rekenkamerwerk in de afgelopen jaren niets dan lof, we hebben vandaag weer een mooi rapport gekregen. Het verheugt me dan ook zeer dat we nu, twee bestuursperioden en drie coalities verder, Nellie Verbugt mogen herbenoemen als inmiddels zeer ervaren bestuurslid van onze Zuidelijke Rekenkamer. Wij wensen haar opnieuw veel succes.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vriendelijke woorden, dank u wel. En dan hebben we ook deze heel snel afgerond. Ik sluit de beraadslagingen over dit voorstel.

We kunnen ons nu gaan opmaken voor de stemming. Daarom schors ik de vergadering voor tien minuten, om u allen de gelegenheid te geven in te loggen op de stemapplicatie. We zien elkaar straks weer.

Schorsing (20.23-20.41)

De **plaatsvervangend voorzitter**: De vergadering is heropend.

Zoals gezegd, gaan we vandaag digitaal stemmen en ik vraag de griffier melding te doen van het aantal deelnemers in de stemapplicatie.

De **griffier**: Voorzitter. Er zijn 51 deelnemers in de stemapplicatie. Wij missen de heer Van der Wel, de heer Philippart, de heer Thijssen en mevrouw Van de Ven. Die gaan we in beeld halen om te stemmen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. De gebruikelijke volgorde van stemming wordt aangehouden. Eerst stemmen we over de amendementen, dan het besluit en dan de moties. Per amendement/besluit/motie wordt een stemming opengesteld en kan gestemd worden door middel van de buttons 'Voor', 'Tegen' of 'Onthouden'. Bevestig uw stem door op de button 'Versturen' te drukken en druk na elke stemming ook op de knop 'Refreshen'. Let op: de button 'Onthouden' is alleen bedoeld voor het onthouden van een stem op grond van artikel 28 van de Provinciewet en indien van toepassing dient u dit

voorafgaand aan de stemming bij de griffie te melden en gebruikt u deze button dus ook alleen voor dit doel. Maar dat is u allemaal al bekend. Indien u een stemverklaring wenst af te geven, dient u dat voorafgaand aan de stemming via de chat aan mij door te geven. Ik zie er inmiddels al een stuk of vijf voorbijkomen. Ik geef u dan na de stemming, en dat doen we dan na de stemming over de OMWB, het woord voor het afleggen van een korte stemverklaring. Na de stemming, d.w.z. nadat gecheckt is of iedereen zijn of haar stem heeft uitgebracht, zal ik de uitslag van de stemming mededelen en daarna geef ik de stemming vrij en verschijnt de uitslag van de stemming beeld. Ik zal expliciet vragen of u zich in de uitslag van de stemming herkent. Als u zich niet herkent in de uitslag, kunt u dat op dat moment ook melden. Hiervan wordt dan in de notulen aantekening gemaakt. Deze mededeling heeft overigens geen invloed op de uitslag van de stemming.

We hebben intussen 54 mensen in de stemapplicatie. Mijnheer Philippart, mocht het u ook nog lukken, dan zou dat fijn zijn, dan kunnen we met z'n allen digitaal stemmen. U bent de enige die het nog niet gelukt is tot op heden.

Dan stel ik nu de stemming aan de orde.

Stemming

79/20 Vaststelling Interim omgevingsverordening - regelwijziging 2

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik begin met het voorstel 79/20, met als onderwerp 'Vaststellen Interim omgevingsverordening-regelwijziging - 2'. Die brengen we in stemming. We gaan natuurlijk eerst de amendementen doen. We doen eerst amendement A42, dan amendement A41, afhankelijk van de stemming van het amendement daarvoor, en dan amendement A40, dan het besluit en dan de moties.

Als eerste zal op uw scherm verschijnen amendement A42, 'Terug naar 2028'.

De heer **Boon** (PVV): Bij mij staan er geen stemmingen actief, ook na twee keer 'Verversen' nog niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat is vervelend, mijnheer Boon. Probeer nog één keer te refreshen en anders vragen we u straks gewoon in beeld om te stemmen.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter, voor mij geldt precies hetzelfde.

De heer **Boon** (PVV): Bij mij is het opgelost, voorzitter.

De **griffier**: U dient ook op 'Versturen' te drukken. Dus de 'Refresh'-knop helpt, maar ook 'Versturen'.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Bij mij komt helemaal geen stemming in beeld.

De **griffier**: We missen ook de stemmen van de heer Duijs en de heer Roeles, naast die van mevrouw Meeuwis en de heer Philippart. De heren Duijs en Roeles, is het gelukt?

De heer **Duijs** (FvD): Ja, bijna.

De **griffier**: Het zijn er vier: Duijs, Roels, Philippart en Meeuwis.

De heer **Philippart** (GL): Ik ben bezig. Philippart is bezig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik ga een drietal, en misschien vier, want de heer Philippart meldt dat hij bezig is- Mevrouw Meeuwis, wat is uw stemgedrag?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U stemt tegen. De heer Duijs? U moet uw naam zeggen en dan of u voor of tegen stemt, is dat niet zo? Mijnheer Duijs, kunt u aangeven of u voor of tegen stemt?

De heer **Duijs** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we naar de heer Roeles.

De **griffier**: Die heeft inmiddels gestemd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Die heeft inmiddels gestemd. De heer Philippart, heeft die ook gestemd inmiddels? Nee? Mijnheer Philippart, u mag in beeld komen.

De heer **Philippart** (GL): Ja, sorry, voorzitter, ik heb wat technische problemen met mijn telefoon. Tegen.

De **griffier**: Dan heb ik 55 stemmen, 6 voor en 49 tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze verworpen.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Voorzitter, voorzitter!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ik heb verkeerd gestemd. Ik had een andere volgorde op mijn papiertje staan, dus ik heb verkeerd gestemd. Ik had tegen moeten stemmen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Herkent iedereen zich in deze stemming? Akkoord zo? Dan gaan we naar het volgende amendement, dat is A41, 'Invoeren datum ontvankelijke aanvraag omgevingsvergunning'. U kunt uw stem uitbrengen via de stemapplicatie.

De **griffier**: We missen alleen mevrouw Meeuwis.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik verzoek Meeuwis haar stemgedrag door te geven.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **griffier**: Dan heb ik 55 stemmen, 20 voor, 35 tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze verworpen. De stemming wordt nu getoond. Kunt u zich herkennen in deze stemming? Niemand die zich meldt.

Dan kunnen we door naar amendement A40, 'Eisen huisvestingssysteem op stalniveau'. De stemming is geopend.

De **griffier**: We missen nog de heer Deryckere, mevrouw Meeuwis en de heer Van der Wel. Missen we nu alleen nog mevrouw Meeuwis? Ja. Dan kunt u, denk ik, mevrouw Meeuwis in beeld halen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Meeuwis, wat is uw stemgedrag?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **griffier**: Dan heb ik 55 stemmen, 20 voor, 35 tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit amendement is verworpen. Dan gaan we nog even kijken naar de uitslag, of u zich herkent in de uitslag. Mevrouw Sjouw heeft een vraag, begrijp ik? Ze heeft een handje omhoog-, handje is weer weg.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Nee, ik kan niet goed zien of ik nou een handje heb of niet. Iemand zei tegen mij dat ik mijn handje moest weghalen, maar dat gaat blijkbaar niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dat is nu gebeurd.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Is 'ie nu weg?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hij is nu weg.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Oké, dan is het goed.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we door naar het ontwerpbesluit Statenvoorstel 79/20, de vaststelling Interim omgevingsverordening – regelwijziging 2. De stemming is geopend.

De **griffier**: We missen alleen mevrouw Meeuwis.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan vraag ik aan mevrouw Meeuwis of ze haar stem wil doorgeven voor het Statenvoorstel.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **griffier**: Dan heb ik 55 stemmen, 35 voor, 20 tegen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, het valt me op dat tegen de spelregels in ik niet altijd de mensen die mondeling stemmen in beeld zie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat kan voorkomen. Het vervelende is dat ik ze dus wel zie. Ik begrijp uit uw bewoordingen dat u steeds mevrouw Meeuwis niet gezien heeft, maar ik kan bevestigen dat ik haar wel gezien heb. We zullen vragen of ze misschien iets langer in beeld kan blijven.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik zie namelijk de stream in mijn Teams-beeld en volgens mij is dat ook het beeld dat wordt uitgezonden op de website, dus ik denk wel dat het voor de volledigheid goed is om daar even op te letten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wat ik zie, ziet u bij mij nu rechtsonder en boven u zit mevrouw Meeuwis. Dat is ook de stream zoals die naar buiten is, dus dan gaat er toch iets fout, denk ik. Ik heb begrepen dat het beeld dat ik zie het beeld is dat ook anderen zien.

Maar ik was bezig te zeggen dat het Statenvoorstel aangenomen is. En hier ziet u de uitslag. Ik wil vragen of u zich daarin kunt herkennen, zo niet, of u zich dan even bij mij wilt melden. Dank u wel.

Dan kunnen we wat mij betreft door naar motie 240A. 'Green Deal Kalverhouderij'. De stemming is geopend.

De **griffier**: Ja, we hebben weer 54 mensen, alleen mevrouw Meeuwis niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Meeuwis?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: -

De **griffier**: U hebt de microfoon niet aan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijn microfoon is nu wel aan. Ik heb u gehoord, u heeft voorgestemd. Ik hoop dat u nu ook voor anderen in beeld bent voor motie 240A.

De **griffier**: En ik heb 55 stemmen geteld, 52 voor, 3 tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we nu kijken naar de uitslag. Deze motie is aangenomen. Als u zich niet herkent in de stemming, kunt u zich melden.

De heer **Karaaslan** (VVD): Dat doe ik zeer zeker, voorzitter. Excuses. Ik had hier vóór moeten stemmen, ook vóór *willen* stemmen, maar-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit is de heer Karaaslan van de VVD. Dit wordt meegenomen in de notulen.

Dan kunnen we wat mij betreft door naar motie 241, 'Luchtige stikstofruimte'. De stemming is geopend. Mevrouw Meeuwis zit er al klaar voor!

De **griffier**: We missen alleen nog de stem van de heer Deryckere, buiten mevrouw Meeuwis. Ja, nu alleen mevrouw Meeuwis nog, voorzitter.

Mevrouw Meeuwis moet de microfoon aanzetten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En ik ook! Wat is uw stemgedrag?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel.

De **griffier**: Dan heb ik 55 stemmen, 21 voor, 34 tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. En dan gaan we kijken naar de uitslag. Als u zich niet herkent, hoop ik dat u zich even meldt. Prima.

Dan kunnen we door naar motie M242, 'Biologisch is van nature natuurinclusief'. De stemming is geopend. Mevrouw Meeuwis, u bent degene van wie we het stemgedrag graag willen weten.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U stemt voor.

De **griffier**: Dan heb ik 55 stemmen, 25 voor, 30 tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Dan gaan we naar de stemmingen: motie M242. Ik hoor het wel als het niet goed is gegaan bij iemand. Het gaat rap. Dank.

Dan kunnen we door naar motie 243, 'Resterende ondersteunende maatregelen transitie veehouderij schrappen'. De stemming is geopend via de stemapplicatie.

Mevrouw Meeuwis?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U stemt tegen.

De **griffier**: Dan heb ik 55 stemmen, 10 voor, 45 tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Dan kijken we weer naar het overzicht hoe er gestemd is door uw Staten.

Dan kunnen we door naar motie 244, 'Voorkom slachtoffers van brand en verstikking in nieuwe stalsystemen'. U kunt weer stemmen.

De **griffier**: Alleen de stem van mevrouw Meeuwis nog.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, mevrouw Meeuwis, wat is uw stemgedrag?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U stemt voor.

De **griffier**: Dan heb ik 55 stemmen, 25 voor, 30 tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Deze motie is verworpen, met dank ook weer aan de techniek, zodat wij kunnen zien hoe er gestemd is. En mocht u anders gestemd hebben dan u had gewild, of u dat even wilt melden. Voelt iedereen zich gekend in deze stemming?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, er is bij mij wederom iets mis gegaan. De eerste keer kan ik het als mijn fout accepteren, maar volgens mij werkt de techniek niet mee. Ik had hier vóór moeten stemmen en er staat 'tegen'.

De **griffier**: Even de naam noemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit is de heer Karaaslan en ik denk dat u bedoelt dat u tegen had willen stemmen in plaats van voor.

De heer **Karaaslan** (VVD): Ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wij zullen het noteren in de notulen.

Dan gaan we door naar motie M245, 'Toekomstperspectief voor boeren en natuur'. U kunt stemmen. Mevrouw Meeuwis?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U stemt tegen.

De **griffier**: Dan heb ik 55 stemmen, 35 voor, 20 tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie aangenomen. Het is weer in beeld en u kunt zien of u zich kunt herkennen met hetgeen wat u heeft willen stemmen. De aangenomen motie 245.

Dan gaan we door naar de laatste motie, dat is motie 246: 'Aan emissiereductienormen voldoen met minder dieren'. U kunt nu stemmen.

De **griffier**: We missen nog de stem van mevrouw Scholder, naast die van mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Ja, dat klopt, voorzitter, want ik krijg geen stemming in beeld. O, ik heb hem nu wel; daar komt 'ie! Dan komt mijn stem er nu aan. Na 'Verversen' werkt het altijd weer wel. Komt 'ie.

De **griffier**: Mevrouw Meeuwis nog.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Kunnen we de stem van mevrouw Meeuwis krijgen?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **griffier**: Dan heb ik 55 stemmen vóór geteld.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze unaniem aangenomen, motie 246. We gaan kijken naar de uitslag: een groene taart! Honderd procent.

De stemverklaringen doen we hierna.

77/20 Toestemming Provinciale Staten tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik wil nu naar de stemming van Statenvoorstel 77/20, Toestemming Provinciale Staten tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant. U kunt nu stemmen via de stemapplicatie.

De **griffier**: Voorzitter. Ik heb 55 stemmen geteld, 55 voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan is dit voorstel unaniem aangenomen. Gaan we nog eens kijken naar weer een groene taart. We zitten te wachten op de techniek voor de douze points. Dank u wel, en vooral bedankt ook aan de techniek. Altijd weer fijn dat we op deze manier kunnen samenwerken. Dan gaan we door naar de stemverklaringen. Ik ga het lijstje af zoals ik het in mijn scherm in beeld heb, dus ik begin bij de heer Meijer. U heeft een stemverklaring bij motie 243.

De heer **Meijer** (D66): Na al die groene taarten even iets anders in beeld. Inderdaad, wij hebben een stemverklaring bij motie 243. Hoewel wij de intentie sympathiek vinden, zien wij dat ook natuurinclusieve landbouwprojecten en FoodUp en Landbouw Innovatie Campus bekostigd worden vanuit dit potje, vandaar dat wij tegen dit voorstel zijn, omdat wij deze initiatieven een warm hart toedragen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan geef ik graag het woord aan de heer Boon. U heeft een stemverklaring bij motie 240.

De heer **Boon** (PVV): Ja, 240, de Green Deal voor kalverhouders. Wij hebben voorgestemd, wij willen ook een oplossing voor de kalverhouders, maar de enige Green Deal die de PVV wil zien is het gras in de wei. Maar wij kunnen toch voorstemmen, om de stapeling van regelgeving vanuit Den Haag te voorkomen. Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u vriendelijk. Dan is er een stemverklaring namens de VVD. Mevrouw Dirken, u heeft een verklaring bij motie 246.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Onze stemverklaring is dat wij de motie uitleggen zoals we dat net in het debat hebben gedaan, waarbij minimaal dezelfde emissiereductie gehaald moet worden in 2024 en 2028 als het geval was geweest wanneer er maatregelen met systemen waren toegepast.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u vriendelijk. Mevrouw Vlasveld namens de Partij voor de Dieren een stemverklaring bij motie M246.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, ik wil bij dezen dezelfde stemverklaring afleggen als mevrouw Dirken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan kunnen we naar de heer Rutjens namens Forum voor Democratie, een stemverklaring bij motie M240.

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter, een stemverklaring bij motie 240A. Soms staat de naam van een motie je helemaal niet aan, 'Green Deal', maar in dit geval staat de inhoud ons wel aan. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 240A, goed dat u mij corrigeerde. En dan hebben we een stemverklaring bij motie 246. Deze is van het CDA, de heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Inderdaad motie 246, vóór, want we leggen die motie uit zoals ook in het debat met de gedeputeerde en mevrouw Dirken en mevrouw Vlasveld besproken is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u vriendelijk.

Dan zijn we nog niet klaar, u wel met stemmen, maar nog niet met deze vergadering, want er staat nog het een en ander op.

90/20 Herbenoeming bestuurslid Zuidelijke Rekenkamer

De **plaatsvervangend voorzitter**: We hebben ook nog het voorstel onder het nummer 90/20, met onderwerp 'Herbenoeming bestuurslid Zuidelijke Rekenkamer', die in stemming zou moeten worden gebracht, maar ik ga ervan uit dat u over dit voorstel geen stemming verlangt. Ik kijk even naar handjes of chats en aangezien ik niks voorbij zie komen, kan ik bij dezen zeggen dat het voorstel is aangenomen.

85/20 Notulen vergadering Provinciale Staten 2 oktober 2020

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan zijn er twee notulen van voorafgaande vergaderingen aan de orde: 85/20 Notulen PS van de vergadering van 2 oktober 2020. Ik stel voor om bij acclamatie in te stemmen met deze notulen. Ook hier stel ik vast dat dit het geval is.

81/20 Notulen vergadering Provinciale Staten 11 september 2020

De **plaatsvervangend voorzitter**: En de notulen van de PS-vergadering 11 september 2020 onder stuk 81/20. Ik stel voor om bij acclamatie in te stemmen met deze notulen. En ik stel vast dat dit het geval is.

86/20 Addendum notulen PS vergadering 11 september 2020

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het zal u opgevallen zijn dat er een addendum zit bij de notulen. Er waren twee minuten tijdens deze vergadering van 11 september weggevallen. Dat is een gesprek geweest tussen de heer Van Hattem en de heer Van Pinxteren, vandaar dus een addendum. Dat is stuk 86/20, Addendum notulen PS-vergadering 11 september 2020. Ik stel voor bij acclamatie in te stemmen met deze notulen. Aangezien ik niets zie, stel ik vast dat dit het geval is.

93/20 Lijst Ingekomen Stukken vergadering Provinciale Staten 27 november 2020

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dan is er nog één voorstel aan de orde betreffende de lijst van ingekomen stukken 93/20, Lijst van ingekomen stukken voor de periode 15 oktober 2020 tot en met 4 november 2020. Ook weer mijn voorstel om bij acclamatie in te stemmen met de wijze van afdoening van de ingekomen stukken. Ik stel vast dat dat ook het geval is.

Daarmee komen wij aan het eind van deze vergadering. Ik dank eenieder voor zijn en haar inbreng. Op 4 december 2020 vindt er een themabijeenkomst van Energie en een themabijeenkomst Ruimte plaats. De eerstvolgende PS-vergadering is, na Sinterklaas weer, op 11 december 2020.

Ik wens u nog een fijne avond en in ieder geval een heel fijn weekend. Ik sluit bij dezen de vergadering.

Sluiting

De voorzitter sluit om 21.12 uur de vergadering.

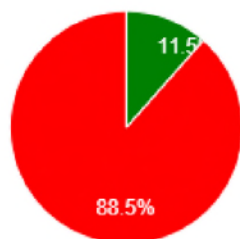
Stemmingsoverzicht vergadering Provinciale Staten 27 november 2020

De digitale stemmingen van individuele Statenleden zijn te raadplegen via <https://noord-brabant.stateninformatie.nl/dashboard>

7.4.10 A42-2020 Terug naar 2028

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● voor (6x)
● tegen (46x)

TEGEN

CDA
ChristenUnie/SGP
Forum voor Democratie
GroenLinks
Lokaal Brabant
Partij voor de Dieren
PvdA
SP
VVD

VOOR VERDEELD

PVV 50PLUS
D66

50PLUS:

De heer Brouwers **voor**

De heer Spooren **tegen**

D66:

Mevrouw van Kessel **tegen**

De heer Logister **tegen**

De heer Meijer **tegen**

Mevrouw Sjouw **voor**

Aanvulling stemming in beeld:

Mevrouw Meeuwis-Van Langen **tegen**

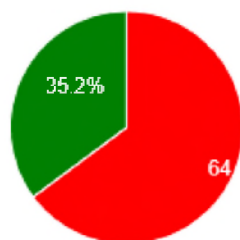
De heer Duijs **tegen**

De heer Philippart **tegen**

7.4.20 A41-2020 Invoeren datum ontvankelijke aanvraag omgevingsvergunning

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● tegen (35x)
● voor (19x)

TEGEN

50PLUS
CDA
ChristenUnie/SGP
Forum voor Democratie
Lokaal Brabant
PvdA
VVD

VOOR

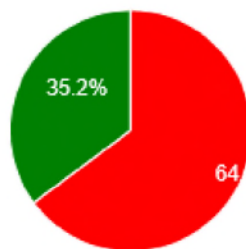
D66
GroenLinks
Partij voor de Dieren
PvdA
SP

Aanvulling stemming in beeld:
Mevrouw Meeuwis-Van Langen **voor**

7.4.30 A40-2020 Eisen huisvestingssysteem op stalniveau

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● tegen (35x)
● voor (19x)

TEGEN

50PLUS
CDA
ChristenUnie/SGP
Forum voor Democratie
Lokaal Brabant
PVV
VVD

VOOR

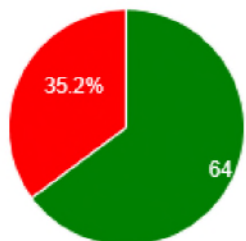
D66
GroenLinks
Partij voor de Dieren
PvdA
SP

Aanvulling stemming in beeld:
Mevrouw Meeuwis-Van Langen **voor**

Ontwerpbesluit Statenvoorstel 79/20 Vaststelling Interim omgevingsverordening-regelwijziging 2

Digitale stemming:

Resultaat: aangenomen

● voor (35x)
● tegen (19x)

TEGEN

D66
GroenLinks
Partij voor de Dieren
PvdA
SP

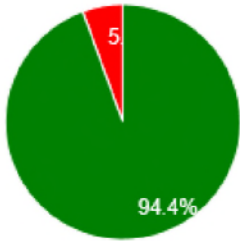
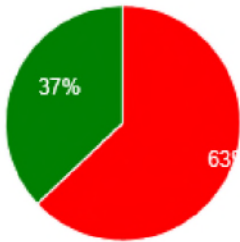
VOOR

50PLUS
CDA
ChristenUnie/SGP
Forum voor Democratie
Lokaal Brabant
PVV
VVD

Aanvulling stemming in beeld:
Mevrouw Meeuwis-Van Langen **tegen**

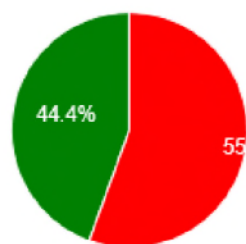
7.4.50 Motie M240A-2020 Green Deal Kalverhouderij

Digitale stemming:

Resultaat: aangenomen ● voor (51x) ● tegen (3x) VVD: Mevrouw Bräuner voor Mevrouw Dirken voor De heer Gremmen voor De heer Janssen voor De heer Karaaslan tegen De heer Manders voor Mevrouw Otters-Bruijnen voor De heer Panhuizen voor Mevrouw Scholder-Penders voor Mevrouw Zwart voor Aanvulling stemming in beeld: Mevrouw Meeuwis-Van Langen voor	TEGEN Partij voor de Dieren VOOR 50PLUS CDA ChristenUnie/SGP D66 Forum voor Democratie GroenLinks Lokaal Brabant PVV PvdA SP VERDEELD VVD
7.4.60 Motie M241-2020 Luchtige stikstofruimte Digitale stemming: Resultaat: verworpen ● tegen (34x) ● voor (20x) TEGEN 50PLUS CDA Forum voor Democratie Lokaal Brabant PVV VVD VOOR ChristenUnie/SGP D66 GroenLinks Partij voor de Dieren PvdA SP Aanvulling stemming in beeld: Mevrouw Meeuwis-Van Langen voor	
7.4.70 Motie M242-2020 Biologisch is van nature natuurinclusief	

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● tegen (30x)
● voor (24x)

TEGEN

50PLUS
CDA
Forum voor Democratie
Lokaal Brabant
VVD

VOOR

ChristenUnie/SGP
D66
GroenLinks
PVV
Partij voor de Dieren
PvdA
SP

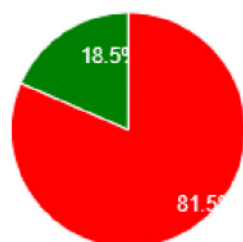
Aanvulling stemming in beeld:

Mevrouw Meeuwis-Van Langen **voor**

7.4.80 Motie M243-2020 Resterende ondersteunende maatregelen transitie veehouderij schrappen

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● tegen (44x)
● voor (10x)

TEGEN

50PLUS
CDA
ChristenUnie/SGP
D66
Forum voor Democratie
GroenLinks
Lokaal Brabant
PVV
VVD

VOOR

Partij voor de Dieren
PvdA
SP

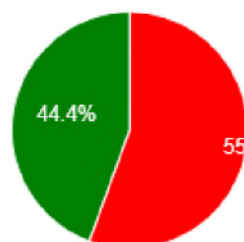
Aanvulling stemming in beeld:

Mevrouw Meeuwis-Van Langen **tegen**

7.4.90 Motie M244-2020 Voorkom slachtoffers van brand en verstikking in nieuwe stalsystemen

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● tegen (30x)
● voor (24x)

TEGEN

50PLUS
CDA
ChristenUnie/SGP
Forum voor Democratie
Lokaal Brabant

VOOR

D66
GroenLinks
PVV
Partij voor de Dieren
PvdA
SP

VERDEELD

VVD

VVD:

Mevrouw Bräuner **tegen**

Mevrouw Dirken **tegen**

De heer Gremmen **tegen**

De heer Janssen **tegen**

De heer Karaaslan **voor**

De heer Manders **tegen**

Mevrouw Otters-Bruijnen **tegen**

De heer Panhuizen **tegen**

Mevrouw Scholder-Penders **tegen**

Mevrouw Zwart **tegen**

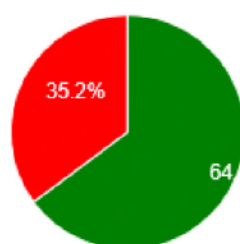
Aanvulling stemming in beeld:

Mevrouw Meeuwis-Van Langen **voor**

7.4.100 Motie M245-2020 Toekomstperspectief voor boeren en natuur

Digitale stemming:

Resultaat: aangenomen

● voor (35x)
● tegen (19x)

TEGEN

D66

GroenLinks

Partij voor de Dieren

PvdA

SP

VOOR

50PLUS

CDA

ChristenUnie/SGP

Forum voor Democratie

Lokaal Brabant

PW

WVD

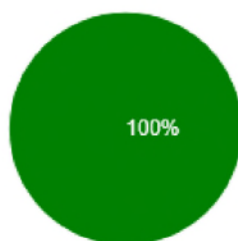
Aanvulling stemming in beeld:

Mevrouw Meeuwis-Van Langen **tegen**

7.4.110 Motie M246-2020 Aan emissiereductienormen voldoen met minder dieren

Digitale stemming:

Resultaat: aangenomen

● voor (54x)

VOOR

50PLUS

CDA

ChristenUnie/SGP

D66

Forum voor Democratie

GroenLinks

Lokaal Brabant

PVV

Partij voor de Dieren

PvdA

SP

VVD

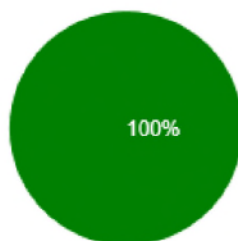
Aanvulling stemming in beeld:

Mevrouw Meeuwis-Van Langen voor

7.5.10 Ontwerpbesluit Statenvoorstel 77/20 Toestemming Provinciale Staten tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

Digitale stemming:

Resultaat: aangenomen

● voor (55x)

VOOR

50PLUS

CDA

ChristenUnie/SGP

D66

Forum voor Democratie

GroenLinks

Lokaal Brabant

PVV

Partij voor de Dieren

PvdA

SP

VVD